BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
202
8 K
5

Digitized by Google

VOCABULARY

OF

SIX EAST-AFRICAN LANGUAGES.

(KISUAHELI, KINIKA, KIKAMBA, KIPOKOMO, KIHIAU, KIGALLA.)

COMPOSED

BY THE REVD **Dr. J. L. KRAPF,**
MISSIONARY OF THE CHURCH-MISSIONARY SOCIETY IN EAST-AFRICA.

TÜBINGEN,
PRINTED BY LUD. FRIEDR. FUES.
1850.

Digitized by Google

Digitized by Google

PREFACE.

In presenting this Vocabulary of 6 East-African Languages to the friends of African Philology, the Author thinks it proper, to offer a few remarks — First, on the circumstances under which, and on the intention with which he has composed it — and Secondly, on the Geography of the East-African tribes, whose languages he has reduced to writing.

I.

It was in the Year 1844, when the Author after the unvoluntary relinquishment of the Abessinian Mission commenced his studies of the Suaheli Language on the Island of Mombas *) for the purpose of opening Missionary operations among the pagan tribes scattered around that Island. In the progress of his stay at Mombas he became acquainted with Natives of various and distant countries, who spoke languages-which, departing as they appeared from the Suaheli, were soon recognised to be of remarkable accord with the fundamental substance of the language of the coast, viz. the Suaheli. At that period he was not yet aware of the astonishing fact (which every new philological discovery seems to corroborate), that one common language lies at the bottom of all the idioms which are spoken from the Equator to the Cape of Good Hope. The more the Author made progress in his researches, the more he felt inspired with courage, as he perecived, that the comparison of the cognate dialects greatly facilitated his Suaheli studies. To save time in making a selection of English words, which he would ask the Natives in any language he might meet with, he had recourse to the Galla Vocabulary which he had composed in Abessinia, and which was printed in 1842 under the superintendence of the Rev. Mr. Isenberg, his fellow-labourer in Abessinia. That Vocabulary contained a compass of words which are chiefly current in conversation.

*) See the map of East-Africa, which Mr. Rebmann has constructed in connexion with the Author. It has been inserted into the Church-Missionary Intelligencer (Octbr. 1850), which periodical gives frequently a full account of the Missionaries' proceedings, especially of their travels in East-Africa.

Digitized by Google

Pémba, Sánsibar, Kilos, and at all places of the main land, which are inhabited by the followers of Muhamedanism. It may therefore be styled the language of the Muhamedans of East-Africa between the Equator and Mosambic. These Muhamedans do understand very well the language of the tribes, on which they border, or with which they have commercial intercourse, but generally they do not speak with them in any other tongue, but the Suaheli — the other tongues being those of the Makafiri, or Infidels. In like manner the pagan tribes, whose territory commences a few miles from the sea-shore, do understand the Suaheli Language, but prefer speaking with the Suaheli in their own respective dialect. The Suaheli reside near the sea-coast, and inhabit generally the low country-hence the Suaheli Language may also be called the language of the inhabitants of the low country in distinction from the language of the watu wa mrima, i. e. the people of the mountain, or the Natives who inhabit the higher land, which is generally occupied by pagan tribes.

The real home of the Suaheli Language is considered to be on the islands of Patta, Lamu, and in the country opposite to those islands. There was formerly a powerful sultany at Patta, which governed that island and the adjacent main land. It was frequently at war with the principality of Malinde, which town was formerly the central point of East-African commerce. The Portuguese had for a time possession of Malinde, which after their expulsion was weakened by the rulers of Patta, and finally destroyed by the Galla. Its inhabitants emigrated to Mombas, Pemba, Kilos and other quarters of the coast. The Author visited some years ago the ruins of Malinde, which are in an almost impenetrable forest, in which the Galla frequently lie in ambush for the Arab and Suaheli mariners, who use to cast anchor in the harbour of Malinde. The wells of the town are filled with rubbish, and large trees are grown up between the walls of stone-houses, which are in part still standing.

In his translation of the New Testament and other compositions, the Author has used the Suaheli Dialect of Mombas, which differs a little from that of Patta, Pemba and Sansibar.

Many Arabic words have crept into the Suaheli Language from the constant intercourse which from time immemorial subsisted between the Suaheli coast, Arabia and India. The Arabs and Hindoos (Banians) exported slaves, ivory, rice and indian corn, and imported clothes, beads, brass-wire and other articles of a more civilised life.

The Suaheli Language is spoken by about 350 or 400,000 Souls. With regard to refinement of grammatical structure and compass of words it excels the languages of the main land. This is owing to the more civilised condition of the Muhamedan Suaheli in consequence of their religion and intercourse with other more civilised nations.

The knowledge of the Suaheli Language is indispensable to an European in Eastern Africa, whether he be a Missionary, or merchant, or traveller-for with the help of this language he will soon be able to master any other of the Interior. It is, as it were, the introduction into the Nilo-Hamitic, or Nilotic family of languages, which must be distinguished from the Nigro-Hamitic or Nigrotic stock of languages. Almost all the tribes which reside in the South of the sources of the Bahr El-Abiad down to the Cape of Good Hope belong to the Nilotic race of Africans. Hence the Author calls their languages the Nilotic family or stock of African tongues, in distinction of the languages spoken in Nigritia in the vicinity of the Niger, which belong to the Nigrotic stock. Which of the Nilotic languages can lay claim to primitiveness, the Author is as yet unable

Digitized by Google

to say. Sometimes he supposed, that the Kikamba language could claim the Superiority, but his opinion not being sufficiently warranted, he would rather wave this question, than proceed by guess-work. The languages of the central countries between East- and West-Africa, especially around the Sources of the Bahr El-Abiad must first be brought to light, before we can settle this question. The Author and his fellow-labourers in East-Africa will not fail keeping this point constantly in view on the progress of their operations in the Interior.

B) Wanika.

The Wanika tribes occupy the higher country between the 3^{d} and 5th degree South of the Line. This higher country commences some 15 or 20 miles from the Indian Sea, and is about 1200 — 2000 feet over the surface of that sea. The Wanika amount to about 50 or 60,000 Souls. They are all pagans, who have very low religious ideas. In general they believe in a Supreme Being, which they call Mulungu, which properly signifies »heaven.« They pay some regard to this Being especially in time of adversity, when they slaughter sheep or bullocks, and pray to the Mulungu, that he may avert sickness or famine, or want of rain etc. But regard is paid by the Wanika to their dead relatives more than to the Mulungu. These are believed to be able to overcome the Mulungu, and therefore offerings and sacrifices are frequently made on their graves, to keep them well-affected toward the living generation. The fear of evil spirits and witchcraft is conspicuous with the Wanika. They have no idols or Fetishes which are so common with the negroes of Western-Africa. To eat and drink and fare well-is the sole desire of the Wanika. Their form of government is thoroughly republican. Their elders or chiefs are to execute the decisions of the Majority of the tribe. The Wanika are given up to agricultural and commercial pursuits. The Arabic has less encroached upon the Kinika Language, than upon the Suaheli. That the Kinika pronunciation will be more uncouth and uncultivated, we may expect from mountaineers.

The Wanika of the Rabbai tribe, in whose territory the Missionary station has been located in 1846, have according to their tradition emigrated from the mountainous country of Jagga, which is about 300 miles off from the coast, and which harbours the loftly mount Kilimanjáro which is covered with eternal snow.

Parts of Scripture have been translated by the Author into the Kinika Language. A spelling book and the Gospel according to St. Luke have been printed by the American Mission-Press at Bombay.

C) Wakamba.

These tribes are about 400 miles distant from the Coast. They are a remarkable set of Africans. They have a propensity of leaving their native land with great ease, and of settling in any country which may suit their commercial and pastoral habits and pursuits. The Wakamba considering themselves the traders of the Interior, proceed far beyond their country, to hunt elephants or barter ivory, which they carry to the coast of Mombas for sale. In reference to their religious notions

Digitized by Google

they are inferior to the Wanika. In general they are of a merry and childish, though not stupid disposition of mind. As regards their language, we may mention one point which is conspicuous. They cannot pronounce the letter R, and use to place the accent of a word on its first radical letter, or as close to it as possible. Their form of government is more patriarchal than republican. The Wakamba live on friendly terms with all tribes which are around them, except with the Waknafi, Masai and Galla, who differ much from the Nilotic tribes, in language and manners, being passionately fond of plunder, destruction and cruelty. The country of the Wakamba in the Interior is but little wooded. It is generally level and has a soil fit for agriculture and cattle-run. The mountains lie to the North and North East and South West. The population amounts to about 70 or 90,000 Souls.

Some Wakamba maintain from tradition, that their forefathers came from South-West. Until now the Author of this Vocabulary has carried through the press only the Gospel of St. Mark in the Kikamba Language. A Missionary station is proposed to the Wakamba country. It will form the first link of an Equatorial Mission-chain, or line of Missions which the Author has proposed for the South-African Continent. May all those who feel concerned in the welfare of Africa, give their liberal and prompt support to a scheme which is concerted to connect East and West-Africa within the space of 10 or 12 Years. The practicability of this scheme is principally founded upon the remarkable fact, that all tribes inhabiting Africa in the south of the Equator, are related in language and manners, and have more or less commercial intercourse with each other.

D) Pokomo tribes.

The Wapokómo inhabit the banks of the river Dána, which they call Pokómo, while the Galla call it Máro. On our maps this river is called Quilimancy, which means mountain-water, or water of the mountain, or mountainous country, from which the river rises in the Interior. (See the map mentioned above.) The Wapokómo live on friendly terms with the Galla, who consider them their subjects. They are an agricultural people, who sell their rice and Indian corn to the Galla in exchange of ivory, which the Pokomo afterward sell to the Suaheli on the coast. The Author of this Vocabulary learned the Kipokomo language from Hadji Omar, the brother of Bonnaia Dadia, the chief of Kalindi, which is the first Pokomo village situated on the river at some distance from the Sea-coast. When Omar was compelled to leave his country from political reasons, he fled to the Suaheli village Takaóngo near the Kilefi bay, where the Author made his acquaintance in 1845. Omar acted as go-between and interpreter of the Takaongo chief in his transactions with the Galla chieftain of Berraráta.

The Wapokómo navigate their river on small boats, but only to a short distance, as they are afraid of their countrymen and of the Galla on the upper course of the river. Their language has been greatly blended with Galla and Suaheli expressions, and the Author often supposed, that the Suaheli tongue might have originated from that of the Pokómo.

Digitized by Google

The Wusegéju tribes near the island of Tanga maintain from tradition, that their forefathers were Wapokómo, who had been expelled by the Galla from the vicinity of the Pokomóni river. The Wateita (inhabitants of the mountains Kadiáro, Ndara and Bura in the Interior) call the Wanika Ambakómo with reference to a tradition, which states, that the Wanika were formerly inhabitants of the Pokómo territory, but were compelled to flee from fear of the Galla. The Wanika of the tribe Kiriama assert positively, that their forefathers lived at Mángea, which is a district on the banks of the Pokomóni.

E) Wahiau.

This tribe lives on the North-Eastern bank of the great lake Niassa, commonly called Moráwi on the older maps. In the Year 1848 the Author of this Vocabulary met at Mombas with a Kamanga lad (the Kamanga tribe lives in the vicinity of the Wahiau), whose intellectual faculties pleased him so well that he determined to obtain from him through the medium of the Suaheli Language (which the lad perfectly understood) a specimen of one of the languages spoken in the neighbourhood of the lake Niassa. The lad, when about 10 Years of age had (together with his mother) been seized by a company of slave-catching marauders and sold to Kiloa Kibendje, where he stayed about two Years with a Banian from India. The Banian after having sold the mother, carried the lad to Mombas where he was shut up in a hot and unhealthy room, until he could be sold to the advantage of his owner. From him and other Natives the Author learned that the Wahiau, Kamanga and Waniassa tribes (which reside near the lake) form the headquarter of East-African slavery, owing to the want of a firm government of chiefs who might be able to repel the encroachments of slave-making tribes, or of the Muhamedan slave-traders on the coast of Kiloa. The Author was told, that in the Year 1847 about 7000 Wahiau were captured and sold to Kiloa, or destroyed by the Mabiti or Mawizi, a tribe residing on the South-Western bank of the lake. These cruel marauders tied the babes together in bundles, hung them up on trees, and suffered them to be choked by the smoke of fire which they kindled under the trees - because the babes could not yet walk to the coast, to be sold on the slave-market.

F) Galla on the river Dana.

The Author had pursued the study of the Galla language already in 1840 when he was in Shoa *). A translation of the Gospel according to St. Matthew, a grammatical Outline and a Vocabulary was printed in 1842. But the dialect, in which he wrote those works, was that of the Shoan Galla, who are about 10 or 12 degrees North from the Dana river. To the dialect of the Dana Galla the Author's attention was turned in 1845, when he attempted the establishment of a Mis-

*) A valuable Grammar and Dictionary of the Galla language has been published by the able Mr. Tutschek at Munich. 1844.

Digitized by Google

sionary station among the Galla on the Dana or Osi rivers, in which attempt however he could not succeed in consequence of the unsettled state of things in the Suaheli government at Patta, Lámu and Káu.

The reason which induced the Author to receive the Dana dialect into his Vocabulary of Nilotic languages, was, First, to show the difference of the Galla language from the Nilotic idiom, and secondly, to make the scholar of the Galla language acquainted with a dialect which is spoken by the Galla on the East-Coast of Africa. The Author has always entertained the best feeling toward the Galla, and he still hopes, that an enterance into their country will be opened to the Missionaries for he believes that a great destination is yet reserved for this African Germania *).

One point often struck the Author's mind, while he was engaged in the study of the Dana Galla dialect. He observed, that these Galla use words which are current in the Amharic dialect of Shoa. How is this to be accounted for? Have the Amhara borrowed these words from the Galla, or these from the Amhara? These questions were naturally raised in the Author's mind. After some more minute examination of the matter he found, 1) that it is hardly probable to suppose, that the Galla who are about 12 degrees south from Shoa, and who have not the least international intercourse with Abessinia, or with their Galla bethren in its vicinity, should have received these words from the Amharic which is an Abessinian language. 2) He observed, that those words are not used in other amharic provinces of Abessinia, but only in Shoa, where the Galla language is spoken or understood by many Natives. 3) That the Amharic language itself is a mixture of Aethiopic and other languages. Hence the Author came to the conclusion, that these words must be of true Galla extraction, consequently that the Galla influenced the Amharic, and not vice versa. Of course in the immediate vicinity of Abessinia the Amharic had an influence on the Galla, but this influence could not extend to the region of the Dana Galla. As to the original seat of the Galla, the Author suspends his judgement until the countries between Nigritia, Abessinia, Uniamesi and the sources of the white River shall have been laid open by the personal research of the Europeans. In the mean time all guess-work is of little use.

It is however the Author's firm conviction, that this terra incognita of Africa will shortly be brought to light by the instrumentality of Christian Missions. Hence he would again encourage all those who feel themselves interested in African affairs, to give their strong support to the scheme which he has mentioned above. He would say, Christianize Africa, and you will realise the secondary objects of science or commerce. Christianisation of Africa carries discovery of Africa in its train. The Bible being the stock-book of the world cannot be at rest, until all countries have been unlocked, all languages conquered, and the whole human family united under its blessed wings.

---

*) The Author has already some years ago used the term »Ormania« to designate the country of the Galla, who call themselves »Orma« not morma as, if he remember well, a french gentleman called them. Morma means »neck« but orma signifies »men,« the Galla calling themselver by this name by way of eminence.

Digitized by Google

In conclusion the Author would remark, that he has written this Vocabulary according to the standard of orthography which he has laid down in his Kisuaheli grammar. He wrote as the Natives do pronounce each vowel and syllable. A german reader will scarcely meet with any difficulty in using this Vocabulary.

Dagersheim in Würtemberg, 14. October 1850.

The Author.

VOCABULARY

OF SIX EAST-AFRICAN LANGUAGES.

A.

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Abide, v. n.	kéti or ka	ságala	ikala	káa	táma	tāe
Able, to be-	wésa	idima	tónia	wésa	kómbora	dándea
Abolish, v. a.	fúnda	fúnsa	dula	funsa	temánia	tjábse
Above, prep.	jū	zúlu	úlu	zú	panáne	gubba or irra
Abound, v. n.	jā	izála	zōa	záa	gómbala	imiake
Abroad, adv.	nde	nse	nsa	nsé	pása	ifa; didati.
Abyss, s.	ṣimo	gópue	yima	simo	simbo	bolla
Accept, v. a.	tōa; kúbali	hála	óza	huáa; hikisa	tósira	fúde; fúdate
Accomplish, v. a.	kwiṣa; málisa	mála; márgisa	mīnā	sia; issa	másira	ráwāte; leisse
Account, v. a.	wánga; hesábu	alánga; tára	tāla	tálella	walánga	lákae
According, prep.	káma or kána	zā	tā	za	malinga na-	aka
Accurately, exactly, adv.	sána; hálisi	múno; karakára	múno; wió	to; múno; hálisi	muno	gudda; guddio
Accustom, v. a.	soésa; tía áda	búma áda	ia ada	gisa hajini	soerésa	bersise ada
v. refl.	jisoésa	zibúma ada; bara		hikisa háji	soeréra	ada berre
Acquaint, v. a.	elésa; pā ṣábari	mánisa; vā cábari	táwia ndeto	vā mágu	pā lilúlo	oddu or gurri oddese
Act, action, s.	kiténdo; kási	kihéndo; kási	wéa, pl. mawéa	kási	séngo, pl. masengo	hútji
Act, v. a.	ténda or fánia kási	hénda kási	dédia wéa	hénda kasi	ténda séngo	hútji mideise
Acute, adj.	káli	siru	jewó	káli	kári	mbókoksa
Add, v. a.	ongésa; sidi	onǰésa	óngela	ongésa	ongeséra	idee
Adorn, v. a.	pámba	alúla	tanáwia	gisa mijita	rémba	hángarta mideise
Adulterer, s.	msinsi	msinsi	muliónge	mránga	mtongósi	ṣórto
Advantage, s.	feida; jibráni	feida	kazámu	nóro	jindu jikóto	dérnaba
Advantageous, adj.	ina feida	id	ina kazámu kazéo	ina nóro		dérnabe
Adversary, s.	ádui; mtési	adui; mkóndo	muái; mukáu	ádui	mgnánda	dirétu; háma
Adverse, adj. to be-	ku téta na-	ku héha na-	ku igida na-	ku heha na-	ku gnánda	lóle
Advise, v. a.	pa ṣauiri	va ṣauiri	nénga ndeto	va ṣauiri	erejéta	mámade
Affirm, v. a.	fánia kuelli	hénda ǰéri	ájia wió	hénda háji	tésia mámbone	dúga mideise

English.	Kisuáheli.	Kiniko.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
After, prep.	kiṣa; bâda; miṣóni	púnde	idina	vadódo; vadúdu	paniúma	dúba; dikko; gerra
After, conj. exg.						
after he was gone	alipo kuenénda	avo enénda	wala yuna éndie	eendé-vo	pana jésire	io dusse
Afraid, to be-	ku tja; ku ngía kitjo	ku ogówa	ku kéa	ṣóga	ogópa	jérjere
Afterwards, adv.	vide after				pana ndípe	randa; gúlana
Against, he is-	hapéndi	kahénsa	ndi enda	kaku záhka	anga sáka	wantjélate
Agree, v. n.	agána; patána	lagána	iánia	agisánia	siowekána	woldáman
Agreable, adj.	wéma	wizo	uzeo	wema	mkóto	midaga; dansa
Agriculturist, s.	mlími	murími	muimi	mrimi	mkurima	aúráta
Air, s.	ánga; pepo	peho	mbéwo	ruffúto	mbého	hárfa
Alarm, s.	kelêle	kulúlu	mbú	mbu	diségue	gúoha
All, adj.	óthe; pía; kulla	óssi; pia	ónde	ónse	ossi	dúmisa
All together	wóthe pamôja	óssi vaménga	ónde wámue	wónse vamóza	óssi pampépe	urga takáti
Almighty, adj.	awesâi witu wióthe	aidimáye kulla útu	mtónia maúndu mónde	muelekania windu wónse	akomborâi jindu jossi	wa dúmisa kadándeu
Alone, adv.	pekée; bassi; tó	hejée; tó	wéka	kajéje	kápe	kófa
Also, adv.	téna	kahiri	néngi	kawii	sóni	ammo
Although, conj.	kuámba	id	ajeédea	kuamba	kona	io
Always, adv.	kulla kipéndi	ziku sóssi	kua midénia onde	idengéra	masiku ossi	gúya dúmisa
Amend, v. a.	tengelésa	héndá-to	zeúwia nẓza	elekánia	ténda ukóto	tjéresa; mideise
Ancient, adj.	kâle	karre	téne	kâi	kála	duri duri
And, conj.	na	id	id	id	id	fi
Animal, s.	niáma	id	id	marre	id	benénsa
Anger, s.	hasira	kóro	midáto	ngóro		déllansu
Angry, to be-	kasirika	zukíroa	dáta	una ngóro	túmbála	déllansu kábá
to make-	kasirikia	búma kóro	dátia	gisa ngóro		dellansu kâe
Anguish, s.	kitjo	oga	maniamáo	ṣóga	oga	sóda; múddama
Announce, v. a.	lettéa ṣábari	rehéra ṣábari	táwia ndeto	mambia mágu	pa marángo	oddu oddése
Annually, adv.	kulla muáka	miáka iossi	muaka kua muaka	miaka iónse	hiáka hiossi	bárá dúmisa
Anoint, v. a.	páka	wáka; sáka	wáka	fakása	pakála	dibbe
Answer, v.	jibu; jibía	uza manéno	túngia ndeto	uza mnéno	uzira maneno	dubbi débise
Anus, s.	mkúndu	id	mudíti	landu	dako	tiéri; rúnda
Anril, s.	fuáwe	fuláwe	já	búrrisa		kewéla
Appoint, v. a.	teúa; káta	zagúla; zinsa	zangúla; ia	zagúia	sagúla	dáwate; murro
Approach, v.	jongéa	sengéra	déngelela	háfupi	pangatárika?	hihádc
Arable land,	nti ya ku lima	zi ya ku rima	ndi ya ku ima	nsi ya ku ima	mgunda wa ku limira	laffa ka auruáti.
Arm, s.	mukóno; pl. mikóno	id	moko, pl. mioko	mukóno	mukóno	harka
Arm-pit, s.	kuápa	kuáva	kuáwa	kuáfa	mguápa	bóba
Arm, v. a.	ku-pa sélaça	va sélaça	nenga mío ya káu	va kéra		wórana kanne
Arrive, v. n.	fika	fika	wika	fika	bika	gé

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kihámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Arrow, s.	úta, pl. mita	uha	uta	uha	mpámba	bunae
Artist, s.	msánnifu: msánnibi	musána	mutúi	munánia kasi	mania senga	námne óggeisa
As, conj. „like as"	kama	xa	ta	xa	kamba	aka
Ascend, v. n.	kuéa; pánda ju	kuéra	liza ulu	kuéa zu	kuéra	gúbbati íšbe
Ashamed-to be-	tahárari	guiroa ni hása	zónóka	gisoa ni úzoa		jéri
Ashes, s.	ifu	ifu	mú, pl. maú	ifu	ríhu	dára
Aside, to lay-	ku wéka kándo	ika kanda	ku ika mondo	weka upánde	wika rupande	mógu kae
Ask, v. a.	úlisa; dáka	úsa; lónda	iwájia; mánda	usa; xakka	úsia; séka	gáfate; kádate
Ass, s.	púnda	msóla	ignói	harre	mbunda	berre
Assassinate, v. a.	ku úa kua ku fita	uléga kua sirri	úa kua nsáma	lága kua ku fiza	uléga kua ku risisa	dóhsa itjéae
Assist, v. a.	seidia; pa msáada	afúisa; va ngúfu	nenga iwinia	gisa ngufu	njángata	kárkare
Assistance, s.	msáada	ngúfu	iwinia	ngúfu		bohára
Assemble, v. a..	kusánia	id	kólania	kunsánia	wika pembébe	gúrate
Associate, s.	rafiki; muensi	mséna; muiya	mniéniawa	muénsa	ambosánga	mili; djáli
Assure, v.	nena kuelli	sema Jeri	táwia uwó	néna héji	tenda mámbone	duga hime
Astray, to go-	ku potéa ndiáni	ku angamika njiráni	ku á nsia	ku ra njía	ku sówira litára	dirbu belle
Attempt, v. a.	gáribu; ukilia	gesa; ujirira	élia; jija	ansa; yayóa	gesa?	ilále; akéke
Augment, v. a.	ongésa	onjesa	óngela	ongesa	onjejésia	magáda toltje; idee
Aunt, s.	ndúgu mke wa baba	ndúgu múje	muina muka wa adsa	ndugu ya baba		obolesa ayoáti; soda
Authority, s.	ngúfu; amri	ngufu	iwinia	ngúfu	majiri	irre; tjabenna
Avarice, s.	djóyo	id	uhái	maugorro		donna
Avoid, v. a.	áta	ríja	éka	yáza	léka	láhise
Awake, v. a.	ámsa; sindúa	lamúsa	ámuzia	núya sinsisini	jamúsia	hirriba kae
Awl, s.	úma	muitio; tumba	mugúwa	yugumba		mutta
Axe, s.	sóka; kitóka	zóka; kizóka	idóka; kidóka	kibéria	liwágo	dágara.

B.

Back, s.	maóngo	móngo	móngo	móngo	mgóngo	dira
Backwards, adv.	kiniúma	niúma	mongoni	niuma	muniúma	gerra dúba
Bad, adj.	muófu; mbáya	múi	muái; múdóku	msúka	kusákala	hamtu
Badness, s.	uófu	ui	uái; úduku	wiwi		hamenna
Bag, s.	mfúko	mkóba	jóndo; iwólo	mfúko	nsáku	súgùba
Bake, v. a. -bread	fánia mukáte	henda mukábe	zeúwia mukái	henda mkábe		kurkurio mideise
Balance, s.	táraju; misáni	id. or kipimo	kidimi	mtánge		dúddúma
Baldness, s.	upára	lufála	kiwála	móla	lulási	mólu
Ball, s. (of a gun)	pópo (ya bunduki)	polopólo	miji	popo		mida kaueáti
Band, bond, s.	úkámba; úgue	lukambá; lúgue	ikánda	mdiji	lukónji	háda
Banish, v. a.	fúkusa; támiza	sóla; zámia	lúnja	ángasa	minga	ariegodantise

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Bank, s. (of a river)	kándo; pó́á	hánda	ngálíko; mboa	fangaa	mbarri	fóda; kárkara
Bark, s. (of a tree)	gánde (la mti)	gáu (ra muhi)	ikóle (ya mudi)	góme (ja muhi)	intéra (wa muhi)	kóba (mukkati)
Bark, v. (like a dog)	mboa amepiga kelele	dia uzipiga kululu	ngidde ekuiya	mboa kabiga mazui)		serréte bóye
Bathe, v. n.	oga	zi-oga	dámba	oga	oga	jáfate; dikate
Battle, s.	wita; mapigáno	wiha	makáu	wiha; mazuáno	kondo	lóla; dúla
v. n.	pigána; egeşána	pigána	igida; témana	heha; zuána	meniána	wolilole
Be, v. aux. tobe	kúa	ku kála	ku túika	ku wa		itée
Bear, v. a. carry	tukúa	zukúla	gúa	zukúya	jigala	bate
Bear, v. a. bring forth.	wia	fiála	jia	wia	werejera	dale
Beard, s.	ndéfu	kirefu	jéu	jéfu	ndéu	arriéda; hafarra
Beast, s. vid. animal						
Beat, v. a.	piga	piga	kúna; gima	biga	ménia	dána
Beautiful, adj.	mzúri; méma	múzo	muzéo	mema; dansa	mkóto	dansa; midága
Bed, s.	matandiko	mahandiko	maulanio	mahandikio	ugóno	kóntjoro; itille
„ stead	kitánda	uriri	uwói		kindánda	takke
Bee, s.	nióki	niúji	nsúki	niúji	niuji	kénnissa
Before, adv.	mbelle	mberre	mbe	mberre	mberre	dura
Beg, v.	ómba; daka	fóya	wóya	umba	juga	kádate
Beggar, s.	muómfi	mfóya	muwói	sekuvúmba	mjúgi	náma kádati
Begin, v. a.	ánsa	ansa	ámbililia	ánsa	tandúa	dabe
Begone, interj.	enda záko! toka!	nka!	udi! úmala!	enda! núka!	tioka!	kái! gáli!
Behalf, in his-	kua sebabu; ákwe	kua utúwe	kua unduwáke	toláye		issafi; dernábasa
Behave, v. n.	enénda; fánia muéndo	henda menensi	zeówia; di	elekánia	tenda	mideise; adéme
Behaviour, s.	muéndo; maenénsi	menénsi	mádi	muenendo	matendo	idiéma
Behead, v. a.	káta kitoa	zinsą kizoa	dila mútue	húua kizoa	sijita kitoa	máta murre
Behind, adv.	niúma	niúma	idina	niúma	mgóngo	dáha; ránda
Believe, v. a.	ámini; sádiki	ámini	énda	amánia	sádika	siféfate
Bell, s.	njúga	naúga	kiámba	mbói	sóndo	bilbila
Bellows, s.	mifúa	mifúo		mifúa	jipála	búfa
Belly, s.	túmbo; matumbo	ndáni	má	mahumbo	matúmbo	gerra
Beloved, adj.	alie péndoa	ayebénsoa	uendétoe	zákkoa	sákoa	katjelláti
Below, adv.	tini	zini	déo	nsi		gerra tjela
Belt, s.	sómbo; masómbo	musombo	mudióí; mkumbu	monjolla	mpángo	márto
Bend, v. a.	péta; kúnda	kúnsa	wéta	kúza	peléka	tuláfate
Bet, v. s.	şindania	şindána	kánauia	şindéna	sindána	wolimórma
Betroth, v.	óa mtúmke	lola mutu múje	ájia múka	huúa múke		kádate niti
Better, adj.	méma seidi ya	múzo seidi ya-	muzéo kúe	dánsa ka jia-		dábra; irra tjira
Between, adv.	katikáti; beina	kahi káhi	káti ya	kahi káhi	pajirikáti	jittu
Beware, v. n.	tahadari; jilinda	tesáma; lóla to	lilikana; yiya	tarra	lola to	mámade
Bewitch, v. a.	fánia utáwi	loga kua uzáwi	óa kua woi	yégga na záwi	loga	dére

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Beyond, adv.	húko	hiko	ukúya	kajiá húko		duba; gerra ássi
Bill (of a bird) s.	mdómo wa niúni	mulómo wa niúni		muómo wa niúni	mlómo wa jiúni	afa ṣimbirreáti
Bind, v. a.	fúnga	fúnga	ówa	fúnga	táwa	híde
Bird, s.	niúni	niuni	niúni	niuni	jiúni	ṣimbirre
Birth, s.	mafiási	mafiálo	majiáu	kiwiáo	mawéreko	dála
Bite, v. a.	úma (kua méno)	lúma	uma (na máyo)	úma (na magégo)	lúma (meno)	ilka tjenéne
Blacken, v. a.	fánia meaussi	henda múiru	zeúwia miu	henda jeússi	tenda jajibirrihu	gurrátja mídeise
Bladder, s.	kibófu ja mikójo	jififiro ja mikózo		jiwa	mbólo	ṣúrto; hanjaffa
Blaspheme, v. a.	tukána	hukána	mánga	húmfia	tukána	arrábse
Blaze, v. n.	waka motto	aka móho	ákána muáki	fúka móho	wiwíra motto	ibíta bóbe
Bleed, v. a.	umíka	lumika	úmia ndágame	yáfia muázi	lumika	díga báse
Bless, v. a.	báriki	barikia	báliki	bariki	báráki	ébise
Blind, adj.	mtófu wa máto	mzófu wa mátso	mbái medo	zóngo (húmbúka mátso)	mtóto meso	balla
Blood, s.	dámu	milázo	ndágame	muázi	miassi	díga
„ vessel	mṣipa wa damu	mṣipa wa milázo	mókiwa wa ndágame	musifa wa muázi	mujémbe	hidda
Blow, v. (wind)	fúma	fúma	úma	fúya	fúma	bóbeise
Blunt, adj.	hána makáli	hákina masso	katiwa	táji makai	jángali messo	kára hénkabu
Boast, v. n.	ji sifu	zikária	ikódia	zikádia	jifánisa	ulfifése
Body, s.	múili	múiri	múi	mui	jihiru	naffa
Boil, s. (sore swellins)	ípu (kiónda)	íwu (kirónda)	muimu (kidáu)	kipózi	ripúte	madda
Boil, v. a.	pika; tokossa	jita; jákána	úa	hokossa		damfe
„ v. n.	wía; tokóta	yúwa	wiúwia	hokóha	wira	
Bold, adj.	ṣugáa	mgumbáu	ngumbáu	kána ṣóga	ángáli óga	soda wánkabu
Boltor bar, s.	koméo	koméro	kiwingo	koméo	ritanga	tjúffana
Bone, s.	mfúpa	msósa	iwindi	mfupa	mfupa	laffáti
Book, s.	júo	júo	júo	júo	júo	kitába
Booty, s. to take-	tóá niára	táwa niára	táwa kindu	héka	sómbola	bótje
Border, v. n.	karibiána; pakána.	ku kála lufánde	ikala móndo	kúa ufánde	pakána	háde
Born, adj.	wialiwa; wiáwa	fiáloa	jiáwa	wiázoa	pongoléwa	dálate
Borrow, v.	toa féda kua kárada	hála feda deni	kóza kazilli kua di	huáa rándo	tóra déni	gáti fúdate
Both, adj.	wawili	síri	éli	wawii	wawiri	lamma
Bottom, s.	ṣímo	gópue; rindi	iyéma	simo	simbo	bolla
Box, s.	káṣa pl. makása	kaṣa	ikáza	kasa	kasa	bídiru
Box, togive one-	piga ṣikío	piga sikíro	kúna maddu	biga sikío	menira makútu	gúnana dana
Boy, s.	mána múme (kijána)	mána mulúme	kána kaúme	mána mdódo	manáje	gúrba
Branch, s.	utánsu, pl. tansu	uzánsu	idánsu	zuambáhi	sámba (pl. ma-)	ulatti
Bread, s.	mukáte	mukáhe	mukáe	mukahe		korkorío
Break, va.	funda	fúnsa	dúla	funsa	temánia	tjábse

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámbo.	Kipokomo.	Kihiáu.	Kigalla.
Breakfeast, s.	jamsahánoa	jilamúsa kanoa	matuéto makanioa	kifizuio	jakúria ja kundáwi	ságale diramáti
Breath, s.	púmsi	pumúsi	ngó	pomúsi	bumúsi	nafúra
Breathe, v. n.	ſuſa pumsi	zerésa pumúsi	déjia ngó	sóha pomúsi	siúsia bumusi	fúra báfate
Breast, s.	kifúa	laga	káti	bágui	mtima	
„ female	titti	húmbo	nondo			harma
Breed, va.	wiá; léa	fiála; réra	jiá; éa	wia	póngóla	dále
Bride, s.	mtámba mamámke	múje ayelóloa	muka ula yuluájioa			ntála ka kádatu dira
Bring, va.	letta	réha	ette	yeha	léva, debi	fude
Broad, adj.	pána; wási;	jalámu; luásu	iámu	pámfu	pána	balla
Brook, s.	mto mdógo	múbo mdíde	kalúzi	zána kadúdu	lusulo	balla
Broom, s.	upéo; ufliagio	lufiéro	uwiaiyo	jifeféo	kipepéro	báfersa
Brother, s.	ndógu	ndógu	muina	ndugu	mlóngo	obulésa
Bubble, s.	póſu	fúlo	iwúo	fuyo	pófu	hómátja
Bud. v.	tepésa; tohéa	búla	méa	íyáwa		darára base
Buffalo, s.	niáti	niáhi	mbó	niáhi		gáddersa
Bug, s.	kongúni	id		id	id	hógdo
Build, va.	jénga	akha	áka	mbáka	táwa	itjáre
Bull, s.	gnómbe fáhili	kurobésa ya gnombe	nsáu ya gnombe	sánga yu gnombe	gnombe mulume	sanga lóniti
Burial, s.	láburi; mahali pa siáre.	mbíra	wandu wa ku díka	mbéra	rémbe	awála
Burn, va.	teketésa	zóma moho	ngújia	zóma na moho	assa	góbate
vn.	teketéa; wakka	vía; aka; ina móho	áhana	ifia na moho		gúbe
Bury, va.	síka	síka	díka	síka	zúra (throw away)	awále
Business, s.	kasi	kasi	wéa	kasi	séngo	hutji
But, conj.	lakon	élá	ndi	lakini		ammo; male
Butter, s.	siági	mafúha maizi	máúda medi	mafúha dolli	mafuda	ádáno
Button, s.	kifúngo ja unguo	jifungo	kagúndo	montjolla		hiddan awoyáti
Buy, va.	nunúa	gúla	ua; dóa	gúiya	suma	gurgúrate

C.

Calf, s.	mana wa gnombe	id	kalómbe; kana ka gnombe	gnombe kadúdu	mana wa gnombe	watíye
Call, va.	ita; taja	íha; háza;	ita	hána	wiránga	wame; ówate
Calm, va.	túlisa	húrisa	kilília	hósa		geltje; mira défate
Camel, s.	ngamía	ngamíra	ngómela	ngamia		gála
Can, v.	wésa	idíma	tónia	wesa	kómbora	dándee
he can do it	awésa ku fánia	unaidíma ku henda	ehutónia ku zeuwia	anawésa ku henda		ha mídeisa dándee
Canal, s.	ndía ya máji	njíra ya mázi	nsía ya mánsi	njia ya mazi	lítala ja messi	dirbu bisániti

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Care, v.	tafákari	ása	tála	tarra	alánga	mámade
Carpenter, s.	sermálla	selamalla	muazúwi	sermalla		tjérësa
Carry, v. a. vid.	bear					
Castrate, va.	hássii	túla	vakúa	kúna jíwa		gúlani murre
Cat, s.	páka	paka	mbáka	paka	jóme	makállaso
Catch, va.	kamáta; síka	guira	kúata	gija	kamúla	kábé
Cattle, s.	niáma ya ku fúga	niama ya mfúgo	niama ya ku idia	marre ya niumba	niáma	benénsa minnáti
Cause, s.	sébabu; hója	utu; jaussa	undu	zámbo	kindu	dúbbi; wa
Cease, v. n.	kóma; pungúa; ata	sia; rija; mála	níwa; éka	sia	leka	ráwate; lákise
Certainly, adv.	kua kuélli	kua jéri	úo	háji	mámboni	dugáti
Chase, va.	winda	insa	ziéma	winsa	inga	rorówate; málata adéma
Chest, s. vid.	breast					
Cheek, s.	táfu	záfu	itáu	pfúnda		bokko
Child, s.	mána; mtóto	mubóho	kána; kawéze	mána	manáje	ilma
Choose, va.	taúa; teúa	zagúla	zangúla	zaguia	sagúla	hírate; fítate
City, s.	mji	múzi	můji	múzi	mzi	gánda
Claw, s.	ukútja (pl. kútja)	lukombe (pl. kombe)	kóla (pl. tuóla)	nia		kiénsa
Clay, s.	udóngo; tópe	ulóngo	ndáka	mzánga	utópe	bísa
Clean, cleanse va. (split)	takássa; fiagia	zúsa; fiéra	fiáia	oga	fiagira	korése; bóetje
Cleave, va.	pasúa	ahúla	ália	báa	walúla	tersáse
Cleft, s.	úfa (pl. niúfa)	miiga (pl. miga)	musádulo	ánga	lúgua	káwa; deia tersáti
Cloth, s.	ungúo	ungúo	ungúa	ungúo	ungúo	wóya
Clothe, va.	wíka ungúo	wika ungúo	wotóa ungua	finíka unguo	fúlka ungúo	woya kanne
vn.	wáa —	fuála —	iwíka —	zifinika —	wála —	woya ufate
Cloud, s.	kiwingo	ingo pl. ma —	itu; kiwindu	wingo pl. ma-	libónde	dúmansa
Coast, s.	póá	poa	mbóa	gérre	mboáni	kárkara
Cock, s.	jímbi; jogói	jogólo	nzogólo			
Cold, adj.	béredi	kúna pcho	mbéwo	pepo	ya mbébo	dámátja
to become cold	kúa béredi	kala pcho	iwa mbéwo	kifóa	sómóla	kábanai
				hendéka pepo		güre gúrate: kontomsise
Collect, va.	kusánia	kusánia; ika vamenga	kólania	gúráta	kusánia	
Come, v.	ja; fika	za	úka	za	issa	dusse
Come, on!	ndó pl. ndóni	nzó; pl. nzóni	uka, pl. ukai			
Comfort, va.	vid. calm v. a.					
Command, va.	ámuru	va amri	táwia ndeto	va nágaia	ámiri	séra kanne
Commence, va	ánsa	ansa	ambililia	ansa	tándua	dábe; kábe
Commiserate, va	horumía	hendéra mbási	makkía	horumia	horumira	nágaia kanne?
Compare, va.	sawánisa; lingánisa	fiésa; benda karakára			tenda ya maringa	wollgiteise
Completely, adv.	kua ióthe; sána	kua iossi; korokóro	kua iónde; nsza	múno; to	yána iossi	gudda; akatóla

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kibíáu.	Kigalla.
Comply, vn.	ridía; kúbali; tíkisa	ikísa; hensa;	tíkíjia	híkisa	sáka	tjélate
Comprehend, va.	fáhamu; júa	mánia	kuáta; mánia	mánia	mánia	kábate
Comrad. s.	rafíiki	mséna	mgniagniáwa	bámu	ambosánga	tjála
Conecal, va.	fíta	fíza	wída	fíza	físsa?	dókse
Conclude, va.	fúnga; kwísa	fúnga; síra	ówa; mina	sía; gudumfa	mála	tjuffe; ráwate
Confound, va.	tangánia	zangánia	wulania	zangania	sangania	urga tokóti marge
Congregation, s.	makutáno	makutáno	makómano	makuntáno maúmbano		kóntoma; wólldĕa
Consent, v.	ridía; kubali	hensa	itikila; énda	hfhisa	sáka or kúnda	tjélate
Consequently, adv.	kua sábabu hi	kua utu hu	undu úzu	zámbo hidíde	ligóngo	éga; ammo
Considerable, adj.	nengi; kúba	nenji; bómu	nengi; mnéne	nienji	hisijenji	magéda; guia
Considerate, adj.	yuna polepóle	yuna porepore	ae mbóle	ana poepóe	mbolembóle	lokonno kabe
Console, va.	tulísa; isúa móyo	hurisa	kilília	gísa ngúfu	pembésia	gerrasáti náltje
Constantly, adv.	kulla kipendi	majíra gossi	midénia iónde	siku sonse	siku sossi	gúiya dúmisa
Consume, va.	kúla pia	kuria ossi	ku éza wió	ja wiónse	kusíra kúria	niáda leisse
Content, adj.	to be-síba	ukúha	wúna	kúha	jikúta	kúfe; kúfa kaba
Contract, va.	kása	kasa	wínia	fúnga	wírima	kítjále hide
Converse, vn.	sungumsa	sumuríra	ázia	basaua	werejedde	hasaue
Conversation, s.	masungúmso	masumuríro	maazio	hasáwa	mawerejeddo	hasáwa
Convert, va.	geúsa; pendúsa	galúsa	alulia	úza	njísia	dĕhise
Cook, vn.	pika	jita	úa kándu	bíha	téleka	ifĕle
Cook, s.	mpíshi	mjíti	muúi	múntu jua kumbika	mtelési	abba ifeláti
Copper, s.	sífuri nichúndu	gnándo; mukóto	ndúgu ndúne	digílile kúndu		mikijo dima
Cord, s.	úgue; ukamba	lúgue	ikanda	msíi	lúgua	báda
Corn, (turkish)	mahíndi	mazeire		mapémba	bimánga	májabo
maize	mtáma	muháma		muháma	mapémba	misinga
Cotton, s.	pámba	pámba	pámba	pamba	litónji	mukka lilanáti
Cost, s.	támani; kima	támani	dóa	rándo		gitta
vn. what does it —?	katrigáni?	kina kíma jáni?	doa jáu?	ni jíási?		gattisía hágami? or wa suni gitta-mi?
Cough, vn.	kohóa	kohóla		koóa	rosómola	kúfăe
Counsel, va.	pa ṣauiri	va milómo	táwia ndeto	va sauiri	fúndira	mámaa kanne
Count, va.	hesábu; wanga	alánga; tára	tala	talla	alanga	lakae
Country, s.	nti	zi	ndi	nsi	muji	lafía
Courage, s.	ugúgu; ubóra	ungumbáo	ugumbáu	tjábba jua mótjo		tjabba lubbuáti
Court, yard, s.	kiwánda ja niúmba	jánsa ja-	kiniaka ja-	mórro wa-		gása mínaáti
Covenant, s.	ahadi	áhadi; malagáno	maiánio	ahadi		kákata
Cover, va.	fínika	benikísa	gúnika	funikisa	fúnika	kadáda
Cow, s.	gnombe mke	gnombe muje	gnombe muka	gnombe	gnombe	loni
Coward, adj.	mtjái	muóga	mkéu	muóga	muogópa	namne kasodátu

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Craft, s.	hila; hadáa	hadaia; ueréfu	ueléfu	kulla pl. ma-	makalamúko	fálka; soba
Create, va.	úmba	úmba; finanga	akka	úmba	tenda	úme
Creep, vn.	tamba; tambalía	hambála	gónga	hamba	tambálala	hárkisa adéma
Crime, s.	uófu; dambi	ui	uái; údugu	wíwi; wisúka	unámi	haménna; wá hamtu
Cross, v.	pita	jira	di; wida	jiá	pita	dábre
Cry: v	piga kelélc	piga kulúlu	úa or enga mbú	biga mbo	tenda jiségne	gúoha dée
Cubit, s.	kipímo ja mukóno	id	kidími ja móko			duddúma
Cudgel, s.	kigóngo; rungo	jógoma	nsóma; munju	rúngo	bákora	bakku
Cunning, s.	vid. craft					
Cup, s.	káta; kópo	kába; mkębe	ngá	hassi	mgáo	búdúko
Curse, va.	láni	láni	léa?	dúa		abáre; irráteise
Custom, s.	ada	ada	undu wa téne	ada		ada; duri duri
Cut, va.	káta; tínda	zinsa	dila	húna	sinda	murre

D.

Dance, vn.	tésa kua ku rúka	zaziga kua ku tina	dánka; ína	winna	fuina	sirbe
Danger, s.	kitjo; ćófu	óga	wéa	ṣóga	oga	sóde
Darkness, s.	kisa	kisa	kiwindu	kisa	jiro	dúkana
Daugther, s.	mtóto manámke	muhóho múje	kana kéletu	mana muke	manáje yuankóngue	ntala; dubra
Dawn, s.	mawámbo ya ukungu fegiri kuba	jiramúko kukúni	jóko ja mbéwo	wiwiu	kundáwi	dirama
Dawn, vn.	kumekúja; umewámba	kuzéja; kuzignála	ikújia	wiwide wiwiu		bóru ága; laffa beridi
Day, s.	síku	ziku	mudénia	siku	siku	gúiya
to-day	léo	réro	umóndi	yéo	réro	arda
Deaf, adj.	kisíwi; hasikíi	kána masikiro	mbai maddu	dúdu	ribuibui?	dúdu; wandageitu
Deal, v. n.	fánia mása na kúa	henda róra	dójia madóa	henda gúsi	gúla	gúrgura midáfate
Dear, adj. vid.	beloved					
to be dear, costly	yegni kima kikú	madóra ni mabómu	madóa manéne	gúrgúra niúmu		gúrgúra tjábba
Dearth, s.	nda bóra	nzála bómu	nsá néne	nsa ku	sála yajikulúngua	béla háma
Death, s.	mautti; kuffa	mafuázi	kigú	kuffa	kú húa	dúa
Debt, s.	déni	déni	di	rándo		gadde
Deceive, v. a.	dangánia; kópa	kénga	ia	kúlla; pumbása	kalamúsia	sósóbe; irrateise
Deceiver, s.	mdangániíu	mkénga	muanángi	múntu jua makulla		nama sobáti
Decide, va.	káta manéno	zinsa maneno	dila ndeto	húna mnéno	sijita manéno	dubbi murre
Decrepit, s.	msé	mfiére	mtumia	msé	mfiére	tjársa
Deep, adj.	tíni; mballi	kizini; kurre	udéo; kuáza	simoni	simbóni	tjulátti
Deliver, va.	toa; okósa	láfia; okóla	úmia	yáfia	jiósia pássa	irrabáse; feise

English.	Kisuáheli.	Kiníká.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Deny, va.	kána; kātā	kána; laláma kahāla	káta	kaniéria	kánia	dáreise; ofibase
Deride, va.	teséa; fánia msáha	zazigira; nietéra	daukia	zéka	séka	kóse; kólfe
Descend, vn.	ṣúka	zeréra	déa	súka; yáwa	enénda passi	búe
Desire, va.	dáka; penda	lónda; zúma	mánda	zákka	sáka; kunda	berbáde
Despise, va.	tukána; dárau	bukána	manga	búmfia; zolla	tukána	túke; dide
Destroy, va.	angámisa; háribu	banánga	anánga	angámisa	onánga	tjatjabse; yakke
Detain, va.	limátisa; kawilisa	káfia; sagása múno	ikália muno	káwia	kawilisia	dórge; dúbsise; ége
Devil, s.	ṣetáni	setáni; pepo	jetáni	ṣetáni; kóma	ṣetáni	ōkēra
Die, vn.	kuffa	kuffua	gūa	fōa	hūa	dūe; dūte
Dew, s.	umánde	manina	mumámūe	úme		fiteisa
Dig, va.	tímba	zímba	énsa	túkūra	sóla	kotte
Diminish, va.	pungúsa	vungúsa	niwia	fuféfia	pungúsia	dikeise; gabábse
Dinner, s.	jakúla ja mtána	jakúria ja mzána	jakúia ja mudénia	jakúja ja mskáhi	jakúria ja msána	ságale guiati
Dip, va.	tia	búma	ikia	gisa	tága	késa kái; búsa
Dirt, s.	tópe; táka	tówe; nóngo	ndáka	dóre; nónge	utópe; mijángi	dokke; turri
Disagree, vn. (they disagreed)	hakupatána	kapatanire	adina uzána	kasindikána	anga patána	wolikōle
Disapprove, va.	kātá	kahála	léa	kaniéria	kána; angasáka	dide
Discord, s.	utési; kóndo	mahého; kondo	maigido	mahého		gergerabása
Disgrace, s.	háya; áibu	haya	ndónni	úzoa		tjéra
Discover, va.	funúa; deberíṣa	funúla	ia udeini	fúsa		mulátjise
Dish, s.	sáhani	mbiga	nselle	jiúre		kórrie
Dishonour, va.	aibiṣa; tukána	hukána	ndina keá nẹza	húmfia	angakomásia	túfate
Dismiss, va.	tóa nde; ténga; fūkusa	sóla	úmia nsa; lúnjia	angása	tóla or tósire	arie; késa báse
Disorder, s.	hapána tartibu or upóle	kawána porepóre	wadie mbóla	ka poepóe hatta	angapágoa porepóre	lokonno wánkabu
Disposition, s.	háli; jámbo; tabia	zámbo	zámbo; undu	tabia		ákāla; ámāla
Dissolve, va.	fungúa	fugúla	dájia	fungúya; gonzóa	húgūla; gópōla	banne; hike
Distant, adj.	mballi	kurre	kuáza	kúye	kūla	bayáti; habáia
Distinctly, adv.	dáhiri; wási	kua luásu	kua nsa; udeini	táya mfizo		dóksa wánkābu
Distinguish, va.	pambanúa	gangahúla	tánijia; ia muánia	gáwa	galambúsia	gérgera base
Distort, va.	popotóa; songonioá	vungolóla kamúla	wiwa	mígnia; fihúya	popotóla	mitjire; gerragéltje
Distress, s.	maṣáka; majónsi	ufúmfu	úndu uái	náhā	masáka	násu
Distrust, v.	hakusédeki	kaka kúbali	ndina enda	kaku hikisa	angakúnda	wasifēfane; wasifēfatu
Disunite, va.	gawánia; tangúa	fumúla; gáfia	tánijia; ika muania	tánia; gáwa	gawánia	gérgera base
Divers, adj.	mballimballi	luakwe luakwe	muánia	mbai mbái	mballimballi	gérgera
Divide, va.	tawánia; gawánia	gúfia	kuā	gáfia; henda koda	gawánia	gergera fude
Divine Service	matumiṣi ya mungu	mahumiko ga mulungu	madédio ma mulungu	mahumikio ya mungu	maséngo ga mulungu	érgāno wakáti
Do, va.	fánia; tenda	henda	zeuwia; ika;	henda	tenda	mideise; tóltje
Dog, s.	jiboa; mboa	kurro	ngidde	mboa	mboa	serriéni

English.	Kisuáheli.	Kiníká.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Doing, s.	kási; kiténdo	kasi	wéa	kasi	séngo	hútji
Door, s.	mlángo, pl. mi-	mriángo	í pl. mai	mjángo	mlángo	héibela
" keeper	mlinsi wa mlángo	mrinsi wa mriángo	muii wa i ya niumba	muinda mjángo	mrindírira mlángo	egáti helbeláti
Double, adj.	kipánde kiwili	pánde mbiri	mióndo yili	pande mbii	mbánde siwiri	detja lama
Doubt, v.	fánia teṣwiṣi or ṣáka	hénda oga	héa ngoóni	tjélla		katjéle
Down, adv.	tini	zini	déo	nsi	pássi	tjalála
Drag, va.	fúta; kokóta	kurúria	gújia	kurúria	húta	hárkise
Dream, va.	óta	lóha	óta	yóha	lóta	otjúade
Dream, s.	ndóto	malóho	maóto	ndóho	malóto	ótju
Dregs, s.	ṣimbi; sira	sira	iddi; zila	bóka	matáka	bóko
Dress, va.	vid. clothe va					
Drink, va.	nóa	nóa	nioa; nuza	nóa	nóa	dũge
Drip, vn.	tóna	tuena	úzia; itika	huentéka		tjúlulte
Drive, va.	túnga	zúnga	inga	tikisa	winga	base
Drop, vid.	drip, vn.					
Drop, s.	tóne pl. ma-	tuéne		huénte		tjúlulti
Drown, va.	tóssa	hossa		sama	tumbukisa	lékemse
Drum, s.	ngóma	ngóma	ngoma	ngoma	ngóma	dibbe
Dry, va.	kaúṣa	úmisa	wiúfia	yúmisa		gógse
" vn.	kaúka	uma	úma	yúma	úmũla	gõge
Dumb, adj.	búbui	buibui	ndatonia ka ájia	duda lessa	buibui	dudu; arrába wankabu
Dung-hill, s.	ṣónde la máfi; jáa jáa ja máfi	zála ra mafé	já ja mái	jimba ya máfi	lihúndu lia máhe	túllitja udániti
Dust, s.	fúmbi; táma	fúmbi	mú	téri		dukke; biya
Dwell, v.	kéti; ka	ságala	ikala	kaa	táma	tae

E.

Each, adj.	kulla, mmoja	kulla mmenga	kumma umue	mmóza mmóza	jimojimo	tókotja tókotja
Each other	wáo kua wáo	áo kua áo	ázu kua ázu	wawáde hawáde		isán isániti
Ear, s.	ṣikio pl. ma-	sikiro	kũdũ pl. mãdũ	siklo	libirikaniro	gurra
Early, adv.	namapéma	namapéma	katéne	nawiwiu	kundáwibe	dirãma
Earring, s.	pẹte ya maṣikio	pẹbe ya sikiro	ngóme ya kũdũ	tẹle ya sikio	ndolóla	kúbitjo gurráti
Earth, s.	nti	zi	ndi	nsi	jirámbo	laffa
Earthquake, s.	kitetémo ya nti	masúmbo ga zi	matetémo ma ndi	jehehémo ja nsi	mateteméro ga jirámbo	rókoma laffáti
East, s.	máo ya júa	maláo ga zúa	maúmo ma júa	wiwiu zua likiáwa		dirama or baia báftu
Easy, adj.	mpési; si kisito	kifúya	kidéke; jiwũdu		mfódo	sáblo
Eat, va.	la	ria	ia; éza	ja	ria	sórate; lékemse
Egg, s.	i, pl. mái	idji pl. ma-	itúmbi pl. ma-	idji pl. mádji	liyére gl. mayére	hókõka

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
to lay eggs.	wia mai	fiala mádji	wálujia matumbi	wia madji		hókoka dalte
Educate, va.	lea	réra	éa	kúsa	réra	gúdise
Either-or	au-au	hebbu-hebbu	kana-kana	ambu-ambu	mbá-mbá	iokáni-iokáni
Elder, s. vid.	decrepit					
Elbow, s.	kiwiko orkia ja mukóno	jilúngo ja mukóno	jióngo ja móko	jikorokóro	jisukusúku	jikille
Elephant, s.	ndófu	nzófu	nsóu	nzófu		arba
Elevate, va.	kuésa; pánsa ju	kuésa zúlu	lijia ulu	fása zúlu		gubba irrána kae
Eloquent, adj.	mnéni	msémi	muájia	muntu zua mnéno	muwerejedda	afa biéku; nama dubbiati
Emasculate, va.	hassi mbóo	túla mbólo	wakua mę	kúna jiwa		gula murre
Empty, adj.	túpu; hána kitu	fúfu; kána jitu	múdei	táji kántu	ángali jindu	woyu inkábu; kulla
Empty, va.	muaia	muága	itándi	tjiha		kulla tóltje
Encamp, vn.	kéti kua sáffari	ságula jaróni	ikálila jalóni	káa njiáni	tama muitalla	firate; kúbate
Encounage, va.	tia móyo	buma moyo	wijia ngó	úmisa mótjo	tága mtima	lubbu tjabbeise
End, vn.	kwiṣa; kóma	síra	mina; dela	sla	sira	ráwate; dúme
Endure, v.	sáburi, fumilia	fumurira	menikilia	fáta	jigala	ége, tjéllise
Enemy, s.	adui	mufitini; mkóndo	mkáu	msúka	mumeniána	hámtu
Engender, va.	wiá	fiála	jiá	wia	wéréka	dalte; dáltje
Ensnare, va.	guia kua mtámbo	guira kua muhámbo	kuáta kua mtéo	gija kua muhambo	téga jipóto	turúra kábe
Entangle, va.	tatisa; tatilia	búma táta	owelela na uli	linga na msiji		háda marsise
Enter, vn.	ngía	njira	lika	njia	njira	ṣéne
va.	tia	njisa	lija	gisa		kae
Entico, va.	tega	héga	téa	kurúria		hárkise
Entirely, adv.	kua ióthe	kua ossi	kua iónde	kua kantu konse	iossi pia	guddio; wa dúmisa
Entreat, va.	ómba sána	fóya	wóya	yúmba	júga	gudda kádate
Entrust, v. a.	wekéa amána	ikíra amána	ia muwúnga	wekéa dámisa	wika kuákwe	éwu kae
Envy, s.	úifu	uifu	úiyu	uifu		hennáfa
Equal, s.	saua saua	karakára na-	kalakála	rika	malinga	wollgitta
Equalise, va.	lingániṣa	henda karakara	ika kalakala	ngánia	tenda malinga	gitteise
Erc, adv.	asitassa	asizámboe	adinángue	asizavo	ngána	oddo
Erect, va.	simika; inúa	simika; imisa; inúla	umámia	simika	imika	dabe; étjate
Err, vn.	kossa	kossa	widia	nánga	rémoa (litálla)	iyáke; dábe
Error, s.	kossa pl. ma-	kossa	mawidio	makossa		iyakka
Escape, vn.	kimbía	kimbira	kéa	dérama	gniegnéra	sóke; hárka bébe
Especially, adv.	passitassa kulla kitu	gasigo zámboe mambo gossi	ulu wa izámu jiionde	zu ya wintu wingine wionse	ku ináni windu wiossi	duba wa bira dúmisa
Espy, va.	aúa; dóya	láula	aúa; diána	enda dóya		dóye
Eunuch, s.	hassi; muhassái	ndéwa	ndéwa			sanga
Evaporate, vn.	hárufu imetóka	pęho izilá	jióki yekuúma	yahika	ufumba lutiósire	dangalái; káya báfate
Eve, Evening, s.	mágribi; jióni	zilóni	uwio: maduo ma júa	zioni	rigulo	gélgela

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Ever, adv.	milélo; midarára	majíra gossi	midenia ionde	ngéra sonse		hordo; gûya dúmisa
Everywhere, adv.	máhali pothe	vatu vossi	wandu wónde	vántu vonse	mtámiro ossi	úrga dúmisa
Examine, va.	tafúta; tafíti	yéya	manda	látja	sósa	berbáde; gáfate
Example, s.	mfáno; gissi	karakara; gissi	údio	maengánio		wollgitta
Exasperate, v.	kasiríṣa	zúkisa	dátia; ikia udáta	gisa ngóro	siríka	délantise
Excavate, va.	tumbúa; fukúa	fukúla	tónia	túkura; humbuia		káwa kotte
Exchange, va.	bádili	kakána	kuána	koránia		tjitjire
Exclaim, v.	lia	ríra	ia	iya		bóe
Exhort, va.	ónia; ambia	onia; ambira	táwia	yánga	ambonésia	dagersise; máma kanne
Exercise, va.	soésa; tambulia	manirira	ménijia	hambuia		bérrate
Experience, v.	tesáma; gáribu	lola; gésa	élia; jijia	yóa; óna	lóla	iláte
Extend, v. a.	nioga	golossa	tambáujia	rongária		dirirse
Extinguish, va.	síma; bátili	simia	wózia	simia	sima	káse
Extirpate, va.	gnóa	gnóla	kúa	kúya	túpúra	búkise
Extol, va.	kuésa ju gniagnánia; tóa	kuesa zulu	léjia ulu	kúsa	gnégnóla	gálfate; gúdise; dándeite
Extort, va.	sumbúa	lásia; voka	wéna	darra	sómbóla	ruddi irrafude
Eye, s.	jito, pl. máto	zitso pl. mátso	ido pl. medo	zitso	risso pl. messo	ila; ilti
» sickness.	uelle wa máto	ukóngo wa matso	uwáu wa medo	ndoári ya zitso		dúkúba ilati

F.

	kissa; ṣábari ya					sáwa; tába; dubbi
Fable, s.	kále	ṣábari sa kazre	ndeto ja téne	mágu ya kái		duri duri
Face, s.	uso	usso	údio	usso	ussio	fúla
Fade, v.	pukutika; kaúka	fukusika	itúka	konda	ganda?	kúkate; kálate; irdáte
Fail, vn.	pungúa; kossa	vungúka	niwa	kálata	púnguka	irdáte
						kúkame; láfe; bútute;
Faint, vn.	joka; legéa	zóka	émoa	zóka		gágábe
Faith, s.	imáni	id	id	nánso		nássu
Fall, vn.	angáka	búa; gua	wáluka	góa	gúa	jige
	si kuélli; ya uwúngo					
False, adj.	muungo	mulóngo	ya uwúngo	ja nsúe	nnámi	sóbdu; namne falka
	niumba; watu wa					
Family, s.	niumba	id	éndu a niúmba	niumba	wandu wa	worra
Far, adv.	mballi; ya kulé	kure	kuáza	kéye	kua náula	habáia
			udí na uwó; uikale			nágaia; wakne nágaia
Farewell, adv.	kua héri ya kuonána	koheri	mazia	mungu kabúve nágéa		si kennu!
Farmer, s.	mkulíma; mlimi	murimi	muimi	munta zua gémbe	mlimi	nama auranoáti
Fast, vn.	fúnga (sc. kánoa)	funga túmmu	wunga tumu	funga sáumu	táwa kánoa	ságale waniédu
Fast, adj. to be-	nóna; wánda	nóna	nóa	nóna	imbála	fírdate

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kibiáu.	Kigálla.
Fatigued, adj.	jóka	zóha	niamá	zóka		bútute
Father, s.	baba	baba	ádsa	baba	dáde, pl. wa-	oba
Fatten, v. a.	nonéṣa	nónia	nózia	nenéfia		furdótjise
Favour, v. s.	penda; pendeléa	hensa; hensséra	enda	zákka	sáka nópe	tjelate; tjála tóltje
Favourite, s.	rafíki	mséna	mundu yunsendétoe	bámu	ambosango	tjála; móga
Fear, v. a.	tja	oga; ogáwa	kúa	ṣóga	ogópa	sóda
Feather, s.	mbáwa	lunióga, pl. nióga	uséa, pl. nséa	yuniótja	magnómba	balle
Feed, v. a.	lisa	rissa	édia	isa	lísia	sórse; niádjise
Fellow, s.	muensi	muia	muinawa	muensí	mjángo?	milki
Fence, v. a.	ku fánia úgo	henda lukúwa; piga mazansu	ika madánsu	báka zúezi	tenda Juténje	itjára mérse
Ferment, v. n.	wia	ira	wiúwa	iwífoa; hohóya		dámse; bíltjate
Festival, s.	siku kú	ziku kúlu	mudenia munéne	siku kú	siku kú	guiya tjiláti
Fever, s.	homma	titetémo	ndendemma	dingída	homma	kánata
Few, adv.	kidógo; hába	kidide; témbe	kinini	vadódo	jinándibe	dikko; giddame
Field, s.	barra; nika; ṣámba	nika; múnda	wéu	kónde ya yuwánda	mgúnda	loffa didati; auru
Figure, s.	mfano	mfáno; karakara	ndio	mfano	maringa	fákana
File, s.	túpa	tupa	já	tupa		rígo
Fill, v. a.	jása; timília	izúsa	uzúzia	zása	gúmbasia	imiékise
Finally, adv.	miṣóni	miṣóni	maminóni	missóni	kua ku mála	randasáti; mumitjasáti
Find, v. a.	páta	óna; guira	kutá	óna; pata	tóla?	dárge
Fine, adj.	máuri; leini	kifúzu; jízo	mudéke; muzéo	muzéke; zekéfa	jaankóto	kalla; kálate
Finger, s.	jánda (pl. wiánda)	jála (pl. wiala)	ja	dóic, pl. ma-	jála	kúbe; kúbitjo
Finish, v. a.	kwíṣa; málisa timísa	iṣa; márgisa	mina	sía	mála; sira	ratúwate; dúme
Fire, s.	mótto	móho	muáki	móho	motto	ibita
a place	mahali pa ku wáṣa motto	vatu va ku bussa moho	wandu wa ku wuwa muaki	vatu va ku henda moho	pandu po motto	urga ibita bobeisu
Firm, adj.	sábidi; ina ngúfu	muigni ngúfu	ue iwinia	ana ngufu	ukuete majiri	irre kaba; tjabba
First, adj.	wa kwansa	wa mozi	wa mumbildio	wa kwansa	wa mózi	dursáti
Fish, s.	sámaki, pl. id	sái, pl. id	ikúyu, pl. makúyu	nsúi	sómba	kórtúmi
Fisherman, s.	mfúfi wa sámaki	mufúfi wa sui	mutáwa makúyu	mufúa nsúi	mfúa sómba	nama turúra kortumiáti
Fist, s.	kónde; ngúmi	ngúmi	ngundi	honge	súa	dambóba
Fire, adj.	táno	záno	táno	záno	sáno	ṣán
Flame, v. n.	motto wawaka	moho unaakka	muaki ukuakána	moho uhoéa	motto kovéra	ibita sela arrába baso
Flat, adj. to be-	lingána	karakára	kalakala	ngána	lingána	gittai
Flea, s.	tíwa	zíha	ndá	záwa	maringa njípi	jenjeráni
Flesh, s.	niáma	nisma	kazáma	nisma	niama	fúni
Flour, s.	unga	unga	múdu	bissoa	utándi	bóṣidlo

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigallo.
Flow, v. n.	ku enénda kama maji	ku jira za mázi	itika	ku énda za mazi	ku enda	dangalái
Flower, s.	úa, pl. ma úa	rúa, pl. marúa	júa, pl. maúa	oaza	lúa, pl. mulúa	derára
Flute, s.	sumári; hábili	sumári	samáli	berragómu	lipénga	fäga
Fly, s.	nsi	nsi	ngi	nsi	luwémbe, pl. wembe	titisa
Fly, v. n.	rúka kua mbáwa	urúka kua máwa	ulúka	gúka	guluka	káte; tarse; rarása
Foam, s.	pófu	fúlo	iwúo	hófu	lihúlo	hómatja
Fog, s.	hunge	húnje	mámue	hurri?	lipuudúkulu	hurri
Folly, s.	udjinga; upumbáfu	upumbafu	ndia	upumbáfu	kulowéra	rata
Foliage, s.	manni ya miti; magúgu	makúza ga mihi	mádu ma midi	muhámbi ya muhi		ówansa
Follow, v. n.	fuáta	túa	wigila	kambáa	hágala	hórdofe; woll gulli adéme
Food, s.	jakúla, p. wiakúla	jakúria	jakúiya	jakúja	jakúria, pl. hiakuria	ságale; sóra; niáda
Fool, s.	mdjinga	mpumbáfu	mundu wa ndia	mpumbáfu	mundu wa kulowéra	rátu
Foot, s.	gú, pl. mägú	gúlu, pl. magúlu	ku, pl. maú	kúgú, pl. mágú	likóngolo, pl. mahóngolo	míla
sole of the —	waio ya magu, pl. niaio	luáio	uniái wa kú, pl. niai zia maú	zuátjo, pl. nfátjo	kuasjo	fäna miláti
Footstep, s.	waio	luaio	uniai	zuatjo	sadjo	fäna
For, conj.	hakika; sébabu	útu	undu	háji		
Force, s.	ngúfu	ngúfu	iwinia	ngufu	májiri	irra; tjawenne; humna
„ v. a.	tía ngúfu; lasimísa	hendéra ngúfu	ikia iwinia	gisa ngufu	tenda májiri	irre tóltje
Forcibly, adj.	kua ngúfu	kua ngúfu	kua iwinia	kua ngúfu	kua májiri	tjábtu gudda
Ford, s.	máhali pa ku fuka or fúsa	vatu va jifúko	wandu wa ku inga	vantu va fúko	pándu pa ku lóka	melka; urga melkáti
Forcigner, s.	mgéni	mugéni	mueni	mgéni	mlindo	késüma
Forchead, s.	bápa la usso; kidundo ja usso	jikómo ja usso	kiángo ja údio	adda ya usso	lupála?	adda fuláti
Forcknown, adj.	juikána kwansa	manikána mberre	maiziwe tene	kambuikána hái	yualu manikána hála	duráti béke
Forest, s.	mitu	msihu; zakka	kidéka	mihu	likónde, pl. makonde	badda
Foretell, v. a.	nena kwansa	sema mberre	ája mbe	nena kwansa	werejedda hála	firsa dubate; hime dura
Forget, v. a.	sáhau	niála	úloa	iwáa	liwárira	irráfate
Forgive, v. a.	ondoléa; sámehe	ussira; rijira	éka; ihília	yáza	léka; tiósia	lákise; irrafátjise
Fork, s.	úma	muitio		yogúmba	sónga	mútä
Form, s.	súra; mfáno; gissi	usso; karakára	údio	zorra		berru; gitta
Fornicator, s.	msinsi; mtongósi	msingi	kilalei; mulióngi	kiránga ja wáke	mtongósi	ṣorto; narde daga hágame
Fort, s.	ngóme	ngóme	ngóme	ngóme		dakka dalkatjáti
Fortune, s. (good)	báṣti njéma; páto la wéma	baṣti mbizo; zámbo	maándu mazéo	hornáta	wihóto	ṣcia; nágaia; tórtoro

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihlán.	Kigalla.
Foster, v. a.	liṣa	rissa	nenga kándu	isa kúja		ságale sórse
Fountain, s.	jito la maji	zitso ra mázi	idó ya mansi	zitso ja mázi	risso ria mési	ilti or bolla bisániti
Frankincense, s.	údi (wa Baráwa)	ufúmba	mdá wa niúnga ṇeza	muhéo		úgūda hantjáti
Four, adj.	nne	nne	enna	nne	jéje	afur
		muumbuána; si msúnie	ti mdúmba	gallalitja	mulonguána	sárdána
Free, adj.	muunguána					
„ make free	áta hurru	rija hurru	úmia udumbáni	yáza hurru	tésira mulonguána	mogáfate
		rijoa hurru	ikala mundu wa ngooyáke	yázoa hurru	wira mulonguána	sardáneite
„ become free	toa hurru					
Frequently, adj.	marra nengi	kána nengi	madúku mengi	mieda ménji	siku nengi	guiya magáda
Fresh, adj.	kipia; kibiti; sása	kifia; kibitsi; kikára	mbídi; nséu	jifia; kiwíti	mbia	harresa; dédia
Friend, s.	raffiki	mséna	mgniagniawa	bámu	amboṣanga	tjóla
Frighten, v. a.	tisa; tia ṣófu	ogówia; búma óga	tíjia	angassa; hissa	jógóya	sodátjise; jámakse
Frog, s.	tjúa	tjúla	júa	tjuiya	júla	rátja
	mua; miongonimua;	mua; ni; kua	mua	kua	kua	irráti
From, prep.	ni; kua					
Froth, s.	pofu	fulo	iwúo	hófu	rihúlo	hómatja
Fruit, s.	tunda, pl. matunda	tundo	mbéke	hunda	túnda	mida
Fry, v. a.	óka; kánga	ója; kalánga	kánga; wiwia	kanga	oja; kanga	bákse
Full, adj. to be-	já; kúa telle	izála	zua, ikala muita	zá	gómbala	imiéke
„ moon	túngu wa mési	mesi unazóla sungu	muei ukuma neza	mesi uwéa	mesi gakngómbala	tjii háfákáne
Fully, adv.	kámili; sána	kámiri; múno; koro-koro	muno; ṇeza	mumo		gudda
Furniture, s.	wiómbo	wía	jía	wija	windu	miha
Further, adv.	téna; ju ya háya	kahíri	nengi	zu ya háya	sóne; mbúnde	amma; duba
Fusty, adj. to be-come-	ósa imefánia kófu	óla iziguiroa ni koga	óa	óa	óla	sela adjáie
Future, adj.	yatakáyo kúja	gondago kúza	ila ikéza ku uka	uziéo kúza		dúrana dullu; ha hegere dullu

G.

Gain, v. a.	páta feida	guira feida	kita kazámu kazéo	pata nóro	kúnda wihoto	dérnabe; dérnába derge
Gall, bile, s.	niongo	niongo	niongo	niongo	niongo	hádautu
Gallop, v.	piga mbio kua ferasi	piga malo kua ferasi		dérama ferada	gúluka ferasini	háte ferdáti
Gape, v. n.	enénda miáio; lattéa kánoa	piga miaiu hansúla kánoa		enda miátjua		darái
Garment, vid. cloth, s.						
Gate, s. vid. door						

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Gather, v. n.	kusánia	iha vaménga	kólania	kunsánia	wika pampébe	gúrate
General, s.	amiri ya wita shida mku	mfiere wa wiha	kitónga ja uháu	subbo jua wiha	mfiére wa ngóndo	subbo or abba dulóti
General, in —	kua iothe	kua iossi	kua ióude	kua ioase	iossi	wa dámisa
Generate, v. a.	vid. bear, v. a.					
Generation, s.	kifiási	kifiási	kijiáo	ufiási		dála; dalóta
Germ, s.	mbéu	mbéu	mbéu	mbéju	mbéu	derára
Giddy, to be-	kitoa jamsungúka „ kinambassua	kizoa kinamsungulúka	mutue kaliungúka	ana kisúngu	ku kóléroa	laffa gódana?
Gift, s.	mapáji; hedáya	mavázi	manéngo	mfádji		kaona; horri
Girdle, s.	ukumbú; masómbo	mukumbú	mudióí; mukumbu	montjolla	mpángo	mérto; hidu
Girt, s.	msíjána; mtóto manamke	musíjána muhoho manámje	múedu, pl. čedu	mana múke	mkónguc	dúbra; entála
Give, v. a.	pa	va	nenga	fa	pa	kanne
Glass, s.	kikómbe ja bilauli	kikómbe Ja bilauri	kiwalia ja bilauli	kikombe ja bilauli		büduko sibiláti adi?
Glide, v. n.	telésa; sesetéka	herésa	tendéa	sikiha niátjo	tiátia	gálgale
Glister, glitter, v. n.	gná; metaméta	guála; mekameka	gaála	haméha		bilkise; bángerda
Glorify, v. a.	kúsa; tamburiṣa	kasa	ikáidia	kusa	tenda mkulúngua	güddise
Glorious, adj.	mkú	mbómu	munéne	mkú	mkulungua	gudélio
Glutton, s.	mláfi; mláji	muriázi	mieza	muámbi		halbadésa' sórati
Gnash one's teeth	kása méno, tafúna or una meno	kasa méno; gogóta or lúna meno	úma máyo	uma magégo	lúma méno	fliána tjenéne
Gnat, s.	nsi ndógo; kipánga	nsi tide	umú	mbógo	kambóngo	kobáwe
Gnaw, v. a.	úma	luma	uma	uma	luma	tjenéne
Goat, s.	mbúsi	mbúsi	mbúi	pée	mbúsi	rée
Go, v. n.	kuenda	enénda	di	enda	enda	adéme
Go out	tóka	lá	di nsa	yáwa	tióka	bébé
Go in	ngía	njíra	lika	njia	njíra	séne
God, s.	Múngu	Mulúngu	Mulúngu	Mungo	Mulungu	Wáka
Godliness, s.	hítjo ja Múngu	oga wa Mulúngu	Mahéo ma Mulungo	sóga ya Mungo	oga wa Mulungu	soda Wakáti
Gold, s.	dáhabu	id	id	id	id	mikijo dima
Gonorrhœa, s.	kiṣonónno	kiṣononno	mújio	yáddu		iádu
Good, adj.	méma; si muófu	múzo; si mui	muzéo	jéma	mkóto	mídaga; tóla
Goodness, s.	wéma	wizo; uzo	uzéo	wéma	wikóto	midagenna
Goose, s.	kuéte, pl. ma-	bádda, pl. ma-	badda	kassa		dáktu gelanáti
Govern, v. n.	hókúmu; muliki; amúa	kúnsa; amúla	táwa	moháta	kamúla	móbate; mohenna kabe
Governor, s.	wáli; júmbe	zúmbe; wári	zúmbe	háju	ajimuéne	móti; heiyu
Grace, s.	wéma ṇema	ṇema; wizo	ṇema; mawúno	nema	nema	wáré; durésa
Grain, s.	témbe	témbe	mbéke	zembe	songólo	midáni

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigallá.
Grandfather, s.	bába	tsáwe	ōmá	zahuáje	adáde wa kala	akakáyo
„ mother	bibi	wáwe	zózo	tjaúje	amáo	ako
„ son	mtóto wa mána	muhóho wa mana	mujukúa	mdóto ja mana		odjolle ka ilma
Grass, s.	janni, pl. manni	kóza, pl. makoza	idángu, pl. ma-	manni	niassi	magro didáti
Gratuitously, adv.	burre	bulle	manna	burre	yarurére	énnúma; ofiti
Grave, s.	káburi, pl. ma-	mbíra	wandu wa ku dika	mbéra	rémbo, pl. ma-	awála
Graze, v. n.	kuenénda maliṣóni	enenda marissóni	ku di ku ídia	enda issáni	enénda ku rissia	bóbate; búyo déda
Great, adj.	kúba; bóra	mbómu; mkúlu	mnéne	mkú	mkulúngua	guddie; gudda
Greatness, s.	ukú; ubóra	ubómu	unéne	ukú	uku —	gúddina
Green, adj.	mbíti	mbízi	kiídi	kiwízi	mawízi	dédia; harreisa
Greet, v. a.	salimía; sálimu	lamúsa	kédia	kedēria		hófu; iti hime
Grief, s.	húsūni; hammu	sumási; miáso	maniamáo	náhá; nánsu		násu
Grieve, v. a.	tia húsuni; jokésa	búma sumasi; zósia	niamázia	náhisa		násu kai
Grieved, to be-	yuna húsuni	una miáso	iwa nái	ana nánsu		nēbé; násu kaba
Grind, v. a.	sága; pasa unga	sága	día	fása	siága	rige
Ground, v. a.	timba, or fánia msinge	zimba, or henda msinsi	ensa yima	túkura simo	sola lisimbo	kotta tóltje
Grow, v. n.	méa; kúa	méra; kúla; būla	méa	kúya	kúla	dotti basi; gúdáte
Grumble, v. n.	gnugnunika	gúna	dáta	gugáa; zisa	kana	dide
Guard, v. a.	linda	rinda	ía	inda	rinda	ége
Guardian, s.	mlinsi	murinsi	muia	muamísi	mlinda	égdu
Guest, s.	mgéni	mugéni	muéni	mgéni	mrindo	kesuma
Guide, v. a.	ónia or oniéṣa; ongóa	longóla; onia	ónia; tongójia mbẹ	yánga (njía)	onésia (litalla)	dagersise
Guinea fowl	kanga; koróro	kanga	ngánga	kanga	ngánga	kórorte
Gum arabii	summaç; haba	muga?	kídana	bómfu		hanja
Gun, s.	búnduki	búnduki	kitólejio	búndūji	hutsi	káwe
Gun-powder, s.	barudi	barudi	baludi	barudi	barudi	barudi
Gut, s.	túmbo	uhumbo	má	humbo	utumbo	mérrūma

H.

Habitation, s.	makási; máhali pa ku keti	masagálo	wándu wa ku ikala	gása ya jiháko	pándu ka pu tama	tésúma
Hair, s.	unuelle, pl. nuelle	luzerre, pl. nicrre	njúi	núi	luhúmbo, pl. humbo	rimfánsa
Halt, v. n. to be lame	detéa	zezéra	dúa	hokolla	tetéra	hókōla
„ v. n. rest	pumua	óya njiráni	dumúa			ége
Handful, adj.	kónsi; kitánga	koffi mmenga	ówi	gánsa ja mukóno	húmbáta	ganna; giddúma gannati
Handle, s.	kipini	mufíni	mbuijia	mufíni	mpini	sómōya

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Hang, v. a.	angikía	hanjika	túlia; dinika	hansikia	séneka	fánise
Happen, v. n.	tóka; kúa; kuǰa	lá; kuza; kála	túika; ikala	húka	onekána	táte
Happiness, s.	çéri; báçti njéma	báçti mbízo	uzéo	nágea; delli	ukóto	feia; gamáda nagéuma.
Happy, adj.	yuna çéri or súdi	una bácti mbizo	mudéka	ana delli	mkóto	feia kaba
Hard, adj.	mgúmu	mómu	muúmu	júmu	jinonóno	góge; tjabbá
Hare, s.	kitungúle	kizungúla	mbúku	kitungúe		hillesa
Hark, hearken, v.	sikilía; gnognonésa	sikíra; sikilisa	dékijia	gnognonéa	songóna	tjákeise
Harmless, adj.	hana makóṣa	kana makóssa	wadie uwai	kaku nánga	yuangana tenda unámi	yakka wankábu
Harvest, s.	mafúno	mafúno	maúno	mawúno	mahúno	gúrano
„ v. a.	funa	funa	úna	wuna	huna	mida gúrati
Hasten, v.	fania upesi or hima	henda malo; henda harraka	zeuwia miduki	henda harraka	tenda hima	arífate
Hatchet, s.	ṣóka	kizóka	idóka	kibéria	liwágo	dágara
Hate, v.	téta na-	héha	égida na	héha na	meniána na	lóle
Hatred, s.	matéto; fítina	mahého; kondo	maégido	maheho	mameniáno	lóla
Have, v.	kúa na	ku kala	ikala			kabe
he has	yuna	una	ue	ana	ana	kaba
He, pron.	yée	ie	uzu	húyu	ayu, ayuyu	isa
Head, s.	kítoa, pl. witoa	kizoa	mútue, pl. mi.	kizoa	mtue	mátá
Health, s.	áfia, usíma	afia	mázia ma mui	ámfia		feia
Healthy, adj.	msíma; yuna áfia	msima	muima	ana ngúfu sa mui		feia or irre kaba
Heap, s.	tungu	zungu	mbúmbu	tullitja		túllitja
Hear, v. a.	sikía	sikíra	iwa	sikía	birikána	dágaie
Heart, s.	móyo	móyo	ngó	mótjo	mtima	lubbu; labbe
Heave, v. a.	ondóa; simika	ussa; unúla		núia	úlúlia	kase
Heaven, s.	uwingu, pl. mbingu	Mulúngu, pl. milungu	Mulungu	yuwingo	Mulungu	hurri gurrátja
Heavy, adj.	msito	msiho	múito	msiho	yuakusitopa	ulfáte
Hedge, s.	úgo, pl. niúgo	lukúwa	wió	tjuézi	luténje	daleia; kára; itjára.
Hegoat	mbúsi mume	mbúsi mulúme	mbui ngúme	pée kóroma or muyúme	mbusi	rée korma
Heir, s.	mríthi	muhála uffua	muózia indu zia mundu yunaguie	muntu jua dalla	ya mulume	nama daláti
Help, v. a.	seidía	afúisa	dedéjia	gisa ngufu	njángáta	kárkáre
Hen, s.	kúku	kúku	ngúgu	kúku	ngúgu	lukku
Hence, adv.	kua sébabu hi	kua utu hu	kua undu uzu	kua zámbo hili		wa kanáfi
Herb, s. vid. grass						
Herd, s.	kúndi	kúndi	ikúndi	muóma	masimáno	magáda
Herdsman, s.	mtúnga	murrissa kundi	múidi wa niáma	mzúnga	mlísia	tikse

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Here, adv.	hápa	hiva	wa	háfa	hápano	arma
Hero, s.	ṣuga	ngumbáu, mulume sana	ngumbáu	tjángina	yuángali oga	tjanna; tjabba
Hew, v. a. vid. cut, v. a.						
Hide, v. a.	fita	fiza	wida	fiza	fissa	dókse
„ oneself	jifita	zifiza	íwida	zifiza		nafaṣia dokse
High, adj.	mréfu	marre	muáza	muica	kunáni	déra
Hill, s.	mlima mdógo	mríma mdide	kalima kanini	muima mdódo	lihúnáu linandibe	túllitja gabába
Him, pron.	yée	ie	uzu	huyu	ayu	isa
Hinder, v. a.	suilia; áṣa	kahása; pigira marfuku	wáta	fingiria	kánia	dórge
Hippopotamos, s.	mamba	id	id	ungúu jua zána	mamba	róbi
Hircling, s.	muigni ku agiriwa kua úgira	muigni ku háloa kua mafúngu.	muózoa kua mawúngu.	katúfoa		hatjémfu fúdatu
His, pron.	— yakwe	— ye	— jage	— ye	— yákwe	— sa; sia
his money	fedayákwe	fedaye	realijake	fedaye		kalmasa
History, s.	táriçi; kissa	táriçi	ndeto zia tene	tárisi		dubbi
Hit, v. a.	fúma; piga	piga; múta; fumóga	áda	simika	sóma	dane; wórane
Hither, adv.	hapa	hiva	wá	háfa	hapano	arma
Hoarse, adj.	alie peléwa ni sautti	umiru uzimúfia	kanioa kekúgùs	fzui kayafia	ku sówa manéno	kóngo dúde
Hole, s.	túndu	tundu	kitónio	anga	mlango?	kadáda
Hollow, adj.	kiwási; ina tundu	luásu; ina wina	kidei	jawási		tjukála
Home, s.	niúmba	id	id	id	id	minna
Honest, adj.	muigni kuelli	muigni jéri	yukulungála	motjóye dirira	mtimawákwe ugolóeje	lúbbusa tókùma
Honey, s.	ásali ya nióki	uji wa nióji	uki wa nsúki	úji wa niúji		dámma kennisáti
Honour, v. a.	túkusa	kucsa	zonokéa	kusa		guddise; ulfése
Horn, s.	pémbe	pembe	mbia or uwia	pembe	mbémbe	gáfa
Horse, s.	férasi	ferasi	ferasi	férada	ferasi	ferda
Hot, adj.	ina harri or motto	ina mfukúhi or moho	ue yútia	ina múruke	ina motto	ara kaba
House, s. vid. home						
House-door	mlángo wa niumba	muriángo wa —	mlango wa —	mjángo wa —		bélbela minnáti
House-rent	úgira wa —	mafungu ga —	mawungu ma —	túfo ya —		tjémfu minnáti
How? adv.	kuáni? nini?	nini? kuani?	jáu? — ta?	kuáni? níni?	kua jíji	máli? hátami? hioti?
However, adv.	laken; kuamba	ela; kuamba	ndi; ajeédea	laken; aki —		ammo; io
Hundred	mía	gana	iána	gána	makúmi kúmi	dibba
Hunger, s.	ndá	nzála	nsá	nza	nsála	béla
Hunt, v. a.	winda	insa	jiéma	winsa	winga	málata báse; róroba; árdáno adéme
Hunting, s.	mawindo	mainso	majiémi	mawinso		málata; árdáno

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Hurt, v. a.	úmisa; hásiri	lómisa	úmidia	húha	póteka	hóke; húkamse
Husband, s.	múme	mulúme	múme	múme	mulúme	diesa
Hut, s.	kibúda; kijúmba	kibánda	kazúmba	nitúmba kadúdu	kajúmba	minna dikhlo
Hyaena, s.	fissi	fissi	mbiti	mfissi	lutunúngu	worshésa
Hypocrite, s.	msúsi mrongolia	mulóngo	muwúngu	msúe	mnámi	sóbtu; nama falkáti

I.

I, pron.	mimi	mimi	gnie	mîmi	úne	ána
I myself —	mimi nafsiyángo	mimi moyowángo	gnie mucne or gnie ngooyágoa	mimi motjo yango	une mtúmawango	anaflakia
Idle, adj.	mfifu	mkáha	čwó	mjifu	angasáka masóngo	lafagófu
Idleness, s.	uffifu	ukáha	wóo	ujifu		láfa
If, conj.	kuamba; aki-	id	aki-; ajeédea	aki-	aki-; kuamba	io
Ill-treate, v. a.	fania mabaia	henda wi	iha núi	henda wiwi		hamátjise
Imitate, v. a.	fanána; fuáta	henda karakára; túa	anána; wigila.	engána na-	lingána na-	wolli fakáte
Immerse, v. a.	tossa; támisa; tia majini	hossa; buma mazini	lijia mansini	síka mazíni	tumbukísia mesi	littise
Immigrate, v.	táma; gúra	záma		samia	sama	gódáne
Immortal, adj.	hafi	káfoa	ndágŭa	kanáffoa	angáhŭa	wandútu
Immoveable, adj.	hageúki	kagalúka	kidialiuka	kafihúka		wagangálatu; gángala wánkabu
Impose, v. a.	túcka or túkusa	huika or zukúsa	ilília	zukusa	jigásla	bátjise
„ cheat	rongófia; dangánia	kenga	kenga	kulla	kalamusia	sobe
Impossible, adj.	heiwesekáni	keidimikana	ndatónieka	káfáta	angakómborcka	wandándau; wanderdabu
Improve, v. a.	tengelésa	hendá — to	zeuwia nęza	henda zambo wema	tenda ukóto	tóla toltje
Imprison, v. a.	tia kifungóni	fúnga	ówa maowóni	fúnga	táwa migóji	hide; hidána kesa kai
Impudent, adj.	hana tabiá njéma — ámáli	kana utu uzo		mfókku		ákála wankabtu; gijiba
In, prep.	ndáni	ndáni ya	ndini ya	kahikahi	inkáti mua	-ti
Incline, v. a.	náma; lála upande penda	náma; hensa	máma ngáliko	inamia yufánde	ináma lupande	kinátja débee
Incorporeal, adj.	hana muili	kána muiri	wadie mui	ka mŭi	ángali jibiru	naffa wankabu
Increase, v. a.	ongesa; sidi	onjésa	ongélea	ongésa	ongésa	idee; gudise
Indeed, adv.	kua kuelli or yakini	kua Jéri	kua ŭo	ni háji	mamboni	dugáti
Indecent, adj.	hana haya; ni aibu	kana haya	nde ndonni	ka yúzoa		jéra wánkabu
Inflame, v. a.	tia motto; teketésa	zoma na moho	unguzia na muaki	zoma na moho	tinésia motto	ibita gúbe
Inform, v. a.	tolea or ambia çábari	mánisa; va çabari	nenga uwó	ra mágu	pa malúlo	ódeise; odu kanne
Information, s.	çábari	çábari	uwó; ndéto	mágu	malúlo	ódu

BIBLIOTECA NAȚ. P.C.M.A. ISTORIC LITERARĂ

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Inherit, v. a.	riji; risi	hála uffua	kita indo	dalla	tóla hipanje	dále
Inheritance, s.	wárisi	id	makito ma indo	dalla		dála
Injure, v. a.	háribu; hásiri	henda wi; bananga	ananga	nánga	onánga	yáke; húbe
Innocent, adj., vid. harmless, adj.						
Insincere, adj.	yuna móyo usionióka	kagolóka	ndilúngála	kana rongára	anga golóka	diririsa káfate
Inquire, v. a.	tafíti; tafúta	úsa; yéya	mánda; iwájia	látja	sósa	gáfate; berbáde
Insipid, adj.	hakitámu	kana mzuáno	kidie múyo	takizámu		mía wánkábu
Instantly, adv.	bárraka; sása hiwi	hirráka	mídúki; no ndino	harraka	hima	ariti; arifati
Instead, prep.	máhali pa-	vatu va-	wandu wa-	vantu va-	pandu pa	urga-; koda
Instruct, v. a.	funsa; soméṣa	fúnda; onia; fioméṣa	táwia	funda	njigania; fúndisa	bersise
Instruction, s.	mafunsio	maónio; mafundio	matawio	masoméṣo	mafúndiso	bernóta; berruma
Insult, v. a.	násii; tukána	hukána; iha zina ri	mánga nai	zolla	tukána	arrábse; yáke
Intend, v. a.	kusudia; tafákari	ujirira; hénda kásidi	lilikána	tarra	saka	múrate; mámanda
Intelligent, adj.	mueréfu; yuna ákili	muigni ákili	mmánia	mmania		
Inter, v. a. vid. bury, v. a.						
Interpret, v. a.	fásiri	funúla	jiúngua	yáfia nsé	kopósia?	dubbi dagersise
Intestine, s.	matúmbo	uhúmbo, pl. mi-	máwu ma ndá		matúmbo	
Into, prep.	ndáni ya-; káti	ndáni; kahi ya-	ndini; kati	kahikahi	nkáti	késa
Intoxicated, adj.	mléfi	mréfi	mtóne	matjá	mréfi (ku réwa)	mátjaie
Introduce, v. a.	tia-	búma-	ikia ndíni	gisa	njísia kati	sensise
Invent, v. a.	óna; súa; páta	ona; sána	kita kindu nsáu	ona	pata kindu jipia	harreisa dárge
Inwardly, adv.	ndáni	ndáni	ndini	kusimu?	kua nkáti mua	djala kesáti
Inwrap, v. a.	kúnda	kunsa	wéta	kúza	fissa	máre; défáte
Iron, s.	júma	júma	já	kéra	júma	sibila
Irrational, adj.	hána ákili	kána ákili	nde maddu	ka akili	ángali malángo	máratu kábu; máma wánkabu
Irritate, v. a.	kasirikia	zúkisa	dátia	retjésa; gisa ngóro	tumbalíra	délansu iti kaie
Island, s.	kissiwa	kissiwa	id	id		óddo
Itch, s.	pęle	uvęre	ügnú		upęre	dáda
Itch, v. a.	jikúna	zikúna	idúa	zikúna	gnoága	ófi bóke

J.

Jackal, s.	úmboa wa mitúni	kúrro wa tzakkáni	ngide wa kidéka	úmboa jua míhu	mboa wa mikónde	serréni baddáti
Joint, s.	kiúngo	kilúngo	kiúngo	úngo, pl. ma-	jisukusúku	múmitja
Joke, v. n.	tésa; fánia msáha	zaziga	wúa ngóe	zésa	séka	kóse; tábate
Joy, s.	fúraha	furaha; maeréro	madéko	rongára ra mótjo		gámada
Jugde, v. a.	amúa	amúla	tánia; tánijia	yakámisa, yáfia yákáma	kéngēra	yákamse; yakama base

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigallá.
Judge, s.	muámsi	mualamúsi	mtánijia	mangúddo		nama ka yákamsu
Judgement, s.	maámsi	mualamúsi	matánijio	yálúma		yákama
Jump, v. n.	rúka	urúka	gúlúka	zúmpa	gúlúka	utále
Just, adj.	muigni kuelli	yuna hádji	ue úo	wa hadji	wa mbóne	diriri kaba, nama dugati
Justice, s.	sedeki; hakki	hadji	úo; ikoáni	hadji; rongára	mbóne	duga; diriri

K.

Keep, v. a.	linda	rinda	ia	inda	lindira	ége; tikse
Kettle, s.	niúngu; sufuria	júngu	kizúngu	niúngu	jiwíga	óküde
Key, s.	ufúngúo	ufúngúlo	uwungúo; kiwingui	yufúngúlo	ufúngúlo	banua
Kill, v. a.	úa	ulága	úa	iyága	ulága	ajése
Kind, s.	gissi; aina	gissi	kiwia? ta-	gósa; za-	iáti	gósa; faia; fira
Kindle, v. a.	wása (motto)	bussa	wúwa (muóki)	fúya (móho)	kolésia	bóbeise
King, s.	mfalme; sultani	zumbe	zúmbe; kitónga	hátju	ajimuéne	heiu; móti
Kingdom, s.	ufalme	uzumbe	uzumbe	heiyoma		mótuma; heiyóma
Kiss, v. a.	fiónda; búsu	fionsa	únga	dungáta	fiunsia	úne; dungáte
Kitchen, s.	méko; máhali pa ku pika	vatu va ku jita	wandu wa ku ua kandu or nguna	vantu va ku mbikia	pándu pa ku téleka	gása ifélati
Knead, v. a.	kánda (únga)	ganda	wíwa (mudu)	kánda	húnia (utándi)	bóside didibe
Knee, s.	góti, pl. magóti	fuindi, pl. ma-	yíu, pl. máu	kúbi	lirúngo, pl. ma-	tjilba
Kneel, v. n.	piga magóti	múta mafuindi	máma na máu	simáma na kúbi	tindiwúla	tjilba síke
Knife, s.	kissu, pl. wissu	jifiu, pl. wifiu	káwio	kissu	kimáje	billa
point of a-	nta ya kissu	zá ya yifiu	múdia wa kawio	nsá ya kissu		birte billáti
Knock, v. a.	góta or bisa (mlango)	bisa or piga —	kunánga	góta (mjángo)	ménia (mlango)	belbela tukke; éwélo kase
Know, v. a.	júa; tambúa	ménia	mania	mania	mania	bicke
Knowledje, s.	ujúfi; élimu	mamanio	mamanio	mamánio		béka; bétúma
Known, to make-	jufia; tambúlisa	ménisa	lilikánia	manisa		biekise

L.

Labour, s.	kási; kitendo	kasi; kihéndo	wéa	kasi	liséngo	hútji
„ v. a.	tenda or fanie kasi	henda kasi	zeuwia wéa	dédia wéa	tenda lisenga	hótjete; hutji mideise
Labourer, s.	mtenda kasi	muhenda kasi	mdédia wea	muhenda kasi	mtenda masengo	nama hutjiáti
Lace, s.	ukambá muembámba	lúgue luembámba	ikánda idéke	ubúgu		galle halla
Laurate, v. a.	papúa; tatúa; rarúa	papúra; tarúra	tembúa	báa	papúla	tersáse
Ladder, s.	ngási ya ku kueléa	ngási	kitúi ja ku lizila			hokko yabisáti
Lamb, s.	mana wa kondó	mana wa gnónsi	kana ka ilóndu	mana jua mbúsi	manájo wa nkondólo	ilmóle holáti

English.	Kisuáheli.	Kiniká.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Lame, to be-	okokotéka; detéa	zezéra	yukudúa	hókola	sundájira	hókola; hókola ademe
Lance, s.	fúmo	fúmo	idúmo, pl. ma-	fúmo		wórāna
Land, s.	nti	zi	ndi	nsi	jirambo	laffa
„ Lord	muigni ṣamba	muigui múnda	muéne niumba	muigui kónde		abba auruáti
Language	néno; lóça	néno	ndeto	manéno	malúlo	dubbi; áfa
Languish, v. n.	regéa; jóka	regéra; mniónge	múwúdu; mudéke	kálata		kálate
Lap, s.	pája, pl. ma-	jiga, pl. wiga	kú	váza		hársa
Last, adj.	ya miṣo; pita	ku iṣa	ya mumenikilio	jía	ya ku mála	ka dabre
„ day	siku ya kwiṣa	ziku ya ku sira	mudénia wa —	siku ya ku jia	liúa lia ku mála	guiya rawanuáti
Late, adv,	wakáti ulipopita	majira gavojira	máduku wala mana widie	wakáti ujia		waggasia hadabre
Laugh, v. n.	téka	zéka	déka	zéka	seka	kólfe
Law, s.	hakki; ṣerria	haji; ámuri	ndeto	haji		yákama
Lax, adj. to be-	regéa; fungúka	regéra	dáika; lúloa	fungúka		débee; hike
Lay, v. a.	wéka	ika	ia	wéka	wika	kai
„ open	weka wasi	ika luasu	ia kídei	weka wasi		kulla toltje
„ eggs.	kúta mái	dieka mádji	léjia itumbi	wia madji		hókóka dale
Lazy, adj.	mfifu	mkáha	muewo	láfa		láfa
Lead, s. (metal)	rusási	hambo	iwúo, pl. ma-	resási		dúgo
Lead, v. a.	ongóa; ongósa	longóla; longósa	wídia mbe	yongúa	onesia	agersise; dúra ademe
Leaf, s.	janni; pl. manni	kóza, pl. ma-	idángu	mafúngo ya mihi	liniassi	ówansa
Lean, adj.	aliekónda	ayeónda	ku móza	kondáa	ku ganda	húkāte
Leap, v. n. vid. jump, v. n.						
Learn, v. n.	jifúnsa	zifúnda	itáwia	zifúnda	rijigánia	berre; berrate
Learning, s.	mafunsio; élima njúfi	mafundio	matáwio?	mamanio		béka; karroma; bé-kuma
Least, adj.	mdógo seidi ya othe	mdide seidi ya ossi	mnini ku kila onde — kūe —	kadúdu seidi, ya onse	kasotenda jirepe	dikio
not in the-	kábisa	kamarre	wiú	hatta		mali kábami?
Leather, s.	ngófi	jingo	ndáwa	jingo	likúnami	ithle
Leave, v. a.	áta	rija	eka	yáza	leka	lákise
Left hand, s.	mukóno wa ku ṣóto	mukóno wa ku mózo	moko wa kúka	mukóno wa ku zonso	mukōno wa mriro	harka bitatjáti
Leg, s.	gú, pl. mágú	gúlu	kú, pl. maú	gu	likóngolo	mila; laffe
Legislate, v. a.	fánia upóle wa nti	henda pore ya zi	ika mbóla wa ndi	henda poepoe ya zi		lokonno laffati mideise
Lend, v. a.	kíridi; pa feda karada	va déni	nenga di or kizili	va rando		gaddi kanne
Lengthen, v. a.	fania mrefu	henda murre	zeúwia jiáza	henda muiyéa	tenda mréhu	derése; déra toltje
Leopard, s.	tui	zui	ngo	nadóde		kerensa
Lessen, v. a.	pungúsa	vungusa	nlwia	fungusa	tenda jihúpi	gábabse

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Lest, conj.	kutóa ku-	kuza ku; kussa-	ku léa	kuza ku-		dóiti
Let, v. a.	áta	rija	éka	yáza		lákise
Letter, s.	wáraka; bárua	wáraka	wálaka	wáraka		warakáti
Level, v. a.	lingánisa	henda harakara	zeuwia iwianene	ngánisa	tenda maringa	wolgiteiso
Lewd, s.	káhaba	yuna lukuáre	mdámbuki; kilalei	mránga		górto
Liar, s.	mróngo; muóngo	mulóngo	muwúngu	mzúe	mnáni	nama falkati; sobtu
Liberate, v. a.	tóa; ata hurru; fungúa kifangóni	láfia; rija hurru	úmia nsa	yáfia	tenda mulunguána	irra báse
Lick, v. a.	rámba	lámba	niénia kua uimi	kómba	lahida	arráhe
Lie, v. n. (speak lie)	nena uróngo	ulóngo	áija uwúngu	nena nzúe	nena unámi	fálka dúhate
Lie, s.	urongo	ulongo	uwúngu	muongo; hadá	unámi	falka
Lift, v. a.	inúa	inúla	úkilia	nuia	niamula	káse
Light, v. a.	wáṣa tá	bussa móho	kuátazia muaki	wassa zá	kolesia motto	tjibilte bobeise
Life, s.	usíma	usíma	uima			
Light, s.	muánga (tá)	mulangása (zála)	madéu?	muyánga	mlangása	káwa
Light, adj.	kipési	sí msiho; meréra	kiwúdu	kiwódo	jangasitópa	kasso
Lightening, s.	umémе	mátja		yuféfe		hángada?
Like, v. I should-	napenda	nahensa	nguénda	nazakka	nasáka	énfēda; nljálata
Likeness, s.	mfáno	karakara	kolukála	maengáno		gitta
Likewise, adv.	téna	zóna; kahiri	nengi	kawii	sóni	ammo
Limestone, s.	tóka	tóka	mái ma mbiti	tóka		arno
Limits, s.	mpáka	mufáka	muwáka	múngo; mufaka	mpáka	mógu
Limited, adj.	pakána	vakána	likiána muwakani	unziána		woliána
Linger, v. n. vid. languish, v. n.						
Lion, s.	simba	zimba	muniámbo	simba	simba	ngka
Lip, s.	muómo	mulómo	muómo	muómo	mlómo	hídi
Little, adj.	kidógo	kidide	kanini	kadúdu	kinándibe	dikko; dikkio
Live, v. n.	íṣi; keti	ságala	íkala	káa	táma	tai
Liver, s.	íni	íni	itemma, pl. ma-	íni		tirru
Living, adj.	msima; uhei	msima	muima	ka motjo	yunankoto	lubbu tjira; feia kaba
Lizard, s.	mjisáflíri	jusu, pl. wiusu	kahái, pl. ma-	mjússi	nambulukuánda	wákúla
Load, v. a.	tuéka; túkusa	zukusa	áija múio	vása	njigásia	bátjise
» a gun	ṣamiri; ṣindilia; ramia	buma barudi	komén kitólejio	ṣamiria		mida káwe hesa buse
Load, s.	msigo	msigo	múio, pl. míio	msigo	msígo	báa
Lock, s.	kúfúli	kufuli	kiwingúi ja yi	uffunguo		tjuffánu belbeláti
Lodge, v. a.	tía niumbáni	búma niumbani	lijia niumbani	gisa niumbani		minna hesa buse
Long, v. a.	penda sana	hensa nuno	enda muno	zakka múno	saka	tjelála guddio tjelate

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Long, adj.	mréfu	murre	muáza	muiyéa	mréhu	déra
Look, v. a.	angalía; ona	lola; tesáma	jijia	ioya	lola	ilále
Looking-glass.	kío	kilólo	kizijio	kió	kariróre (mandála)	fuldóya
Loom, s.	mitári wa ku fumia unguo	mitári wa ku fumira ungúo	íwila jia ku tumia ungúa	múbi wa ku fumia unguo		mukka deja woyáti
Loose, v. a.	fungúa; regesa	fugúla; regésa	dájia; lélia	fungúia	gópola	hídána base; gale hisse
Lord, s.	bána	bána	adsa; kitónga	bana		abbo
Loudly, adv.	na sautti kú	umiro ubómu	kua kanioa mnéne	na ízui kú	kua rirówe; rialiku-lúngua	kóngo guddio dubate
Lose, v. a.	háribu; potésa	bananga; angamisa				
Love, s.	mapensi; péndo	mahensi	maéndo	mazakko	masáko	tjelála
Love, v. n.	penda; dáka	hensa	enda	zakka	saka	tjélate
Lovely, adj.	mema; péndoa; msúri	muzo	muzéo	zakkoa	sákoa	
Louse, s.	táwa	záha	ndá, pl. id	nzáwa	njípi	tjentjiráti
Louse, v. a.	tafúta táwa		mánda ndá	látja nzáwa	sósa njipi	tjentjiráti berbáde
Low, adj.	alie tíni	arie zíni	ue déo	azie nsi	wa pasi	ka tjeláti djíru
„ country	nti tambaráre; nti iliotengeléa	zi izoyohambaléla	ndi ya deo	nsi pámpo	mji wa pási	laffa béllitu
Lower, v. a.	súsa	zerésa	dédja	siesa		búse
Lungs, s.	páfu, pl. ma-	moyafu yafu	iwói, pl. mawói	ma yafu yáfu		sómba
Lurk, v.	utéa	fúngira; kárira	edélela	gniéa	téga	ége
Lust, v.	péede	zúma	mánda	zákka	sáka	lúbbusa sela tjéláte

M.

Mad, adj.	yuna wasimu	yuna wízoa		ana wasimu		máratu; márate
Magnify, v. a.	túkusa	kusa	lijia	kusa	tenda kulúngúa	gúddise
Maid, s.	manamuáli	msijána	múedu	manamóke	msijána	dúbra
Maid servant	kijakási	kijakasi			muáli	úiti; másano
Maintain, v. a.	lísa (feed)	rissa	ákilia kandu	issa kúja	pa posso	ságale sorse
Make, v. a.	fánia; tenda	henda	zeuwia; dédia	henda	tenda	mideise; toltje
Male, adj.	máme	mulúme	múme	muyúme	mulúme	dira
Malice, s.	núfu; ubaia	úi	uái; úduku	wiwi	unámi	hamenna
Man, s.	mtu, pl. wátu	mútu	múndu (pl. ándu)	múntu	mundu (pl. wándu)	nama, pl. ennáma; dagga
Manifest, adj.	wási; dáhiri	luásu	nsa	táya mfizo	pása	doksa wánkabu; wadagerte
Manifold, adj.	mballimballi	luákwe luákwe	muánia	mbaimbái	mballimballi	gergera

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Manure, s.	máfe; sámadi	máñi	mái	mafe	máhi	fála; fáhi
Many, adj.	wángi	ánji	éngi; méngi	wánji	wajinji	magáda
Mark, s.	aláma; ṣébaha	alama; djéro	móla	aláma	aláma	güba
Market, s.	sóko	sóko	kignágna	vántu va ku guia	soko	úrga gurgurátí
Marriage, s.	hárrusi; maósi	niumbúra	maajio ma muka	niambúra; ndósi ya muke		hérmi
Marry, v. a.	óa mke	lóla muje	ájia muka	yóa muke	lóla muje	herme
Marrow, s.	monóri; mafúda or kitambi ji ndáni	mafúba ga msósa	mauda ma iwindini	[illegible]	jinamba ja iakáti	morái
Marsh, s.	siwa la maji	sia ra mázi	yiya ya mansi	siwa ja mázi		aṣáka or kolba bisániti
Mason, s.	mjénsi or muási wa niúmba	moakki	muakka	mu mbáka niumba		tjerésa minnáti
Master, s.	bána	bána; bába	adsa; kitónga	bana	ambúje	abbo; sárdana
Matrix, s.	kúma ya mke; ímji wa mána	njinni ya muje; mozi wa mana	kino ja náka	kúma ya muke		bántjaffa nardéniti
Matron, s.	muána; mama	wáwe	zózo	máma		ayo
Maxim, s.	mapensi	mahénsi	maéndo	mazákoa	massákoa	tjelála; máma
May, v.	wésa; hémili	idima	tónia	wésa	kómbola	dándée
Meadow, s.	máhali pa manni	vótu va makóza	wandu wa máde	vantu va manni	pandu pa maniassi	urgo buyoáti
Meal, s.	jakúla; killwa	jakúria	jakúya	kúja; jakúja	jakúria	ságale; sóra
Means, s.	ndia; wiómbo	njira; gissi; utu	nsia; kazámu	njía; wija	litála	dirbu; miha
Measure, v. a.	pima; kiasi	pima; yésa	díma	talla; géa	píma	láksi; láksuse
„ s.	kipimo; kiási	kipimo; jéso	kidimi	talla	mapimo	wadáddüma
Mediator, s.	mpatánisi; mselicisi	mpatánisi	muuzáni	muelekánia	muengia jirisáti	ka arársu; nama araráti
Medicine, s.	dawa	muhásso	muddi	dawa	ntéra	mukka wollansuáti
Meet, v. n.	onána; wajibiána	onána na-	kómana	onána	onána	woldarge; woldagarre
Melt, v. n.	yáiba	yaika	wiwia?	bakka		bake
„ v. a.	yáisa	yaisa	kanga	bakkisa		bakisé
Melted butter	sámli	mafúha	máuda	mafúha		dáda sukuráti
Member, s.	kiúngo	kilungo	kiúngo	kifúnko	jisukusúku	káwa naffáti
Mend, v. a.	fanisia; unga	henda wizo	dúma	zangánia vamóxa	tenda mópe	mátanse; hideite
Merchandize, s.	bidaa; kitu ja biáshara	kitu ja maróra	kindu ja madóa	kintu ja ku guia	windu wia ku súma na ku lémosa	wa gurgurátí
Men, s. pl.	watu	átu	ándu	wántu	wandu	énnama; dagga
Merchant, s.	mussa na kúa; mfánia biáshara	mgúsa na mgúla muhenda rora	mundu múa na guda	tágiri		durésa gurgurátí
Mercy, s.	réhema; hóráma	rehema mbasi	uzéo	gádiba		gádiba
Merely, adv.	tu; bassi	bassi; tu	bázi	bassi	sámbano?	lukka

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kibiáu.	Kigalla.
Merit, s.	kasi; húja	kasi; utu	wéa; undu	kási; ámala		hutji; érga; ámála
Messenger, s.	mjúmbe; mtúme	muhúmoa	mtumía	muhúma	yuamtúmire	nama ergáti
Middle, s.	káti	kahi	káti	káhi	jirikáti	iddu
Midnight, s.	nussu ya usiku	id	káti ya útúku	usiku káhi	pajirikáti usíku	hálkani tjiddua
Midwife, s.	mwialisa	mlialussa	mujiáidia andu aka	mwiása wake		narde dálaisa
Mien, s.	usso; sura ya usso	usso	ádio	usso		fúla
Might, s. vid. power, s.						
Mild, adj.	muoróro	muolófu	mtótu	mnóo	muolówa	wagijiwámo
Milk, s.	massíwa	messia	kalia	massíwa	likáma	ánani; ána
Milk, v. a.	káma	káma	dúma; káma	káma	kama	élme
Mill, s.	jiwe la ku sagía	luála lua ku sagira		iwe ja ku huéa	ligánga lia ku siága	rigátti
Miller, s.	msági	mséga unga	múdi wa mndu	muhuési		nama rigatísti
Mind, s.	móyo	moyo	ngó	mótjo	mtima	lubbu; lábbe
,, v. a.	dáka	londa	manda	zakka	saka	lokonno mideise
do not mind	áta; hana jámbo	rija; kana útu	éka; nde undu	yáze; ka zámbo		láisse; woyu héukábu
bear in mind	weka moyóni	ika moyoni	ia ngooni	weka motjóni		gerrasa buse
Mingle, mix, v. a.	tangánia	zangania	wulania	zangania	sangania	wolimáhe
Miracle, s.	ájabu; muújisa	jonni	kionni	máisa		maksa
Mire, s.	tópe	tówe	ndáka	dóre	utópe	dokke; rére
Mirror, s. vid. looking-glass						
Miscarry, v. a. (child)	báribu mimba; áfia mimba	láfia mimba	úmia kiwüno	yáfia mimba		ulfa yake
Miserable, adj.	meskíni; hana kítu	mujía	múja	ka kántu		diega; wova bénkabu
Misery, s.	majonsi; masáka	masáka	umaniamáu	náasu	masáka	núhétu
Miss, v.	hakupáta	kapatire; kossa	ndana kita; nd. kuáta	hahangáfa	angapáta	hadabe; hangate
Mist, s.	fúnde, pl. ma-; kunge	mafufufu		mafunde	lipundútúlu	hurri
Mistake, v. n.	kósea	kossa	ndana mania neza; ku widia	kossa	iwáa	wolále
Mistress, s.	muana; bibi	wawe	zozo	tjauje		
Misunderstand, v. a.	hakufáhamu or hakusikia sana	kahamánia	ndana iwa neza	kakumania	angabirikána	wadageine; aka tola wabubáne
Mix, v. a. vid. mingle, v. a.						
Mock at, v.	fánia msíha; téka; tesea	zazigira hendéra msáha	wuia ngói	zéka	gnándira	kóse; kolfe
Modest, adj.	muigni ku jisuia nafsiyakwe	unasulia moyówe	yuku-iléa muene	zifingiria muignie		óli dorge
Mohammedan, s.	íslam	mzúmba	ndumba (pl. ma-)	islam		iltáma
to turn —	sélimu	id	itújia udumbáni	sélimu		iltámse
Molest, v. a.	jokésa; tía masaka or udía	zósia	nózia	zokésa; kúka	gusísia massáka	kúkamse; kuke

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Moist, adj.	maĵimaĵi	mazimazi	mansi na mansi	mazimazi	yina mesi mesi	biscite; diko bisái
Money, s.	féda	féda	nsilli	fueda		kalma
Monkey, s.	nianni	nianni	ngóli, pl. ma-	maiónda	ndúmbiri	géldesa
Month, s.	mesi	mesi	muéi	mesi	mesi	adésa; tjía
Moon, s.	id	id	id	id	id	tjii
More, adv.	zeidi ya-; kuliko; dju ya-;	zeidi ya; ku sidi	kue; ku kila	zeidi ya	ku ongésia; kuliko	irra djira
Moreover, adv.	dju ya-; laken	zulu; cla	ulu; ndi	laken; zu	nambo?	ammo
Morning, s.	súbúçi	jiramúko	jióko	wiwiu	kundáwi	dírama
good —	umejelewa?	uzizeréroa?	owoniau?	múya nágaia		nagaia bulte?
Morning-star, s.	nióta elfégiri	niegnési ya jiramúko	ndáta ya jióko	nióha ya magurra	nióta ya kundáwi	bákeltja berresáti
Morrow — to-	késo	majéro	óni	késo	məláwi	hóru
after to-	késo kútoa	muhúndo	áuke	késo kútoa	mtundo	guiya aftáni
Morsel, s.	kipánde	kisiku	kamóndo	kidinku	jipánje	tjatjába
Mortar, s.	kinu ja ku tuangia	kinu ja ku vondéra	ndi ya ku àimia	kinu ja ku sóa	lítóli	móiye
Moth, s.	kibúu; nóndu	kibúlu	kigniu	tjirri		tjirri
Mother, s.	máma	máyo	músaido; ignia	máma	amáo	háda
Motive, s.	sábabu	utu	undu	zámbo	ligóngo	berbáda; gáfa
Moulder, v. n.	kúa mtánga	kála mzánga	túika mudánga	hendéka mzánga		biycite
Mount, v. n.	kuéa ju	kuéra zulu	liza ulu	fáa zu	kuéra	yábe; gubba irráti yabe
„ a horse	pánda férasi	kuéra ferasi	liza ulu ya ferasi	fáa zu ya ferada		ferda yábāte
Mountain, s.	mlíma	mrima	kiima	muima	libúndu	dákkatja; túllitja
Mouse, s.	pánia	pánia	mbéa	pania	likóssue	dóta; hándūta
Mouth, s.	kánoa	kanoa	kánioa	kánoa		áfa
Mouthful, adj.	kiijasájo táfu mója	kiizasájo zófu	yukuzúzia itáu	kazása pfunda		ha boko imieke
Move, v. a.	sukasuka	sumfia	déngidia	rása	tengánia	róse; sósoe
Mow, v. a.	kúta niassi	zinsa niassi	dila madangu	kenta niassi		múrate
Male, s.	mbaga		uzigi, pl. nigi	motjue		dongorra
Much, adv.	nengi; telle	nenji	muno; muita	nenji	hiaijenji	magáda; guddio
Murder, v. a.	úa	ulága	úa	iága	ulága	atjése
Murderer, s.	muuwáji	muulági	muuái	wáji	muulági	itjéftu
Murmur; v. a.	gúna; gnugnunika	gúna			ninda	delansóme
Must, v. (he must)	ya-m-pása	gazi-mu-hamira	yailoa	ya-m-fikia		hágée; hámale
He must do it	yampása ku fánia	gazi-mu-hamira ku henda	yailoa ku zeuwia			ha mideisa gee
My, pron. poss.	yango	yango	yagoa	yango	yango	hiya
My house	niumbayango	—	niumba yagoa	—	—	minnakiya

N.

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Nail, s.	mismári	id	já	mismari	júma	sibila dongortuáti
„ of fingers	udóle, pl. ndole	lukómbe	uwa, pl. wa	niáa	jigalawésa	kiénsa
Naked, adj.	tuputupu	fufu	mudei	kafífi ka ungúo	makónope	kulla
Name, s.	jina	zina	jitoa	sári	rina	mekka
„ v. a.	pa jina; tája	va zina; háza	etta jitoa	va sari	pa rina	mekka base
Nation, s.	kabíla	mhári	mbai	gósa	lukósio	gósa
Native, s.	mana wa nti	mana wa zi	kána ka ndi	mana jua nsi	mundu wa muji	ilma lafláti
Nearly, adv.	kidógo kime pungúka	kidide kizifungúka	kinini jekuniwa	kavungúka vadudu	pangatárika	dikóti haffe; hágee
Nearly a 100	kátiri ya mia	za gana	ta wandu iana	za gana		aka dibba
Nature, s.	úmbo; maúmbo; wiumbe	maumbo	izámu	maúmbo		úmata
Navel, s.	kitófu	tófu	mkónio	jikófu	jisófu	hándúra
Near, adj.	káribu	féfi	wagúwe	hafúfi	pangatárika ayuawandijire?	dihó; dihate
Necessary, adj. vid. must, v. a.						
Neck, s.	ṣéngo	zéngo	ngéngo	mnio	lukósi	morma
Needle, s.	sindano	súmba	zingáno	sindáno	singano (kassénje)	lilma
Neglect, v. a.	ata; pissa; pitilia	ríja; jira	éka; ulanilia ukila; úloa	yáza	léka	irra tái
Neighbour, s.	jiráni	id	mutui	jirani; óla		óla
Neither-nor	wala-wala	hebbu-hebbu	kana-kana	ambu-ambu		iokan-iokan
Nevertheless, adv.	laken	ela	ndi	lakini	nambo	amma
New, adj.	mpia	múfia	nsáu	kifia		harreisa; harréti
News, s.	çábari	çábari	uwo; ndeto	mágu		ódu
what is the-	ni çábari gani mpia ilio tungilia	milómo yani mifia	ni uwo muáu?	mágu gani yaziéo máfia?		odu máli ka harreisa duffe?
Night, s.	usiku	usiku	útúku	usiku	jiro	hálkani
Nobleman, s.	mtukuffu; mtu mku	mutu mbómu; mutu amanikanáye	mundu munéne; yukumánika kua andu	múntu mkú	mundu wa ku lúngua	nama ulfáta or ulfesáte
Noise, s.	keléle	kulúlu	mbu	mázui	jiségue	gúoha
Noon, s.	dóhori	dóhori	káti ya mudenia	júa ya makáhi	msána	sáfo
Nostril, s.	tundu ya púa	tundu ya púla	kitónio ja eniú	ánga ya púya	mbúgu wa lupúlu	káwa funániti
Not, conj.	si	zi	ti		si; anga	móti
he has not made	hakufánia	kahendére	ndana zeuwia	kakuhenda	anga-tenda	wantóltjine
Not so	sífio; si hífio	séfio	tiwo; ti ta uzu			akanámo
Nothing	hapána; hakúna	kána; kavána	wádie; kudie	táfa; taku	ganákóla	wánkábu; henjiru
Notice, s.	çabari	çabari	ndeto; uwó	mágu; íriga		odu; bieka; erga

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kibláu.	Kigalla.
Notify, v. a.	elésa	mánisa	táwia	va magu	manísia	biehsise; biekakanne
Nought, tobe	hapána jambo	kána zámbo	wadie undu	táku kántu		woiyu wánjiru
Nourish, v. a.	lisa	rissa	ákilia	isa jakúja	risia	sorse; ságale; láte
Nourishment, s.	jakúla; posho	jakuria	jakúa	jakúja	hiakuria	ságale; sóra; niáda
Now, adv.	sásа	hikára; sambi	índino; oindi	sambi	sámbano	amma
Now and then-	marra marra moja	kana mmenga mmenga	imue na imue	múeda mmóza	kampépe	gáfa gafa
Nucleus, s.	kóko	kóko	mbéke	konko	songólo	mida tjálati
Number, s.	hesábu	táro	matálo	ku talla	maalango	láhausa
Nuptials, s.	harrúsi	niambúra	maino ma wadi	wia wa tuási		hérima

O.

Oath, s.	kiapo	jirásо	múma	jiáfo	jirápo	káhano
Obedience, s.	tása; masikísi	masikiro	maiwi	uba	angabilikana?	dageita; úba
Object, s.	kítu; jámbo; sebabu	kitu; zámbo; útu	kindu; undu	kantu	jindu	wa; dubbi; berbáda
Oblige, v. a.	fánia wema	henda wizo	ika nęza	henda wema	tenda wikóto	midaga tenise
Oblique, adj.	lála upánde	lala lufande	mána móndo umue	uja yufánde	góna lumpépe	kinátja dębee
Obscure, v. a.	fánia kisa	hensa kisa	ikía kiwindu	henda kisa	tenda jisa	dukáneise
Observe, v. a.	óna	lola	jija	iyóa; óna	lola	lále; dérge
Ocean, s.	báhari kú	báhari bomu	mansi manéne	rukánga yukú	mbóani yayikalúngua	ménia gudda
Odd, adj.	kitu kikúba	kitu kibómu	kindu kinéue	kintu kikú		wa guddio
Offend, v. a.	fánia; maófu; tia hasira	henda wí; hálifu; zúkisa	ika nai	henda wiwi		hámtu tóltje
Offended,	kasirika	zukiroa	dáta	karretja		dálane
Offer, v. a.	jongésa; jongelésa	sengésa	dengelélia waguwe	fikía hafúfi		hikse
Often, adv.	marra nengi	kána nengi	midénia mengi	mioda mioji	káka jinji	guiya magáda
Oil, s.	mafúta	mafúha	mauda	mafúha	mabúda	dádátja
Old, adj.	ya kále	ya karre	wa téne	kái	ya kála	dúlatja
Omit, v. a.	áta	rija	eka	yáza	leka	lákise
Once, adv.	marra moja	kána mmenga	imue	múeda mmóza	kampépe	takáti; guia tóko
On, prep.	jú (ya)	zúlu (ya)	ulu (wa)	xu (ya)	panáni (pa)	irrána; gubba
One, num.	mmoja	mmenga	úmue	mmóxa	yumpépe	tóko; tókotja
One-eyed	muigui jito mmoja ni tongo	yana njeléle	ue ndóngo	ana zongo?	risso rinpépe	ilti toko kaba
Onion, s.	kitungúu	kitungúlu		kitungúu		kitukulućla
Only, adv.	bassi; tu; pekée	bassi; bejée	bázi; wéka	bassi; kajejée	bassi	tukka; kofáin gitanáiu; ganaiu
Open, v. a.	fungúa	fugúla	dázia; gunúa wingúa	funguia	fungúla	banne

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Opponent, s.	adui; mfitini	mkóndo	muái	maúka		nama lolàti
Opposite, adj.	kabiliána lekeána	erekerana	dengeleliáua	fikiána		hawolilingée
Oppress, v. a.	dálimu; goiagnania	vóka	wena	dálimu	aúmula	ruddi irrafude
Or, conj.	au - au	hebbu - hebbu	kana - kana	ambu - ambu		iokan - iokán
Order, s.	upóle; amri tartibu	porepóre	mbóla	poepóe	ámuri	lokoono; hafenna
in order that	ku	hu	ku	ku	bu	aka
Order, v. a.	ámuru; pa amri	ámuru; lágisa	táwia	va fenna		fenna kanne
Origin, s.	muánso	id	muambililio	muánso	ku tanda	firsa; dórsa
Ornament, s.	pambo	urémbo	maálilo	mafámbo	orémbo	berrésa; mideise
Other, adj.	mungine	id	ungi	ngine	yuinépe	dibbi or diwi; birsti
Over, prep.	jú (ya)	zúlu (ya)	úlu (wa)	zú (ya)	panáni (pa)	gubba; irrsna
Overcome, v. a.	ginda	sinda	lunjia	ginda	sinda	kafste
Our, pron.	-yétu	-yéhu	-yáido	-yéhu	-yétu	kenna
Out, to come to be out of sense	tóka	la	uma	yáwa		bche
	kossa ákili	kossa maákili	witania maddu	ana matarre ka akili		mama dabe
Outside, s.	nde; nti ya barra	nae	nsa	nsi	pása pa	dida
Ox, s.	bassi wa gnombe gnombe múme	gnombe mulúme	ndéwa ya gnombe	korma júa gnombe	gnombe yamulúme	sánga; korma lóniti

P.

Pain, s.	maumifu	malumifu	uniamai	kúkama ndoári		dúkubo; kúkama
to feel-	umila	lumira	niamai	kúkáma	lipúteka	kúkame; dúkube
Pain, v. a.	sumbúa; umia	sirrimia; sumbúla lúmisa	niamázia			
Paint, v. a.	tia range	henda sura	ikia or waka mbió	gisa fóia		berrése; fabése
Pair by pairs	mbili mbili	mbiri mbiri	yeli yeli	wiwíi wiwii	siwíri siwíri	lamma lamma
Pan, s.	djungu	niungu	niungu	niungu	jiwiga	óhode
Paper	waraka	waraka	wálaka	waraka	walaka	waraka kitábati
Pardon, v. a.	ata; ondoléa gofiria	rija; usira	eka; ekéa	yaza	leka	lakise; kase; gate
Pardon, s.	magófira; maameha	[illegible]	maeko	mayazo		kasa
Part, v. a. vid. divide, v. a.						
Part, s.	fungo, pl. ma-	id	iwúngu	koda	lifungu	koda; gergerfudi
Pass, v. a.	pita; pisania	jira	wida	jia	pita	dábre
Passion, s.	hasira	kóro	mudáto, pl. mi-	rétja		dálansu
Passionate, vid. angry.						
Pasturage, s.	malizo	marisso	maálilio	maisso		urga bobáti
Path, s.	ndia niembamba	njira púzu	asia ndéke kazila kadéke	ngia kadudu	litala liambaba	dirbu kalla

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Patient, adj.	mniamáfu; mtúlifu	mniamáfu	mukília	nála; yuna poepóe	mundu wu ku túlira	nála; tjértjara wánkábu
Paw, s.	ukúja, pl. kuja	lukómbe	wá	niáa		kiénsa
Pay, v. a.	lipia; lipa	rivira; riva	iwiá	va rando or tjemfu	lipa?	gatti bafate or kanne
Peace, s.	saláma	uokófu; réri	uwó	arára		nágaia; arára
to make-	patanisa	henda réri	uzania	henda arára or nagea		arárse; nagaia midáfate
„ maker	mpatanisi	muhenda reri	muuzánia	muntu arársania		nama arárati; ka arársu
Peasant, s.	mkulima; mlimi	mkurima	muimi	mufmi	mlimi	nama aúrátu
Pebble, s.	kokóto sa mawe	kiziwe	iwia	máwe wadúdu		kolkolle dakatjáti
Peel, v. a.	ambúa; tonga	gúa; zónga	azuwia	kúya magóme	sepa	kóla háke
Penetrate, v. n.	ngía; júa	njira: mánia	lika; ize	njía; mánia	ngira	ṣéne; bieke
People, s.	wátu	atu	andu	wantu	wandu	énnáma; dagga magada
Pepper, s.	pilpili	pilpili	bilibili; muazakka	pilpili	pirpiri	fifiṣo
Perfect, v. a.	kwisa; kamilisa	henda kámiri; mala or margisa	minikília mina	henda kámili; sía		ráwate; dúmisa tóltje
Perhaps, adv.	lábóda	lábúda	yebutónika	láboda		io kan
Perish, v. n.	potéa	angamika	ku á	nangika; ra	sóa	bádc; bellée
Perishable, adj.	kilijo potea	kirijo angamika	jekuá	kintu ja ra		woiṣu ka bade
Permit, v. a.	pa rúṣa; rúṛusu	rija, va rúṣa	éka	yáza		nágaia kanne; séra banne
Persecute, v. a.	fúkusa	sóla	lunjia	angása	winga	áree; sókise
Person, s.	náfsi; muigniéwe	móyo	muéne	náfúsi muignie	msiéne?	namóma; naffa
Perspiration, s.	harri; mfuke	mfukúhi	yútia	mahuéka	jitukúta	múrúke
Perspire, v. n.	fania harri	henda mfukúhi	ikala na yútia	henda mahueka	tenda —	márúke
Persuade, v. a.	kinaisa; tenda radi	ukúṣa	wúnia	kussa		kúfse
Physic, s.	daua	muhasso	muddi	daua		mukka wolansáti
Physician, s.	mgánga; mtenda daua	mgánga	mundu múe	mgangána	mganga	morú wolansáti
Piece, s.	fungo; kipánde	fungo; kisiku	iwúngu	koda	kipanje	koda; gafa
Pierce, v. a.	piga; fuma; dúnga toma	dunga	doménga	simíka na fumo		wórane; fólase
Pig, s.	ungúe	ungulúe	ungúe	unguyúe	ungulúe	boie
Pigeon, s.	ndíwa	njia manga		nsíwa		ṣunbirre horanoáti?
Pile, v. a.	tumbika kitúngu; elemésa	cremésa	ia kiwúmbu	kunsánia		gúrate; tullu hideite
Pilfer, v. a.	iba	ía	gnéa	iba kua weréfu	iba	nióre; bate

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Pilgrim, s.	mgéni	mugeni	muéni	mgéni	mrindo	késúma
Pillar, s.	ngúso	ngúso	kitui	ngúso		dóngorso
Pincers, s.	kolléo	poeléo	kikúato	kolleo		kábdo sibiláti
Pious, adj.	mtja Mungu	muogówa Mulungu	mukéa Mulungu	msóga Mulungu		sodátu Wakati
Pistol, s.	pistola; kimariti	id	katolejio kanini	bunduji kadóto		káwe dikio or gabába
Pit, s.	ṣimo	gópue	ṣima	simo	lisimbo	bolla
Pity, v. a.	horumia; rehemia	onéra mbási	makia	nahia		néhé
Pity, s.	hóruma; réhema	mbási	makio	nánsu		nasu
Place, s.	máhali; makási	vátu	wandu	vantu	pandu	urga
Plague, s.	taúni	ukóngo msiru	uwáu	ndoári msúka		dúkuba hámtu
Plain, adj.	dáhiri; wási	luásu	wadie mawido	taku fizo	matakúpe	wúlgita; dáksa wankabu
Plain, s.	nti tambaráre	zi iriolála		yuwánda jua ngána		laffa malbeáti
Plait, v. a.	sónga or súka ṣungi	suka kizónso; suka nierre	lúka njúi	siga nui	póta humbo	rimfánsa korrate
Plan, s.	kásidi; ṣauiri; mapensi; sura	kúsudi; maujiriro	ndéto; matawanájio	makusudio; mazakkoa	masako	máma; berbáda; tjelála
Plan, v. a.	kusudia; daka	kusudira; lónda ujirira	manda; iánia; tawanájia	zakka	saka	mámade; berbáde
Plant, v. a.	panda; weka	niála	wanda	tjalla	pánda	derára laffa kai or dabe
Plant, s.	mbéu; mméa	mbéu; mbóga	mbéu	mbéju	mbéyu	derára; mágra
Plaster, v. a.	andika or bandika daua kiondáni	patika muhasso kirondáni	waka muddi wa kitáu	andika daua kipozini		mukka wolansáti mudda kesa dabe
Play, v.	tésa	fuina; zazigá	dáuka; deka	zésa	gnánda	kolfe; tábáte
Play, s.	matéso	mafuino	madáuko	mazéso		kosa; tába
Please, v. a.	furáhiṣa; pendesa	erésa; hurira	dejia ngó	zákkisa		gamadjise (gámade)
Pleasure, s.	fúraha	fúraha	madéjio ma ngó	delli		gámáda
Pledge, s.	ráhani; dáraka; dámana	mfúnga	muwúnga	dáraka	ráhani	kóma
Plough, v. a.	lima	rima	ima	ima na jémbe	lima ku lijela	yéme aurate
Plunder, v. a.	tóa niára; pokónia	vóka; támfa	táwa	darra; húna niára	súmbóla	niára fúdate
Plunderer, s.	mtóro; mpokonii	mutámfi	mukei; kignei	mudarra		hattu
Pocket, s.	mfúko	mkóba	jóndo	mfúko	msáku	súba
Point, tip, s.	nta	za	múdia	nsa	lusónga	birte
Poison, s.	summu	id	uwói?	ṣummu	uzúngu	dirre
„ v. a.	liṣa summu	rissa summu	akilia uwói	issa ṣummu	rissa —	dirrea sorse or ajése

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Pole, s.	pondo	pondo	iwila	pundo		lága déra
Polish, v. a.	ſeiniſa; katúa	henda to	zeuwia nẹza	fuúya		sóſe
Pool, s.	máhali pa tópe	vatu va tóve	wandu wa ndáka	vántu va dóre	pándu pa utópe	urga dokkeáti
Poor, adj.	meskíni; hana kitu	mujia	mújа; ende kindu	meskíni ka kintu	ganátola jindu; ángali jindu	diéga; hiésa
Porter, s.	mgója mlángo; mtukúsi	murinda mriángo; mzukúsi	muedélela mlango mgúa	mká mjaangóni; mtukúsi wa msigo	mjigala msigo	égdu belbeláti; nama ka báte
Possession, s.	milki; mali; ufalme	milki	indo	milki; bayóma		mótuma; láffa; biye
Possible, it is-	yamkini jawesekána	jaidimikána	jekntónika	kinawesekána		endándea
Potsherd, s.	higái; hitjáia kiliko	kizaia	kizíngula ja luáya	tjuátje	jijónjo	ęle
Potter, s.	mfinánsi wa udóngo	muúmbi wa ulóngo	muúmbi	múmba kióngo	mgómba jiwíga	daitja okoteáti
Pound, v. a.	pónda; tuánga	vónda	kima	sóa; bulleisa	wónda	bulleise
Pour out, v. a.	muáya	muága	itándi	kéba	íta	dangaláse
Poverty, s.	uhátа; ukiwa	ujia	úja	ujiwa		diéga
Powder, s.	mtánga; fúmbi	mzanga	mudánga	mzánga	utándi	doke; biye
gun-	barudi	barudi	baludi	barudi	baludi	
Power, s.	ngúfu	id	iwinia	ngúfu	májiri	irre; tjabenna; humna
Praise, s.	sifa; hamdi	hemdi	ngúma	hamdi; sadda?		gálata; ſaddúmea ulfésa
„ v. a. oneself	jitífu	zikária or kuésa	ikaidia	ziṣádda		galatéfate offiṣate
Prattle, v.	séma manéno mangi	henda manéno manji	ikía ndeto nengi	nena manéno menji		dubbi magádise or gudise
Prayer, s.	salla	maṣálo; maféyo	mazálámo; mawóyo	mayúmbo	majúgo?	dúkáno
Pray, v. a.	sálli; omba	ṣála; ſoya Mulungu	xálama	yúmba	jága	dúkate; wáka wámáde
Precede, v.	kuenda mbelle; tangulia mbelle	enénda mberre téma, or longóla mberre	tóngodia mbẹ	enda mbẹ; yongóa	enda mberre; longóla	firsa or dára addéme
Precious, adj.	yegni kima kikú	yuna kima kibómu	je dóa inéne	ana kima kiku		gurgúrasa magáda
Precipice, s.	teremúko ya mlima	murima uriosóma	madéo ma kalima	gerre ya muima		fóda
Pregnant, adj.	yuna mimba	id	ue wũ	ana mimba	akuéte manáje pháti	ulía kabe; narde túmtua
Prefigure, v. a.	ſanániſa kwánsa	zóra mberre	anánijia mberre	elekánia muánso		fakése; gitoise; wolgita tokjo
Prepare, v. a.	wéka teári	henda teári	ia nẹza	wandaía	wika wandijire	gadida mideise
Present, v. a.	pa; jongeséa; tonukia	sengeséra	uénga; dengelélia	va	segésia?	kanne
Present, s.	hedáya; héṣima; túnu	héṣima	kazámu; kindu	kintu ja tóla	jipánje	tóla; horri
Press, v. a.	sónga	ṣónga	ginia	mignia		dibe
„ ont	kamúa	kamúla	wiwa	hamuía	kamúla	mitjire
„ down	boniésa	piga ndáni		bigisa ndani		

English.	Kisuáheli.	Kiniko.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiláu.	Kigalla.
Pretend, v.	jitía; dangánia	zibúma; henda utu	ajia	néna	lúla	dúbate
Pressure, s.	diki; maṣáka	udía	maniamáu	maṣaka		díbtu; béla?
Presume, v.	danni; fikiri	ása; tára	lilikana	tarra		lákae; mámade
Presuppose, v. a.	kátiri kwánsa	tára mberre	— mbẹ	tarra mbẹ		lákausa dura mideise
Previous, adj.	kwansa	muanso	muambililio	kwansa		duráti
Price, s.	kima; támani	róra	đóa	kima		gúrgura
Pride, v. refl.	jikuésa; jifania bora; jisifu	zihenda mbómu	fkujia; izeuwia mnene	zikúsa	jitenda kulúngua	ofigudise; guditate
Priest, s.	mkohóni muálimu; mkulufundi	id	id	id		bersíftu
Prince, s.	sultani; mfalme	zumbe	zumbe	hátju; heiu	zumbe	móti; heiu
Principal, s.	mkú; kitoa; msé	mbómu; mfiéro	mnéne	mkú	mkulúngua	gudda; tórbi
Principally, vid. especially, adv.						
Principle, s.	kitu kikú; sebabu ya kwánsa	kitu kibómu; utu wa mberre	undu	maṣauiri		máma
Prison, s.	kifungo	id	maówo	msíji	pandu pa ku táwa	hídána
Prisoner, s.	mtu aliefúngoa	mutu ayefungoa	mundu yuowétoe	aziefúngoa		nama hídána
Proceed, v. n.	tóka; tangulia	lá; longóla	tóngozia mbẹ; úmăla	énda ussóni; yongóa	tióka	fúla dura adéme; behe
Proclaim, v. a.	eléza	manisa	táwia	mambia	nenéra?	bersise; beksise
Procure, v.	jipatie; fánia	zi patira; henda	kita; ikitia	páta; husa		fude; dagerse
Profer, vid. present, v. a.						
Profit, v. a.	tóa or páta feida	hala feida	kita kezámu	dernaba	pata kindu jikóto	dernabe; dérnabe gale
Prohibit, v. a.	suilia; katása; rúfuku	kshása	wáta	fingíria	kánia	dórge; serífate; serre
Prolong, v. a.	fania kiréfu; limatilia	héuda kiro	ikália muno	kawía		derése; ége
Promise, v. a.	agána na-	lagána na	iánia na-	yagitania	lagana	woldáme; woldámate wolidámane
Prop up, v. a.	siba	siá	wida	funikisa	siwa	tjúkăle
Proper, adj.	suafi; msúri; yapáṣa	muzo; hamira	halakála; yailoe	kingána		mále
Prophet, s.	mtúme; mjúmbe wa Mungu	Muhúmoa wa Mulungu	mutumía; mupolofeta	Muhúmoa wa Mungo		erga wakáti
Prosper, v. a.	fanilisa; fanisia wema	hendéra wizo	zeuwijia	elekánisa	téndea	gudda idémsise
„ v. n.	pata bafti ngéma	pata bafti mbízo	kita kazámu kazéo			mídáge
Prostitute, s.	kahaba	muigni lukuáre	kilalei	mránga		ṣórto; dirágăma
Protect, v. a.	linda	rinda	edélela	inda	rindira	égc
Provisions, s.	sawádi; kialio	léu, pl. maléu	kándu ka ku ya	jakúja	hiakúria	éwu
Proud, adj.	aliejikuésa ja; mfutúa; aliejifania mku; msáfihi	ayezikutúla; mniéti	yuku ikaidia; ikuzia	muigni ku zikusa motjóye		fatúla; ofi guddise

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Prudence, s.	ákili; fikira; nadari	akili; uláju; nárari	maddu	ákili	malángo	óggeisa
Prudent, adj.	muigni akili	muláju	ekuéte maddu	ana akili	akuete malángo	nama oggeisáti
Pull out	fúta; kokóta	fúba; kurúria				
„ an eye	gnóa (jito)	gnóla (zitso)	kúa (ido)	kúya zitso	túpula (risso)	ilti base or murre.
Pulse, s.	mṣípa wa damu	lúkano	múkiwa wa ndágame	musípa wa muási	msísi wa miassi	hidda barkáti
Punch, s.	úma	muitio	múkuwa	yugumba		mudda
Punish, v. a.	ádibu; adibiṣa	sirrimia	niamajia	kútisa maṣáka	ménia	hide; dane
Purchase, v. a.	nunúa	gúla	úa	gúya	súma	gúrgure; gurgúrate
Pure, adj.	hana táka; mtakatífu suafi	heina nóngo; zuka; mueruve	ende iko; mudéu	ka nóngo	pángali matáka	kulkullu; turri wánkábu
Purge, v. a.	takássa; hariṣa	zúsa; henda muhasso wa ku zusa ndáni	déjia; etujia kua muddi	mwárisa	súka; pa mtéla wa ku tenda máhe	albáse
Purify, v. a.	takassa; sugúa táka	zúsa; singa nóngo	déjia	tjorsa	súka	kulkulleise; kulkullu mideise
Purse, s.	kifúko	mkoba	jóndo	mfúko		súba
Pursue, v. a.	fuáta ku-m-kamáta; tafúta	túa ku-m-guira rátira; henda júbūdi	wígila	úba	kágula muniúma	gúgano adéme; iti gúgate
Put, v. a.	wéka; tia	ika; húma	ia; líjia ndini	weka; gisa	wika; tiósia	náke
„ away	tegúa; tenga kándo tupa	zuva; ika kanda	ukilia	ussa	tága	olikái; gatte

Q.

Quality, s.	tabía; gissi; aina	gissi	udio; undu	tabía		ámála
Quarrel, v. n.	tela; nenesána	heha	ígida	héha	meniána	lole; woldite; tjibbe
„ s.	kóndo; ugomfi	kondo; uhého	makáu	mahého	ngóndo	lola
Quench, v. a.	sima; túlisa or burudiṣa (kíu)	símia; húrisa ussa (jiru)	ukilia (waóni)	sia (njiu)	sima	dámsise; débote; dorge
Question, s.	mauliso; masiála	maúso	malwajio	maúso	maúsio	gáfano; gafa
Quick, adj.	muigni harraka	id	ue mídúki	ana hárraka		arifáti
Quickly, adv.	tessihili; hima; harraka; upési	hirraka; malo	mídúki	harraka		áriti; arifáti
Quiet, adj. to be-	tulia; niamá; mniamáfu; mtúlifu	hurira; niamála	kilia; mkilia	ana nála	mtúrira	giddifa; wandúbatu
„ v.	túlisa; gniamása	húrisa	kililia	gidifisa	pembésia	giddifte

R.

Rag, s.	kitámba; jiráka	kidému	kagúla	sarra; báika	kitambála	sára
Rage, v. n.	jirúkisa kua hasira; fuma; piga kiṣindo	fúma kua koro	úma kua midáto	fua kua rétja	túmbála	dálansu iti utále; márate

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Rain, s.	mfúa	mfúla	mbúa	mfúiya	mfúla	hokoia; ṣóra; róba
Raise, v. a.	inúa; simika; kuésa	inúla; imissa	umámia	muiya; simika	nianúla	káse; dabsise; hiksise
Rampart, s.	ukúta (wa máwe)	lukúva (lua ngóme)	wio wa mawia	ukúta	upagála	kára dakatjáti
Raven, s.	kunguu	kungúlu	ngungu	tázi		aláti góbo
Ravish, v. a.	mínia mtumke kua ngufu	hendéra aibu	diukijia	gisa yúzoa		tjérse; iti gorre; irre kábate
Razor, s.	uémbe wa ku nioléa	luémbe (pl. niembe) lua ku gnioréra	uénsi wa ku énsa	zuémbe	lukuángulo	ússo; hádu
Reach, v. n.	páta; fika	id	kita; wika	pata; fika	ika?	géé
Read, v. a.	sóma	fióma	sóma; fióma	sóma	sóma	kitába dáte
Ready, adj.	teári; rádi	tearí	je wáu	vava	jiripapópo	arma tjira; wandumne
Really, adv.	kua kuelli; yakini	kua Jéri	kua uwó	hadjini	mámbone	dugáti
Reap, v. a.	funa	funa	úña	fúna	gówóla	mida fude or fúdate
Rear, v. a.	kuésa ju; pansa ju	kuésa zulu	lijia ulu	vasa zu	kuésia	gubba yábise; guddise
Reason, s.	ákili; sébabu	akili; utu	maddu; undu	akili	malángo	mama
for this —	kua sébabu hi	kua zambo hiri	kua undu uzu	kua zambo hidi		wa kanáfi
Rebel, v. n.	tóka katika tá or ráya ya mfalme; assi	hendéra kondo zumbe	fgida na zumbe	váwa fennúni ya hátju		ha moti iti gorre
Rebel, s.	muássi wa nti muigni ku fitini or halifu mfalme	msumfia zi kua kondo	muigida na-	fitina ya hátju		fitina motiáti
Rebound, v.	rudi niúma; dúta	uya niúma; búga	kima kálúka	útja	uya	débee; dóse débee
Receive, v. a.	toa; kubali; páta	hála	enda	huúa; hikisa	kunda	fúdate; fude
„ a stranger	kúbali mgéni	hala mugeni	enda mueni	huaa mgéni		kesuma irra fude
Recollect, v. a.	kumbúka	kumbukira	lilikana	kumbúka	kúmbuka	kábade
Recommend, v. a.	wekéa or pa amána	ikira amúna	ía nẹza	ágisa sana	lágisa	éwu kanne; ulfese
Reconcile, v. a.	patánisa	bisánia; zangania vamenga	uzónia	arárista	patanisa	arárse
Recover, v. n.	póa	kála báhá; vóla	wóa	fóa	póla	feie
Red, adj.	muekúndu	mtúne	mtúne	kikúndu		
Redden, v. a.	fania —	henda —	ika —	henda —		
Redeem, v. a.	kombóa	kombóla	ówozia	váfia	kómbóla	hada irra baste
Refresh, v. a.	stercheṣa; tia ngúfu; burudiṣa	hendéra peho; buma ngúfu	wúnajia	kúfisa	ikúta; jikúsia	kúfse; miése
Refuge, s.	máhali pa makimbilio	vatu va makimbiriro	wándu wa ku kéa	vantu va guderaméra	pandu pa ku utujira	gúgano; urga guganoati
take —	kimbia	kimbira	kéa	guderaméra		gúgute
Refuse, v. a.	kátá; áṣa	kahála; sindaníra	léa	fingíria	lána	dide; géltje; wákate
Regret, v. n.	júta	ziúta	niamá	ziúta		kábate

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Reign, s.	miliki	uzúmbe	uzumbe	heiyóma		mótŭma
Reins of a horn	luguámu ya ferasi	lúgue lua kanoa ra ferasi	wingu	háwako ya ferada		hidána sibila
Reject, v. a.	túpa; katá; kánia	zuva; kahála	éka; léa	sindika	kanga	derbe; dide; mórmate
Rejoice, v.	fúrahi	eréroa; zéka	déka	henda delli		gámäde
Religion, s.	kitjo ja Mungu	óga wa Mulungu	makéo ma Mulungu	ṣóga ya Mulungu	oga wa Mulungu	sóda Wakáti
Relinquish, v. a.	úta; sása	rija	eka; tália	yáza		hámbise; lákise
Remain, v. n.	salia	sála	talilia	saa	sigála	háfe
Remainder, s.	masáso	masáso	matálio	masáso		hámba; háfa
Remarkable, adj.	ja ájabu	jamáṣa	kidina onoa	ja ku makka		hámäke
Remedy, s.	daua	muhasso	muddi	daua	mtéla	mukka wolansáti
„ v. a.	pósa	vósa	wónijia	fósa	pósia	feise; báse
Remind, v. a.	kumbúṣa	kumbukisa	lilikania	kumbussa	kumbusia	kabsise
Remote, adj.	mballi	kurre	kuáza	kúye	kua naula	baia; hánko
Remove, v. a.	ondóa; ténga	ussa; ika kándo	úkilia tóa kuáza	enda kúye	tiósia	káse; baia kai
Renew, v. a.	fania kipia	henda jifia	zeuwia nsáu	henda jifia	tenda yampia	harreisa toltje
Renounce, v. a.	ata	rija	éka	yáza	léka; ása	dide; lákise
Repent, v. n.	júta	ziuta	niamá	ziúta	ziúta	mama geltje
Repentance, s.	majúto	maziúto	maniamáo	maziúto		
Report, s.	çábari; manéno	çabari	uwó; ndeto	mágu	malúlo	érga; ódu
Request or require, v. a.	dáka; çtajia	lónda	mánda	zakka	sáka	berbáde; kádate
Request, s.	madákoa	malóndo	mamándo	mazakkoa	masáko	berbáda; káda
Resemble, v. n.	fanána na-	halána na-	ikala kalakála	ngáma	ya malinga	fakáte; wolgitái
Residence, s.	makási ya Sultani	maságalo ga zumbe	maikalo ma zumbe	gassa ya heiu	pandu pa ku táma ajimuéne	tésuma heiuáti
Resin, s.	hába; ulimbo	munga?	kidana	húmfu wa muhi		haio mukkáti
Rest, v. n.	pumsika; kéti	óya; ságala	dumúa; ikala	fumúa; káa	pumuríra	tái; kabanái; mirri défáte
Rest, s.	raha; mapumsíko	maóyo	madumúo	jiháko		kábana; défáno mirráti
Rest, s. vid. remainder						
Resting-place,	máhali pa ku pumsikía	vatu va ku oyéa	wándu wa ku dumúa	vantu va jiháko		úrga kabanáti
Restore, v. a.	rúdiṣa; lipa kingíne	uza	túnga	hénda jifia	bújisia	harreisa mideise
Result, v. n.	tóka; kúa; tendéka	lá; kála; hendéka	úma kua	yáwa	tioka	behe
Retaliate, v. a.	lipía saua	riva karakára	iwia	úza; ifia	uya?	débise
Return, v. n.	rúdi; regéa	uya	jióka	utja	uya?	débee
„ v. a.	rúdiṣa; regésa	uza; úyisa	túnga	uza	uya?	débise
Revenge, v.	tóa or jilipa kisási; lipía maófu	zirivisa, lafia kóre	yiwa	yafia or zifa kisási		hálo base; harka débise
Reward, v. a.	pa kitu; lipia; fátili wema	va mafúngu; hendera wizo	nénga kindu ja manna	va kintu ja tóla	pa kindu ja lurére	wa tóla kanne

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Rhyme, v. a.	linganiṣa sautti katika nimbo	kedánia ku imba .		ngania manéno		dubbi wolgiteisa
Rib, s.	ubáfu, pl. mbáfu	lubáfu	ubáu, pl. mbáu	yuáfu		kinátja
Rich, adj.	mkuási; mtágiri; muigni máli	yuna máli or páto	ue kindu; indo	ana mali	akuéti jipánji	dúreisa; karra kaba
Rice, s.	mpúnga; mtelle	muwúnga; mzerre	muwunga; mkumbukandi	miúnga mzé	mpúnga; mzerre	biriála; mida biridáti
Riches, s.	utágiri; máli; ukuási	máli; pato	indo	udurésa; mali	jipánji	durésa; karra
Ride, v. n.	panda (ferasi)	kuénda (zulu ya ferasi)	di ulu (wa ferasi)	fáa (ferada)		yábe; yábate
Rides, s.	mpanda ferasi	muigni ku —	muene ku liza ulu wa ferasi	mundu afaie		nama yabáti
Right, adj.	kiniokájo; ja kuelli; suafi	kigolokájo; ja jeri	jekulunga: ja uwó kiwianéne	kirongára; ja hadji	ja ku golóka	dirirái; dugáti; wa midaga; dansa; wa mále
Right hand	mukóno wa ku úme	mukóno wa kuláme	móko wa ku úme	mukóno kuyúme	mukóno wa kuláme	barka migdáti
Righteous, adj.	muigni kuelli; si mafíhi	muigni jeri	muéne uwó	arréna háji	mkóto	dúga dubata; folka wanbéke
Righteousness	wema; sedeki	wizo; háji	uzéo; uwó	wema; háji	ukóto	midagenna; dúga
Ring, s.	pete; mdauara	pṛhe	ngóme ya já	tele	sápuli	tele
Ring, v. a. erg. bell	piga or lisa njúga	piga nzúga	inga iámba	sukúsa mbúi	tengánia mitéra	bilbiláti ráse
Ripen, v. n.	iwa	iwoa	iwoa	kiwiſoa	iwa	biltjáte
Rise, v. n.	simáma; toka; ondóka	lá; ima; omböla; uka	úmala; úkila	yáwa	tioka	behe
sun rises	júa latóka	zua zinaombóla	jua chuuma	zua liwáa		ádu sela béhé
from the dead	fufúka niuffúni	fufúloa niuffúni	jióka kigóni	fufúka niuffuni		úrga ka dágga dúe iti behe
River, s.	mto, pl. mito	múho	uzi	zána	lúsula	gélána
„ horse	mamba	mamba				róbi
„ dragon	kibóko	mfú		ngú	jibóko	
Road, s.	ndía	njira	nsia	njia	litála	dirbu
Roar, v.	fania kisíndo	henda kisíndo	ía kua mbú	biga mbu	rira kua liségue	óe
Roast, v. n.	oka; ótja	óka	hánga; wíwia	kóka	yója	wade; fóni wade
Rob, v. a.	iba	ía	gnéa	iwa	pátala	batte
Robber, s.	mtóro; muifi	muifi; muvóki	kignei	muifi	mbulága wandu	sokka
Rock, s.	muamba	id	iwia	muamba	magánga	dákkatja
Rod, s.	fimbo; ufito	ndáta; ufího	ndáta	yurói	ngulómbe	ule; uláti
Roe, s.	mbúsi wa barra	mbúsi wa werúni	mbúi wa kidéka	pée ya barra	mbúsi wa mikónde	rée dídati
„ buck	mbusi múme wa barra	mulume wa	mbúi ndénge wa weúni	pée yume ya barra		korma rée didati

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihláu.	Kigalla.
Roll, v. a.	pindúa; fingirisa	fumbulussa	ólomozia	fihúya	galambusia	gerrageltje
Roof, s.	sakaf; dári; pá	dári; luzága	ulu wa niumba		panáni pa —	gubba minnati
Room, s.	júmba	kizumba			kijumba	murra minnati
Rope, s.	ukambá; úgue	lukambála lugue	ikánda; múkoa	msíji	mgóji	gale; hada; hábáko
Rot, v. n.	ósa; tikitika	ola; mumunika	óa	wóa	ola	ajai; bókoke; tortorái
Rotten, adj.	osa; imeliwa		jekóa			tjabetéa; tjátjabe rawato
Round, adj.	tengeléa; firingána		anána	kurkoméa		kartái
Round-about, — way	ndia ya ku sungúka or ya ku singa	njira ya ku sungulúka	nsia ya ku liungúka	njia ya kisingo	lítala ria ku sungulúka	marto dirbuáti; dirbu marráti
Row, s.	safu	kilolóngo	mbuili			dire
to set in a row	túnga	hunga	waka	hunga	túnga	dire
Row, v. a.	futa makassía	fúta makassía	kújia akinga			
Rub, v.	sugúa; páka	singa; vaka	ditia; waka	faka	pakásia	dibbe
Rude, adj. without good breeding	bíti hajui adabu njéma	mbízi kana ada mbizo	mbídi	kiwiza	jajiwísi	déde; wanbiltjane iféla wankabu
Ruler, s.	mfalme; muámsi; wali	zumbe	múdela ikoáni	hatju manguddo	ajimuéne	móti; heiu
Rule, v. a.	hókumu; amúa miliki	alamúla	tánijia	yakámisa		yákamse, lokónno mideise
Rule, s. instrument	amri; miláki mstári	maalamúsi; porepore; kidúde ja ku pigira mirira	mbóla	póe		lokonno
Ruminate, v. n.	tafúna	herúka akihafúna	keúa	hafúna	tahúna	alältjise
Run, v. n.	enénda or piga mbió	piga málo	zimba	déràma	enda luwírope	gúgate; tersái
Rust, s.	kútu	kánga	ngánga	kútu	nsángi	turri sibilati; tjenéna
Rust, v. n.	imefánia kutu; imengia —	njira kánga	lika —	henda kútu	tenda —	turri séne

S.

Sabbath, s.	sabbáto; siku ya ku pumóa na ku tumikía Mungu	ziku ya ráha; — — ku óya	mudénia wa ku dumúa	siku ya ku fumúa	liúya lia ku pumúrira	guiya kubanoáti
Sabre, s.	upánga	múfiu	úwio	yufánga	lipánga	orro
Sacrifice, s.	sádaka; kitindo	sádaka	kitangaóna; kidilo	kafarra	sádaka	bitta (bitta base)
Saddle, v, a.	tandíka	handika	ulania	handika		faise
Safe, adj.	ina saláma; hana cófu: amáni	kana óga; ni bṛi; ina réri	wadie kéo	táku ṣóga; nágea	ángali oga	nágaia; soda wankábu

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Sale, s.	biáṣera	róra; magúso	madóa	gúrgura	masúmo	gúrgura
Salt, s.	múniu	id	id	id	njédde	sógda
„ v. a.	tia muniu	buma muniu	ikía muniu	gisa muniu	tága njedde	sógda buse
Salvation, s.	okófu; maokósi	okófu	mawónoko; mawónojio	okófu		hófu; feia
Salvator, s.	muokósi	id	muwonojii			
Salute, v. a.	salimía; salimu	lamusíra; lamúsa	kédia	kédia	komásia	hófu dáme
Sand, s.	mtánga	mzánga	mudánga	mzánga	msánga	biya; (mánsa)
Satan, s.	ṣetáni	ṣetáni	mbéwo; jetáni	msúka	setáni; pépo	ẹkéra
Satisfied; to be	ṣíba; toṣelésoa	kúha	wúna	kúha	itúta	kúfe
Save, v. a.	okósa; tóa nde	okósa; ombósa	wonójia; úmia nsa	fósa; yádia	pósia; tiósia	feise; hófoltje; báse; káse
Saviour, s.	muokósi	id	muwonojii muúmii	muokósi	mtiósia	hófolti; feitu; báftu
Saw, s.	msuméno	mufiuméno	uwio máyo	msoméno	msoméno	murra sibiláti
„ v. a.	ku káta kua —	zinsa or kerésia kua —	dila kua —		sijita kua —	sibila murre
Scales of balance	witánga wia misani		izéka ya kidimi	wiṣánga wia mtánge		táraju lakausáti
Scar, s.	kófu ya kiónda	kúfiu ya kirónda	ilánga ya kitáu	aláma ya kirángo	liwási	gúba maddáti
Scarcely, adv.	kua násibu kua ṣída	si néngi; kua sáni	kua mbánga	kua nasibu	kua sidda?	mudamáti
Scatter, v. a.	tapánia; fumúa	fumúla; muága	tijia; tánijia	tawánia	muagána	dangaláse; wolkóde
Scattered	tapanikána	muagikána		tawaníka		tókotja tokotja sokke
Science, s.	ujúfi; elima	mamánio; uláju	ueléfu	ku mania	ku mania	biéka; biékúma
Scissars, s.	makassi (ya ku ṣonéa)	kidéngu (ya ku fumíra	kidéngu	makassi (ya ku hunia)		billo muráti
Scold, v. a.	patilisa; karipía	fioréra; nenéra	tetéa	hésa	káripa	lóle; lóltjise
Scorn, v. a.	tukána; fania msáha	hukána; zéka	dáukia	zeka	gnándira	kólfe; kóse
Scorn, s.	msáha	mazéko; marre	madáuko	mazeso		kólfa; kosa
Scourge, s.	gélida; ukánda wa ku pigía	mkóa wa ku pigira	miúnju	tiéwa		tiéwa
Scrape, v. a.	pa or kúna	kúna; zónga	dúa; wa	kúna	pála	hoke
Scratch, v. a.	tonga; takua	zonga; fuka fúka				dúge
Sea, s.	báhari	bahari	uzi unéne; mánsi manéne	rokánga; ukánga	mboáni?	mánia
Seam, s.	matamfúa; kába ya kansu	míza	madúmo yili	sóno kawiwii; utirifo zua kansu		hóda
Search, v. a.	tafúta; daka; dóya	yéya; lónda; láula	manda	látja	sósa	berbade; gáfate
Seat, s.	kiti; makási	masagálo	kitúmbi; maikalo	jihako	matámo	tésúma
Second, adj.	wa píli	wa víri	wa kili	wa wiwii	wa viri	lammafa

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kibiáu.	Kigalla.
Secresy, s.	manéno ya sirri or fêrága	fêrága; sirri	ndeto jia nsáma	mnéno ya dáho	malúlo ya ku firsa	dáho; dobbi dahoáti
Secretly, adv.	kua sirri or feraga	kua ku fiza	kua nsáma	dahóni	jikápe	doksasáti
Secure, adj.	salimini; amáni	ina réri; keina óga	wadie okéo	nágea		nágaia
Secure, v. a.	fánia amáni	henda amáni	dúma uwó	henda nágea		nágaia mideise
Seduce, v. a.	potésa	angámisa; longósa njira mbí	ájia (ku á)	ária		wolátjisa
See, v. a.	óna; angalia	lola	jijia	ona; yóa	lola	ilále; derge
Seed, s.	mbéu	mbéu	mbéu	mbéju	mbéu	derára
Seek, v. a.	tafíti; daka	lónda; yéya	mánda	látja; zakka	sáka	gáfate; berbáde
Seem, v. n.	fanána; onekána; beinikána	lolána	wiána	nganána		fáhate; lakane
Seethe out, v. n.	wia; tokóta; iwa sana	íra; okóha; yúva	wia ngza	ihokóba; iwiwoa muno		bákse; dámfe biltjáte
Seize, v. a.	ṣika; kamáta; guia	guíra	kúata	gija	kamúla	kabe; tjabeise
Seldom, adv. vid. scarcely	haba; si néngi	násibu; kidide si múno	ti nengi; kanini	si wengi; vadúdu	si néngi; kinándibe	magadámo; dikko
Select, v. a.	taúa or tagúa	zagúla	taúa	zaguia	sagúla	filáte; gángaltje
Self, Imyself	mimi nafsiyángo	mimi moyowángo	nigni ngooyágoa	mimi muignie	une mtimawángo	naffakía
Sell, v. a.	lúsa	gúsa	da	gúsa		bitáte
Send, v. a.	túma; péleka; lettéa	húma; vírika	túma	fika?	péleka	érge; geise
Sense, s.	ákili; máana masikio	akili; masikíro	malilikáno; ngó	mótjo?		máma; labbe
Sensuality, s.	madákoa ya muili	malóndo ga muiri	mamándo ma mui	látjo or mazakkoa ya mui		berbáda nafáti
Separate, v. a.	pambanúa; gawánia fumúa	gangahúla; fumúla	tánijia	gáwa mbai mbai	gawánia; pambanúla	kóde; gergerbáse
Separation, s.	mafumukáno	matanikáno	matánijio	gáwo	magawanio	bása gergeráti; gérgera
Series, s.	saffu; fungo	kilolóngo	iwúngu; mkuili	mafungu		koda; wolgafa
Serpent, s.	nióka	nióka	nsóka	nioka	lióka	bómfa
Servant, s.	mtumiṣi múme or muke	muhumíki mulúme or mújo	mudedia wéa mundu múme or múka	muhúmoa	mtumikíra	írgatu; írgano; male írgátu diráti; female uíti nardéniti
Serve, v. a.	tumíka; tumikía; hodumu; tenda kasi	humika; humikira henda kasi	dédia or dedéjia mawéa	humikía kasi	tumikíra	hótjete; hótji mideise
Service, s.	matumiṣi	mahumiko	madedio ma mawea madedejio —	mahumiko	ukapólo	erga; húdji
Set, v. a.	wéka; simika	íka; muta	ia	weka	wika	olkái; olkaiate
Seven, adj.	sábaa	fungáhe	monsa	fungáho	táno na siwiri	torba
Sew, v. a.	ṣóna	fúma	dúma	sona	tóta ungúo	hode

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Seventy, num.	sabaíni	miróngo mifungábe	mióngo mónsa	miongo mifungabe		torbátãma
Shadow, s.	kifúli; ufúli	kifúri	mugni	jifúi	uhúiri	tjéllesa
Shake, v. a.	sukasuka	súmfia	dengidia	súkusa?	tengánia	hárgufe; sósoe.
Shame, s.	háya; aibu	haya	ndonui	úzoa		tjéra
Shame, v. n.	tahâyari; óna haya	guiroa ni haya	zónoka	gijoa ni úzoa		tjére
Share, s.	fungo	id	iwúngu	fungo	lifúngu	kódu
Sharp, adj.	káli; jawáza	kisíru; jaaláka	iwa; kói	kai (makai)	jikáli	kárate; kára kabe
Sharpen, v. a.	fania kikali; nóa	henda kisíru; nóla	wájia	nóa	nóla	kâre; birteise
Sharpness, s.	ukáli	usíru	mafwo	makái		kára
Shave, v. a.	nióa	nióla	énza	nióa	metéréra	hade; hadáte
Sheaf, s.	túngu; kipúdja	zúngu	múyo; kamío	jipuia		hiddana
Sheath, s.	úo; ála	jóa; ndóo	jóndo	úo; mfúko		súba
Shed, v. a.	muáya; miaína	muága	itándi	kéha	ita	dangalése
Sheep, s.	kóndo	gnónsi	ilóndu	mbúsi?	kondólo	hóla
Sheet, s.	ukurása wa waraka	id	ukulása	ukurésa		detja warakatiáti
Shield, s.	ngáo	id	id	id		wánde
Shine, v. n.	tóa núru; tagáa; gna; meta meta	ála; gnála; meka	dizadiza	memeléka	wáriha	bilkise; hangadái
Ship, s.	jahási; jómbo	zahási	ngálawa	dau; mzéfe	rigálawa	hówolo; hirrino
Shirt, s.	kánsu	id	kitóniau	kansu	mulnjiro	madándaui
Shoe, s.	kiátu, pl. wiátu	kirâhu, pl. wirabu	kiátu, pl. iatu	kiáhu, pl. wiáhu		kóba
Shoot, v. a.	úa kua bundúki or úta	ulága kua — fumága kua úha	úa kua kitólejio	iyága na húnduji	ulúga kua húzi	kauite; kane iti njése
Shoot up, v.	méa; tóa mite	méra; túla; lafia mize	méa; úma	yáwa; uia		bebe; gudade
Short, adj.	mfúpi	mfúhi	mugúwe	mfúfi	jajijipi	gabóba
Shorten, v. a.	fánia mfupi	henda kifúhi	zeuwia kigúwe	henda —	tenda —	gababse
Shoulder, s.	mafúsi (sing. fúsi)	kitúrro	kitúo, pl. itúo	makoáfa	liwéga (pl. ma-)	bóba
Shout, v. n.	piga kijelejéle, or ukémi	piga lujerejére; piga njémi	inga nsélelo	biga yukénsi		furse; fúrsate
Show, v. a.	onieśa; deheriśa	onia; ika luásu	onia	iyánga	lándira	dagersise
Shrink, v. n.	konda; kutúka pungúha	ónda; hondóka	wungujia	konda; húka	síndúka	kélate; irráte gitti ángate
Shrub, s.	kiśáka; kitúka; kitúa ja mitu	kizaka	kamúdi (pl. tumidi) kaguwe	mihu kadúdu		badda dîkkio
Shudder, v. n.	tetemêka	tetéma	tetéma	hehéma	tetéma	hólate
Shut, v. a.	fúnga	funga	ówa	fúnga		tjuffe
Sick, adj.	muelle; háwési; mgónjoa	mkóngo	muáu (ku wá)	tjúa; ana ndoári	mluélle	ndukúbsata
to be-	ugúa; úma	lúma	wá	uma		dúkube; dúkuba kaba
Sickness, s.	urlli; ugónjoa; máradi	ukóngo	uwáu	ndoári	uluelle	dúkúba

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Sickle, s.	upámba; mdu wa ku teméa or katia	luhámba	múndu wa ku dílila	mundu wa ku kentéa		fátjo tjeráti
Side, s.	upánde (pl. pande)	luvánde	móndo	ufánde	rupánde	mógu
on every side	kulla mahali	kulla luvande	mióndo iónde	vántu vónse; kúntu konse		úrga dumisáti
Sieve, s.	utéo	lúngo	lóngo	uzéo	lupéta	haférsa
Sieve, v. a.	pepéta	vetéra	zuzúnga	feféntа na uzéo	péta	haférse
Sigh, v.	sigitika; fúta koróro	suganíka; vonga-vonga	wéwa; iá meú	sigitíka kua nánsu		harra báfáte; nèhē; múdame
Sigh, s.	masigitiko	masuganiko	maio ma meú	masigitiko		harra; nàhā; múdama
Silence, v. a.	niamása; sónia	pigira zóni	kililia	gniamása	niamála	tjéllise
„ s.	maniamáfu; kimia	maniamálo mahuríro	ukilio	magniamao	maniamalo	tjéllisa
Silent, adj.	mniamáfu; muigni kimia	muhuríra	mukilia	gidiffa; mpóe		gidiffa
Silver, s.	féda	féda	kidéali	feda		kalma
Sin, s.	dámbi; wiófu; uhálifu	dámbi; úi	uái; maónūwo	wiwi; dambi	unámi?	hamenna; yakka wa hamtu
Sin, v.	fania maófu; hálifu	henda wí; kossa	ika uái; ónūwa	henda wiwi		hámate; hamtu tóltje; yákke
Since, prep.	tangu	hangu	kuúma	hangu		ifūma
Since two year	tangu miáka miwíli	hangu miáka miíri	kuuma miaka íli	hangu miaka miwli		ifūma bara lamma
Sincere, adj.	moyowákwe umenióka	moyówe uzigolóka	ngooyáke yekulongála	motjówe urongára	mtima wajegoluéje	labbesa hadirirái; darra or falka wanbieku
Sing, v.	imba	id	kúya	wiona	imba	sirbáte
Single, adj.	pekée	hejée	ue wéka	kajejée	jíkape	kófa
Sink, v.	tóta; sama; angúka	hóha; sama; búa	wotókela	sama	tiwira	láfade
„ v. a.	angúsa; sámisa tossa	hossa; sámia	wotokélia	sámia		lékimse
Sinner, s.	muhálifu; muigni dámbi	mutu mui	muónūwa; muái; múduku	mnánsi; msúka	mnámi	hámtu; nama yakkáti
Sip, v. a.	piga táma; ónda	zumbúla witémbe; dáda witępe	zamma	biga pfúnda	pápira	habúke; arrábe
Sister, s.	ndúgu manamke; úmbu	ndúgu manamuje	muina kéletu	úmbu	mlóngo yuankóngue	obolésa nardeniti
Sit, v.	kéti; ka	ságala	íkala	kaa	tama	taie
Skilled, adj.	mjúfi; ajuái kási	mmánia kási	mtónia wéa; mueléfu	mmánia kasi		hútji bieka; nama oggésa
Skin, s.	ngófi	jingo; kikónde	ndáwa; ikóle	ngósi; jingo	likunámi	góga; itille
Slaughter, v. a.	tínda; ambúa; tuna	zinsa	dinsa	zinsa	popótola	gorre; kále
Slave, s.	mtúma	msúnie	ndúmba, pl. tudumba	muhumoa	kapólo	bóida; gérbitja

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Sleep, s.	usingisi	usiasisi	dò	sinsisi	lugóno	hirriba
„ v. n.	lála	lala	máma	ya	góna	rafſe
Sling, s.	téo ya ku susia jiwe	tero		fumbéu		lóya
Slip, v. n.	telésa	herésa	tendéa	heéa	tialámbuka (tiatia)	derkáfate
Slippery, adj.	ina telési	ina uherési	utendéu			derkáfano
Small, adj.	mdógo; mdóto	mdide	maníni	kadudu	jinandibe	dikko; dikkio
Smear, v. a.	puka	vaka	waka	fukása	pékala	dibbe
Smell, v. n. badly	núka ufúndo; ina húrufu mbófu	núza wibáya	núnga nái	kiwóa		tjal; úle
Smell, s. bad	ufundo; harufu mbáya	hárufu mbí	múke módoka; múke muai	kazázu		úla
good	hárufu njema	harufu mbizo	muke muzeo	manúko nuema		úlasa midaga
Smile, v. n.	téka kidógo	zéka kidide	deka kaníni	zeka vadadu		dikko kolfe
Smoke, v. n.	kúa or fánia móſi	hende mossi	zeuwia jióki	henda mossi	tioka riossi	kaiáite; kaia mideise
Smoke, s.	móſi	mossi	jióki	mossi	riossi	kaia
„ tobacco	fúta tómbako	fuba tombako				
Smooth, adj.	nuoróro; leini	muolófu	jolólo	djóu; nzébe	jakolówa	loláfa
Snare, s.	mtámbo; mtégo	muhambo; muhégo	mutéo	muhámbo	mtégo	turúra
Snow, s.	kibó?	kibó?	kibo; mawia ma mbúa			tjábi dakatjáti?
So, adv.	hiwi; hiño; kama hiwi	hífio; za higa	ta izu or i	za bíji	ndífio	ákana; ákasi; gitta kana
Sob, v. n.	fánia kelélu kua ku lia	henda zezéfu or kisisisi kua ku rira	fa kua ngékua	ia kua makekémfu		hárfame; gudda boia
Soft, adj. vid. smooth						
Softly, adv. exg. to speak softly	nena kua nautti niembamba	nena kua umiro ufúzo	tawia kua kanioa kanini	nena kua kongo nzéke	werejedda kua riro riariasande	láfa dúbate
Soldier, s.	áskári; mtu wa wita	id	mundu wa káu	goggésa ya hátju		goggésa or bobára motiáti
Sole, adj.	pekée	hejée	wéka	kajéje		kofasáti
Soil, s.	mtánga; udóngo	mzanga; ulóngo	mudánga; ndáka	mzanga		biya
Solve, v. a.	fungúa	fugúla	dájia	funguia	gópóla	hike; gergera base
Some, adj.	mmoja mmoja; jáje; hába	mmenga mmenga; tembe	umue umue; kaníni	vadúdu	yumo yumo	tókotja tókotja; wamagadámo.
Sometimes	marra marra moja	kana mmenga mmenga	kawinda kanini	müeda mmóza mmoza	gampépe	tokóti; gáfa tókotja
Something	kitu kimoja	kitu kimenga	kindu kimue or kinini	kintu kimóza	jindu jimo	wa tókotja

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Son, s.	mtóto mume mana —	muhoho mulúme mana —	kána kúme, pl. tuána	mana mulúme	manáje yuamalúme	ilma, pl. otjolle
„ in law	mkúe	mzéza	mudunúa	mkúe		sodda
Song, s.	uimbo, pl. nimbo	id	máhui	wía	uimbo	sirba
Soon, adv.	harraka; upési	harraka	miduki	hárraka; fóda	hima	áriti; arifati
Soot, s.	maṣisi ya djúngu	msisi ya niungu	mbió ya niungu	sinsi ya niungu	masisi ga jiwiga	kóraso okodeáti
Sooth saying, s.	utábiri	utábiri?	wói	kallu		kallu
Sorcerer, s.	mtáwi	mzai	m'oi	mzáwi muyúmu	msáwi	diréttu; morú
Sore-throat, s.	fúha mióni; kimío mióni	himíro miróni	hitéu ja ngengóni	ifu ja mío		dulla mormáti
Sorrow, s.	húsuni; hammu sumási	ufumfu; miáso	maniamáo	nánsu		mama; naha
Sorry, to be-	yuna sumási	yuna —	ehuniamá	ana nánsu	angaseka??	máme; mama kaba
Sort, s.	aina; gissi	gissi	mawiáno	za	sa (sa hi like this)	góza; fira
Soul, s.	móyo	id	ngó	mótjo	mtima	lubbu; labbe
Sound, s.	sautti	umiro	kánioa	kóngo	rirówe	kóngo
Sour, adj.	kóli; ina siki ki utúngu	kisiru; ki uzúngu	je uwú	jikái; ja zúnga	jakuáwa	nkuráwa
Source, s.	jito la máji	zitto ra mázi	ido wa mansi	zitso ja mazi	risso ria messi	ilii bisániti
South, s.	suhéli; kussini	kussini	mondo izikáni	kussini		záfo
Sow, v. a.	panda mbéu	niála	wanda mbéu	hóza mbéju	panda mbéu	derára laffa kai
Space, s.	máhali	vatu	wándu	vantu	panda	urga
Spark, s.	tete or kitete ja motto	zeze ya moho	kaká ka muaki, pl. tuka tua —	zeze ya moho	litóndo, pl. mitondo	tjiláti ibitati
Speak, v. n.	néna	aema; gomba	ajia; tawia	néna	werejedda	dábáte; hima; jedde
Spear, s.	fúmo	id	idúmo	fumo	fumo	wórana
Spectacles, s.	miwáni	id. kitólo ja mátso	kijijio ja medo	miwáni		dóia llati
Speech, s.	neno	manéno	ndeto	manéno (ja)	malúlo	dubbi
Speechless, adj.	buibui; hawési ku nena	id; kaidima ku gómba	ndetónia ku ájia	buibui	ribuibui	duda
Speedily, adv. vid. quickly, adv.						
Spin, v. a.	fúta usi	fúha lúsi	kújia úli	fúha usi	huta ngóji	lilana harkíse
Spindle, s.	tumba la usi?	bumba la usi?	iténguli ya uli	húmba ja usi		mudda lilanáti
Spirit, s.	róho	róho	ngó	mótja	mtima	míra
Spit, v. n.	téma mate	zúra máhe	eháji a máta	keha xerisa máhe	suma mata?	hántjuffu tuffe
Splendour, s.	kiméte; muánga	magnálo	kigaalagaála	kimehaméka		bilkise; hangata (fanitjo)
Splint, s.	kibanzi ja ukúni	kigómo or kigóra	ikóle, pl. ma-	bansi ya yukúni		fálana korániti
Split, v. a.	passúa	abúla	ália	báa	walíla	tersáse
Spoon, s.	miko (pl. miiko) wa ku pikía	miko wa ku jakanira or jitira	múi wa ku uya ngima	miko wa ku bikía	lúiko, pl. niko	muóka ifélati

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Spot, s.	máhali; nókuta	vátu	wándu; kamála	vantu; nongo	pandu	urga; turre; sara
Spotted, adj.	yuna táka or witóne	yuna nongo or maramára	ie ma	una nongo		turre kaba; turai
Spout, v. n.	rúka	urúka	úluka	zúmpa	gúruka	
Spring, v. n.	rúka; tóka; bubujika	urúka; la; ombóla	úma	yáwa		adémi; behe; utále
Spring, s. vid. source						
Sprinkle, v. a.	muáya	muága	itánga; itia	jihika		dangalase
Sprinkled, adj.	yuna wino mballinballi	yuna wino luakwe luakwe	mbió muánia muania	fáia mbaimbai	akuéte mawála mballimballi	herru gérgera kabe
Spurious, adj.	kilijo tangamána; kisijo suáfi	kirijo zangánioa	wulánika	kizanganika; si húji	ángali mamboni	wolmárkate; wa dugatimo
Sqeeze, v. a. exg. nose	futa kámassi; kamúa	fúha mamíra kamúla; mimina	mijia kimía	minka kamassi; minnía	penga mamíra	mitjire fóna fidde
to — a boil	finia ipu				mínia lipúte	
Squint, v. n.	sinsilia; angalia kua makengéza	lóla kua malóla	toéa; jijia kua kindóngo	yóa wisi?		ílti tjéloa ilále
Stagger, v. n.	rega rega; tapa	rega rega; tetéma	di akitetéma	enda akihehéma		hinámfe; rókóme; hinamfa adéma
Staff, s.	ufito; fimbo	lufiho; ndáta; kigóngo	múnjiu; kamunji	urói	lupiji	uláti; baku; bohu
Stallion, s.	fáhali wa férasi	mulúme wa férasi	nsámba ya félasi	férada muyúme		kórma ferdáti
Stalk, s.	búa (exg. la mtáma)	mgúa, pl. mi-	íwia	búa	ripessi(riamapemba)	uláti (misingati)
Stamp, v. a.	piga jappa; punda	piga aláma; wónda	wána móla	gisa aláma; funda	tenda aláma	gúba date; túme; tjatjabse
„ s.	jappa; jéti	aláma	móla	aláma	alama	gúba
Star, s.	nióta	niegnesi	ndáta	nióha	nióta	urtji; bákaltja
Stand, v. n.	simáma; kéti	ima; kóma	umáma			
Start, v. n.	futúka; ondóka	ondóka	kila; di	núka enda	tioka ku pita	kée adéme
Starve, v. n.	yuna ndá	yuna nsála	ue nsá	ana nzaa	akuete sála	béla kaba
State, s.	jámbo; ufalme; déraja kú	zambo; ubómu; urémbo	kindu; undu, pl. maundu	mámbo; kintu	mambo	dubbi; wa
Steal, v. a.	iba	fa	gnéa; uya	iwáa	iba	háte; nióre
Step, s.	hattúa; waio	luágo; pándiso	gúlúko?	kuránga	makaniáto	hadéta
Stem, s.	kissíki ja mti; gogo	gógo; kisiki	idina?	kissiji	kissiji	tjírma mukkáti
Steward, s.	wakili	id	mundu	wakili		irgátu; ilaláti
Stick, vid staff.						
Stick, v. n.	tia; bandika; dúnga; tóma; simika; tabíkana; guiana	buma; patika; zoma; jita; guisa; guirana	íkia; kuatanijia; kuatána	fazika	rejéra	dóngorte; mátane
Stir, v. a.	pepéa; sukasúka; fúruga; simamia	revéra; furúnga súmfia	dingidia; úlua	súkusa	súkúna	harguffe; káse

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihláu.	Kigálla.
Sting, s.	úfi; ukálî	jembe (ja niúji) usiru	jémbe	úma (wa niúji)	súji	korâti
Sting, v. a.	úma; gatia kua úfi	lóma; suhíra	úma	uma	úmire	niádi
Stinging nettle	wéni	lušfu		uwámbe		kufitti
Stink, v. n.	ina ufundu muófu	ina lufundu lui	óa; niúnga nai	óla	óla; núnga	atjâi
Stinker, s.	manúka —	mnúka —		ananúka zázu		atjaúla
Stomach, s.	matúmbo	mahúmbo	iwu	mahumbo	matumbo	gerra; labbe
Stone, s.	jiwe, pl. máwe	ziwe	iwia	iwe, pl. máwe	ligánga	dâkatja
Stoop, v. n.	jinamia; náma	sáma; zisámia	gúnáma	inama	inâma	golâti; tjélâto
Stop, v. n.	suília; katása	kahása	wata	fingíria	kánia	dórge; dúbaise
„ v. n.	keti; ka; áta	ságala; kóma	ikala			
Storm, s.	pepo kú tufáni	pepo bómu	mbéwo maéne	rufúto	mbéwo yaji kulúngua	harfa gudda
Stormy, to be	pigoa or șindikoa ni tufáni	pigoa ni pepo bomu	lútoa ni —	sindikoa ni —		hárfati derbe
Story, s.	kissa; hádisi	hazizi; ngáno ya karre	kiwindu; ndeto ya tene	hasáwa		tâba; makmáksa; dubbi
Straight, adj.	kimenióka	golóka	longála	rongára	golóka	dirira; guffu wánkabu
Strain, v. a.	niósa; bása; kamua; túja	golossa; vinda; kamúla; súza	kúja	núha		mite; mitjire
Straiten, v. a.	kása; fania mfupi; tia udiáni	sirrimia; kunsa	zeuwia kidéke	henda kizéke		kallâtjise; dipise
Straw, s.	niassi kâfu; magágu makáfu	niassi niómo	uziégi númu, pl. niegi niumu	manni maumu	maniassi ga majómse	búyo gógeiti
Stranger, s.	mgéni	mugéni	muéni	mgéni	mrindo	késuma; nama diwiâti
Strange country	nti mbalii	zi ya kurre	ndi ya kuáza	nsi mbái		laffa diwi
Stream, vid. river, s.						
Strength, s.	ngúfu	id	iwinie, pl. ma-	ngúfu	májuri	irre; tjabeana
Strengthen, v. a.	tia or pa ngúfu	buma ngúfu	ikia iwinia	gisa ngúfu	taga majiri	tjábeise; irre kái
Stretch out, v. a.	niósa	golossa	tambáujia	gónsoa	golósia	dirirse
Strike, v. a.	piga	id	kúna	biga	méuia	dáne
String, s.	uhambá; úgue	lúgue	ikánda; múkoa	msiji	lukónji	báda; gale; ribu
Strip, v. a.	fúa ungúo; pokónia; gniakúa	fúla; gáula	wenna	bútta	gniakúla	bute; irrafúde
Stripe, v. a.	pangusa	futa	wiwa	fangnia	súla	túke
Stroke, v. a.	futafuta	falása	kuna	biga		rige
Stroke, s.	pigo	id	kúno	bigo		dâna
Strong, adj.	yuna ngúfu	id	ue iwinia	ana ngúfu	akuete májiri	irre kaba
Stupid, adj.	mpumbáfu	msúsu; mjinga	mtundú	rattu	lówelu	rátu
Subdue, v. a.	șinda; tísa	sinda	tfjia	hatta		heiyóme; laffa fade

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Subject, s.	kitu; róya	zambo; raya	kindu; mukuíli	kintu; wantu wa hatju		dubbi; goggésa motiáti
Succeed, v.	fuáta; miliki mahali pa-; kime-zi-kalía jéma	túa niuma; uzifanikiroa; gazi-m-golokéra	wígila; zeuwijioa	clekána rongára	hika moniúma	
Such, pr.	kama híyu	za híyu	ta úzu	za huyu	kamba ayu	áhana ka tjira
Suck, v. n.	ámoa títi	ámoa húmbo	ónga nóndo	kámoa	gniógnia mawerre	harma hote
Suckle, v. a.	ámisa	ámisa	ónjia	mamúsa	gniogniésia	hósise
Suddenly, adv.	marra moja	kana mmenga	kawinda	múeda mamóza	kampépe	tokótjuma
Sufler, v.	ugúa; rúcusu	lúma; rija	wá; éka	zúa; gélitja	luála	dúkube; láhise
Suffice, v.	yatósa	id	wúna; kámbania	yanatósa		gítana dábe
Sugar, s.	sókari	id	zúkali	sokari		deima
Suit, v. a.	lingánisa; fánia sana	henda karakára	anána kalakála	nganisa		giteise
„ v. n.	lingána; sana	karakára	kalakala	ngána	ringána	gée; gitai nage
Sultry, adj.	kinafánia jásо or harri; tokóta	henda mfukúhi	wíwia	huéka; hokósa		hadámfite
Sum, v. a.	wánga wothe	alánga ossi	tála iónde	talla wionse	alanga ossi	dúmisa láhae
Summer, s.	majira ya júa; kaskási	keskási majira ga mfukúhi	madúku ma yútia	wakáti wa zúa		wagga bonnáti
Supper, s.	jakúla ja jióni	jakúria ja usiku — ja zilóni	jakúya jawio	jakúja ja zióni	jakúria ja ligulo	ságale bultoati
Suppose, v. a.	danni; kátiri; hesábu kwanza	tára mberre	litíkana	tarra	alanga	móme, mámade
Supplicate, v. n.	gniegniekéa; guilia magu	gniegniekéra	wóya	muyúmba sana	guira makóngolo	tjúba kabe; kadate wámade
Suppress, v. a.	katésa; boniésa	kahása	lúta ndini	sindíha	tumbúkisa	dibe beleise
Suppurate, v. n.	fánia kófu	henda kófu	túika ilanga	hendéka kófu	tenda liwasi	mádaie
Surety, s.	amáni; damána	udumáni; mdumáni		muntu jua rándo		nama gaddiati
to become	dámini déni	kala —		huaia rándo		gaddi fúdate
Surprize, v. a.	taájabu	mása		hussa		dámakse
Suture, s.	ṣóno	fúmo	mndúmi	sóno	lutóta	hoda
Swallow, v. a.	misa	misa	mélia	mia	mira	léhemse
Swear, v. n.	ápa; apiána	ria kirávo; rissána kiravo	kiliána múma	yafa jiápo; yafiána	lápa jirápo	kátate; wolkókote
„ v. a.	áfia; apiṣa; piga yamini	pigira —	múmia	yáfisa jiápo		hakétjise
Sweat, s.	mfúke; harri	mfukúhi	yútia	mahuéka	jitukúta	murke
„ v. n.	tókoa ni harri or jáso; fánia mfúke	uzilaiwa ni mfukúhi yuna mfukúhi	úmala ni yútia (mui)	uhuéka	tenda —	múrke báse
Sweep, v. a.	péa; fiagia; pangusa	fiéra; vangúsa	fiaiya	féa		harre

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Sweet, adj.	kitámu	kizuáno	ke múyo	zámu	gnógna	mia kábá; emiáwa; emía
Sweeten, v. a.	tia or fania támu	henda or buma mzuáno	zeuwia kindu ja múyo	henda zamu		míeise; mideise miái
Swelling, s.	mafúro	mahagnagnano	maimbo	mawimbo	mahimbo	bókoka; íta
Swell, v. n.	fúra; wimba	hagnagnána	imba	wimba	himba	hókoke; itái; bokoka kaba
Swing, v. n.	bembéa; lewaléwa	fuina bembéa; henda bembéa	dáuka bembéa	henda kongosíko	tenda lunguenguéa	hárkitu mideiso
Sword, s.	upánga, pl. panga	lufanga; múfui	úwio	yufánga	lipánga	[illegible]
handle of —	kipini ja upánga	ndó wa múfui	mbúijia ya úwio	mufini ya yufánga	mpini wa lipánga	sukkea orroati
Sheath of —	úo wa upánga	jóa ja mufui	ndó ya uwio	úo wa yufanga	máti wa —	súba orroáti
Swine, s.	ungúe	ungulúe	ungúe			

T.

Table, s.	mésa; jáno	mésa	mésa	janno	jáno	korrie beltu
Tail, s.	mkía	mkíra	múide	mujia	mjira	égo
wag the tail	susa mkía	sungulussa mkíra	újia múide	fatjása mujia		égo fatjáso
Take, v. a.	tóa; guia; kúbali	hála; guira	óza; kuáta	huáa; gija	kamúla	fúde; kábó
Tale, s.	hádisi; ngáno	hazízi; masumuriro	manenángo	hasáwa		taba; hásaua
Talk, v. n.	jisungumsa; toa hadisi; payapaya	sumurira; láfia ngáno; fayafaya	nenánga	zesa; hasawa	pita njuerejedda	tábate; hasaue
Talker, s.	mjisungumsi; mneni; mpúsi; mkunéni	masumuriri; mútu wa manéno	mútu wa ku ájia	muntu jua mnéno	mundu wa maerejeddo	tabátu; nanno ka hasaústi
Tame, v. a.	fúga	id	fdia	fúga	fúga	bórate; homáta haba
tame animal	niama wa mfúgo — wa ku fuga	id				
Tanner, s.	mpúnda ngófi	muronda or muhenda jiogo	muwá ndáwa	mdúga jingo	mpála likúnami	itille dúgtu
Tape-worm,	nái, pl. manái; mnió, pl. minió	mniólo	inái, pl. manái; minió	dudu ya mahúmbo		dúdu gerráti
Tarry, v. n.	kawília; limatía	ságala múno	ikalánga muno	káwa	káwa	turre
Taste, v. a.	onda kua ulími; tesáma kitámu	dáda; lóla kizuáno	ujénia kua uimi	déta na julmi	pásia kua lurimi	arrába tukke
Teach, v. a.	fánsa; alimisa	fúnsia	táwia	fúnda	njigánia	bersise
Teacher, s.	mkufunsi: mana juóni; msoméji	mkulufundi	mana juóni; mutáwia ndeto; mkulufundi	mkufúndi; muongoési	mjigánii	bersiftu; moru
Teaching, s.	mafunslo; ćlima	mafúndo	matáwio	mafundo; maongoési	majigánio	bersisa; berruma

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Tear, s.	tósi la jito, pl. matósi; mitilisi ya matósi	zósi ra zitso; mirira ya mazósi	imódoi, pl. mamódoi	zósi ja zitso	linjósi, pl. manjósi	boia
Tear, v. a.	rarúa; tatúa; niakúa; afúra	tarúra; afúla	tembúa	kambáa	papúla	tersáse
Teeth, pl.	méno (tooth jíno)	id	máyo (io)	magégo (gégo)	meno (rino)	ilka
„ v. n.	mésa or toka méno	méra or mésa méno	méa máyo	yáfia magégo		ilka báse
Tell-tale, s.	basási; mpellelési	mzunsuisi	mujíji wa ndeto	mzúma mágu		gulfúdi dubbiáti
Temple, s.	msgídi; niúmba ya Mungu; heçáli	niúmba ya Mulúngu	id	msgíhi; niumba ya Mungu		minna wakáti
Tenacious, adj.	ṣikamána; ambatána; kilijo-m-guia or — — ganda	guirana	kuatána	zanganika vamóza	kamulána	wolmátane
Tend, v. n.	lekéa; tumikía	erekéra; humikira	lúnga			ége
Terrify, v. a.	tiṣa; tia óga; çófiṣa	ogóvia	tijia	gisa ṣóga	jogóhia	sodátjise; dámakse
Tepid, adj.	fania ufugufúgu	kóla lufugulufu	wiúwia kanini	kósa móho vadudu		dikko audisi
Tent, s.	çema; mdúle	id	hema	hónsa		bákara woyáti
Testify, v. a.	ṣuhudía	ṣuhudíra; láfia kauli	umijia ndeto; umia ndeto	ṣahadia		bailka derge
Thank, v. a.	ṣúkuru	pa mumvéra	nenga muwéa	ṣadda		gelatéfate
„ s.	ṣúkuru; hemdi	mumvéra	muwéa	ṣadduméa		gáláta
That, conj.	ku	ku	id	id	id	aka
„ pron.	yule; huyule; pl. walé or hawalé	hiuya or hirira, pl. hara, higára	uyá	huyude	áyula	suni
Thatch, s.	pa la niumba	pa ra niumba	engidi ja —;	paa ja niumba	nsakassa ya niumba	minna irranáti
Then, adv.	wakáti húo; majira hayano; miongo hino	majira hígo or hígano	mudenia uzu; miongo ino	jiási hiji	makáti ága	iósi; wagga suni; dikko wagga suni
There, adv.	hápo; húko; kulé	hiko; kúra	wáu; kúya	húko	akóko	átji
he is —	yúko	yuko; hiko	diwoi	yúfo	ákuri	njira
who is —?	mváni alio húko?	niáni aye hiko?	nú uzu ewáu?	nigáwe huko?	njéni alikueléko?	óno ka jiru
Therefore, conj.	kua sébabu hi; kua jámbo hili; kua kissi hiki	kua utu hu	kua undu uzu	kua zámbo hidi	kua rigóngo arino	wa kanáfi
Thence, adv.	hápano; máhali hapa	kua hiva	wá	hafa	pandu	ha arma
They, pr. pers.	wáo	áo	ázu	wáo	ao	isau; isániti
Thick, adj.	mnéne	mbómu; msího	munéne; múito	mnéne	yakunenépa	fúrdate; furda
Thief, s.	muifi, pl. waifi	id	kignéi	muifi	múihi	hattu; nióra
Thing, s.	kitu, pl. witu	kitu; utu	kindu; undu	kintu	jindu	dubbi; wa; wonni
Think, v. a.	tafákari; kátiri	asa; tára; danni	lilikana; ijiungúa	tarra	alanga	mámade; mome
Thirst, s.	kíu	jiru	wánni	jiu	njóta	débu
„ v. n.	yuna kíu	yuna jiru	ue —	ana —		débote; debu kaba

English.	Kisuáheli.	Kiniká.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigálla.
This, pron.	híyu	hiyu	úzu	huyu	ayo	kana
on this side	upande hu	lufande hiyu	mondo ûyu	yufande huyu	kua lupánde alulu	urga kanáti
Thistle, s.	m'iba, pl. miba	m'ia, pl. mia	muiwa, pl. miwa	mniwa	miwa	korráti
Thorn	mbiliwili	mbiriwiri	kamiloa, pl. tu-	mbililo		korra dídati
Thou, pron.	wewe	uwe	uwe, tiwe	wewe	uwe	áti; si
Though, vid. althougt					kóna	
Thrashing flail, s.	fimbo ya ku puría	ndáta ya ku kutira	kiwila ja ku kunia	fimbo ya ku bigia		bakku ka detja misingáti
Thread, s.	úsi	lusi, pl. niusi	uli	usi	lupóta	lilána
Threaten, v. a.	kemêa; karipia	fioréra	dátia; tétia	héha na-	kalipíra	íti lole; lola kate
Three, num.	tátu	háhu; táhu	tátu	háhu	sitátu	sadi
„ times	marra tátu	kána táhu	katátu	mieda mihâhu	katátu	urga sadi
„ fold	méno matátu	méno mahâhu	máyo matátu	magégo mahâhu	méno matátu	détja sadi
Throat, s.	kóo; mío (túndu ya) mio	umiro; kilamba miko	mimío	anga ja mío	miro	gómára; kawa gomoráti
Throne, s.	kíti ja enzi	kihi	kitómbi	jihi	jidénga	bértjuma
Throughout, adv.	kua iótho	kua iôssi	kua maundu monde	kua mambo iónse	ossi	wa dúmisa
Throw away, v. a.	tupa	zuva; diéka	íkajia	fanukia	assa	derbe; dérbate
Thunder, s.	ngurúmu	gurugúru	ngulúmu?	zungurúmu	mahónde	mándisa
„ v. imp.	umepiga ngurúmu	— izipiga		ubiga —	gomba —	waka hamandie
Thus, adv.	hiwi; kama háya	hílio; za higa	ú; ta izu	za huyu	hivi	átana; aka kána
Thy, thine pron.	yáko	yo	yágu	yáko	yako	kanke; kankéti
Tickle, v. a.	nickúa	nickúla	nicla	héa	tialámbuka	
„ v. n.	telêsa; tekénia magu	nieniêsa	tendéa			hárfate bõe
Tie, v. a.	fúnga; kása	funga	ówa; winia	funga	táwa	hide
Tight, adj.	kasa; guáma	kása; sáma		funga to	húta mnópe	dippate; dótate; hide tjabeise; hiddana mudde
Time, s.	wakáti	majira	mudénia	wakati	makati	wagga; gafa; guia
This time	wakáti hu; sasa	majira higa	mudénia uzu; índino	sambi		gáfa kanati
Tin, s.	báti	báti		sabba niauppe		dúgo; mitijo ade
Tipsy, adj.	mléti	murefi	mtóni	mrúma	mréfi	nama matjeáti
to get	léwa; léfioa ni-	réa	tóna	rúma	léwa	matjái
Tired, adj.	taabika; jóka yuna táabu or maśíka	zóka	ue maniméu; niamá; émoa	zóka	tótóka	bátûte; kúkame dérdâbe
To, in order to-	ku	ku	ku	ku	ku	aka
Toad, s.	tjúa, pl. viúa	tjúloa, pl. vi-	júa	tjúia	júla	rátja bisániti
Tobacco, s.	tómbako	id	mbáki	tómbako	tombáko	támbo
„ pipe	hiko ja tombako	tósa ya ku fuhíra tombako	jángi ja mbáki	muánsi wa tómbako	jiko ja ku húta tombako	kotto tamboáti

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kibiáu.	Kigalla.
Toe, s.	kidóle ja gú; janda	jála ja gulu	wá wa kú	doie ja tjuátjo	jánda ja lukóngolo	kúbitjo miláti
Together, adv.	pamoja	vamenga	wámue	vamóza	pampépe	lakolle; urga tokóti
Toll, s.	úguru	mafungu	mawúngu	úguru		dibba
Tongs, s.	kucléo	kucléo	já	kolléo ya fuia kéra		kába sibiláti
Tongue, s.	ulimi	urimi	nimi	julimi	lulimi	arrába
Tool, s.	kidúde or jómbo ja ku fanisia kasi	kidúde ja ku hendéra kasi	mío ya wéa	wíja wi kási	jigómbo	miba hutjiáti
Tooth, s.	jino	zino	ío (vid. teeth.)	gégo	tino	ilka
Top, s.	nta; kilélí; kitoa	zá	múdia	nsa	panáni	bírte
Torture, v. a.	sumbúa; tahalisa	sirrimia; turisa	niamájia	kusa masáka	súmbula	kúkamse (háre)
Total, adj.	wothe; pia; kulla	ossi	ionde	wonse	ossi	dúmisa
Totally, adv.	kua mambo ióthe	mambo gossi	maúndu móude	kua ionse	kua ossi	dumisasiáti
Touch, v. a.	gussa; bófia; papassa	kussa; hófia	dódia	hóra	kámula; papásia	túke; sukume
Tower, s.	manára	id	mnála	maára	id	gójibo
Town, s.	mji	muzi	múzi	muxi	muji	ganda
Trace, s.	wáyo, pl. niáyo	luáyo, pl. niáyo	uniái, pl. niái	zuátjo, pl. niátjo	sáyo	fána
Trade, v. n.	kúsa na kúa; fania biáshara	gúsa na gula; henda maróro	ku da na ku úa	henda magusi ya ku guia	tenda malónda	gúrgura mideise
Trade, s.	biáshara; usáji	rora	madóa	magúsi ya ku guia	malónda	gúrgura
Train, v. a. bring up	léa	réra	éa	rera; kusa	réra	berre; gúdise
" drag	kokóta	kurúria	kújia	kurúria	kuakuáta	hárkise
Transgress, v. a.	hálifu; bátili; kia mpáka	kalifu; henda wi; jira mufáka	onánga	gaéria	onánga	dáreise; yákke mógu daberfáte
Transient, adj.	kipitájo	kijirájo	kiwidide	kijiyéjo		wa ka dábru
Translate, v. a.	fásiri; fafanua	fafantila	fánijia		lúla	gáfate; wolkésa dubate
" a river	fuka mto	fúka múho	inga uzi	jia zána		gelána fúle
Transpose, v. a.	weka máhali pangine	ika vatu vangine	ía wanda wangi	weka vántu vangine	wika pándu páne	urga diwi kái
Trap, s.	mtámbo	muhámbo	mutéo	muhámbo	lukónji	tucúra
Travail, s.	utúngu wa ku wíá	uzúngu wa ku fiála	maúmio wa ku jia	zungu wa ku wíá		tjenina; háda
" v. n.	síkoa ni utungu —	guiroa ni —	umátoa ni —	úmoa ni —	potékoa ni ku wéreka	hádaute; dadélute
Travel, v.	fánia ndía; sáfiri	henda njira hámba	dí jálo; dámbuka	henda njía	tenda litála	dirbu mideise
Traveller, s.	msáffiri; muenensi	muhambi	mdámbuki	muenénsi		nama dirbuáti; nama saferáti
Tread, v. a.	kanióga	fióga	kinia	ránga na mágu		dete; fúna hárkise
Treasure, s.	kási or kandi	mali; jíkui	indo	bókora ya mali		bébára (karráti)
Tree, s.	mti	múhi	mudi	múbi	mtéra	mukka

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Trespass, v. a.	kossa; hálifu	kossa	ananga	nánga	onánga; kulúsia	dabre; yakke
Tremble, v. n.	tetemeka	tetéma	dingidia	hehéma	tetéméra	rókome; bólate
Trial, s.	magáribu; mateságmo	maǧéso; malólo	majijio	mayósi		dáwata
Tribe, s.	kabíla	id; lukúlo	mbái	gósa	lukósio	gósa
Tribute, vid. toll, s.						
Trot, v. n.	enenda polepóle	enenda málo sa porepore	di mbóla	enda porepóre	enda mbóre	lokonno adéme
Trouble, v. a.	jokéza; tia masáka	zósia; sirrimia	nójia	zokéza	jojésia	múdamse; kúkamse
Trousers	suruáli	id	kitóniau ja máu	suruáli	rirúngo	madandáwi miláti
Truly, adv.	kua kuelli; kua yakini	kua hóji or jéri	kua úo	háji	mámbóni	dugáti
Trumpet, v. a.	piga kidudúmi	piga gúnda	inga ndongói	biga fúga	ménia lipénga	fúga dáte
Trunk, s.	gógo (la mti)	gógo (ra muhi)	iwila ya mudi	gógo (ja múhi)	kissíji	dábasa mulikáti
Trust, v. n.	ámini; tumái; tegeméa kua	kuluwira; ejeméra kua	aia	mira	wéleka	mire (exg. waka mire)
Truth	kuelli	jéri	úo	háji	mámboni	duga
Try, v. a.	gáribu; tesáma	gésa	jíjia; élia	yósa; járibu	siásia; lola	ilále
Tumult, s. vid. noise, s.						
Turn, v. n.	pindúa; geúsa; sokóta; lekésa; sungúsa	golósa; súka erchesa; sungulussa	alúlia	fihuia; fiokóza	galámbusia	géltje; merse; mitjire
Tutor, s.	mlési; mlinsi	mrinsi	mulíi	muinsi	mlesi; mrinda	égdu; gúdiftu
Twelve, num.	kúmi na mbili	kúmi na mbíri	kúmi na íli	kumi na mbii	kumi na siwíli	kuda lamma
Twenty, num.	aserini	míróngo míiri	miónga íli	miongo miwli	miónga máiri	illa lammáni
Twice, adv.	marra mbíli	kána mbíri	kíli	mieda miwli	kaviri	lammáti; io lamma guia lamma
Twig, s.	utánsu, pl. mambili	zánsu, pl. mambíri	idánsu ili	mahámbi ya muhi mbii	njejétta siwíri	ulatti lamma
Two, num.						

U.

Udder, s.	kiwélle	erre; nóndo	nóndo	jiwé	liwerre	hárma lóniti
Unanimously, adv.	kua móyo mmója	móyo mmónga	kua ngó imue	kua mótjo mmóza	mtima mpépe	gerra tókotja
Uncertain, adj.	kuelliyákwe haitambulikáni	jeriye haimanikána	uowáke ndimanika	hajíe taimamanikána	mambóni yangamanikána	dúgasa henbéku
Unchaste, adj.	hakutakáta; haku jiwéka wema muliwákwe	kakazúka	ndana déa	yuna nóngo ja mótjo		bátti kébá; bakidái; hinafai
Uncircumcised, adj.	yuna sónga or góli; hakutahiriwa	kakahinoa	ue mhínu			wangodéde; godéda wánkabu
Uncle, s.	mjómba; ndúgu ya bába or máma	afu? mjomba	mudómba	mmétje		abéra; obolésa ayoúti

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kibiáu.	Kigalla.
Unclean, adj.	yuna táka	yuna nóngo	ue ikó	ana nongo		turri kaba; turái
„ to make-	tia taka	búma nóngo	ikia ikó	gisa nongo		turrése
Unconsolable, adj.	katá utúlifu	kahála ku hurira	ekuléa ukilio	fingiria raha ya mótjo		dorga dide
Under, prep.	tíni ya —	zini ya —	deó ya —	nsi va —	pasi ya —	tjála; gerra tjeláti
Understand, v. a.	fáhamu; júa; óna; sikia; eléa	mánia; sikira	mánia	mania	mánia	biéke; berráte
Understanding, s.	ákili; ufahamífu	ákili; busára	maddu	manio	ákiri	biéka; bernóta
Undoubtedly, adv.	hána ṣáka or kana teṣwiṣi; kua kuelli	kua ǰeri; kana ṣakka	kua úo	hajini	mámboni	dugáti
Undress, v. a.	fua ungúo	fúla unguo	dájia ungúa	kúuta ungúo	húla ungúo	wóia búte; kulleise
Uneven, adj.	si saua; isioniòka hakulingána	si karakára	ti kalakála	ka iku engána	yangalingána	wolgitámo
Unhappy, adj.	hana fúraha; hana çeri; yuna udía	kána báçti mbizo	nde maúndu mazéo; nde muima	táfa nágea	angakola umi	feia dábe; nágaia hénkábu
Unintentionally, adv.	si kásidi	si húsúdi	na dia	si kua kásidi	mérépe	wantjélane; oda hentjelátini; watjelalasatimo
Unite, v. a.	fánia or lingániá pamója; patániṣa	henda or zangánia vamenga; patánisa	zeúwia kímue	henda mmúza	tenda jempépe	tóko túltje tokótjise
Unity, s.	ummója	umménga	úmue	ummóza	umpépe	tokótjuma; tókitja
Unknown, adj.	hakutambulikána	asiemanikána	ndina mánika	kakuhambuikána	yangamanikána	waubékame
Unpaid, adj.	asielipoa kima	asierivoa	— iwa	jiási hajikuifoa		gittisa wanbáfane
Unprofitable, adj.	hakifái; asiefá	asieháma	ndina zeúwa	tajifáa		midágeisa wánkafu
Unripe, adj.	isioíwa	isio íwoa	ndina iwoa	tajiku iwa	jangá pia	wanbiltjane; dédei
Unpunished, adj.	hakuadabiwa; asiesumbuliwa	asiesirrimioa	ndána niamájioa	kakiandibúa	yuangána sumbúloa	wahine; wayakámsine
Unsafe, adj.	hana amáni; ina çófu; heina wema	iña óga	ue makéo; idie uzéo	ina ṣóga; tai wema	riángali riarikéto	feia wánkábu; soda ánkábu
Unsearchable, adj.	hakutafitiva		ndana mándoa	tajikulátjoa		bieka wandándau
Unusual, adj.	si áda; si destúri	si áda	ti mámbo ma téne	si áda		wadukámo
Upraid, (find fault) v. n.	keméa; láumu; patilisa	fioréra; jeméra	wedéa? tetéa	simbuia	súmbusia	iti lole; délane
Upon, prep.	ju ya —; kua	zulu; kua	ulu; kua	zu	panáni	gubba; irrane
Upwards, adv.	kuendéa ju	kuenderéra zúlu	dámbukia ulu	kuendéa zu		irrana; gerra óliti
Urine, s.	mkójo	makózo	maumáu	mkózo		fintján
to pass-	kojúa	kozála	úma	kóza	túnda	fintjái
Us, pron.	suisui	id	idie	ásui	úhue	uu
Use, v. a.	tumía; feidi; fánia; soéa; yuna áda	humíra; henda	dédia néza	humía; hambuia		mideise

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Useful. adj.	kifaájo	kihamájo				
Useless, adj.	hcifei	keiháma	kiditónieka	taji dánga or fáa		dánga ánkabu
Usually, adv.	kua desturi or ada	za ada	ta úndu wa téne	za ada	sowéra	aka dúka
Utensil, s.	wiómbo	wia	mío	wíja	higómho	miha

V.

Vagabond, s.	msungúki; mtanga tanga	msungulúki; mtengeléki	mtangi tángi	msínga	mtiánga	marémára
Vagina, s.	kúma, pl. ma-	njini, pl. ma-				
Vain, adj.	ya burre; tupu	ya bulle; keiháma	manna	burre; itjiá	sngafá	akánuma; bendérnabe
Valiant, adj.	sugáa; fáhali	ngnwbáu	ugumbáu	jágena	akuéte májiri	jagna berrèda
Valley, s.	nti ilio tambaráre	zi ya ku hambalála	udi imámite	hambáa		malbe; gitta laffáti
Valuable, adj.	ina kima kikú; ghali	rora bomu	dóa néne			
Value, s.	kima; tamáni	id	dóa	jima; gúrgura		gúrgura
Vanish	potéa	angamika	kú a	ka rá	sóa	bádc
Various, adj.	mballimballi	luákwe luákwe	muánia musnia	mbaimbái	mballimballi	gérgera
Vanquish, v. a.	sinda	sinda	lúnjia	sinda	sinda	dábsàte
Veil, s.	passia	ngáo	udúdo	kifunikío		dáho
Veil, v. a.	finika kua passia	benibisa kua ngáo	dúda; akka udúdo	funikisa		gómbise; dabo mideise
Venereal disease, s.	uelle wa msageneko	msegeneko	uwáu wa meéni	msegeneko		yátu
Vessel, s. (ship)	jahasi	zahási	ngálawa	jahási	ligálawa	héwelo; bírino
instrument	jómbo; kidúde	jia; kidúde	mio	kíja		miha
Vice, s.	dámbi; uófu	dámbi; úi	uwái; kéni	wiwi		hamenna; wa hamtu
Vice regent, s.	káimu or náemu ya sultáni	wáli wa zumbe	káimu wa zumbe	murra ja hatju		murra heiuáti
Village, s.	mji; kitongóji	múzi	muji; kamúji	múzi	muji	ganda; worra guddio
Vinegar, s.	siki	siji	uki wa teno?	siki		kósara malandingiáti
Viper, s.	nióka	nióka	nsóka	nióka	rijóka	bómfa
Virgin, s.	manamnáli	musijána	kéletu	gáltama muke	muáli	dúbra
Visit, v. a.	óna; angalia	óna; lola	jija	yóa	lóla	ilále; idéme derge
Vituperate, v. a.	kalipia	fioréra	nenéa; tetea	késa		lóle
Vulture, s.	túi; kengéwa; kósi	jipúngu; múe	ombolojia; mbúngu	muéwe; ndéri	jimbánga muée; niambúngu	alátti; korre; rúmitja; fatji

W.

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Wages, s.	ùgira; utotóle	mafungu; zóre	mawúngu	túfo	jiróngue	tjémfu
Wait, v. n.	ngója	rinda; túa	edélela	inda; kambáa	rinda; kágula	ége; iti gulli ademe
„ v. n.	gojéa; fuáta; utéa	fúngira				
Walk, v. n.	enenda; tembea enénda massía	enénda; zembéra	dámbuka	imálla	tiánga	adéme; dáime
Wall, s.	ukúta; kiambáza	lukúra	wío, pl. mawío	tjuézi	lipúpa	kára itjaranoáti
Want, s.	upungúfu; madákoa	marungúko; maloóndo	maniwo; mamando	mfungúfu; mazakkoa	mapúnguko; massáko	irru; berbáda; tjeláfa
Want, v. a.	pungúka; doka; penda; ṭtajia	vungúka; lónda; hensa	niwa; vungújioa manda	fungúka; zakka	púngúka; saka	irrate; berbáde
War, s.	wita	wiha	ukáu; káu	wiha	ngóndo	lóla; dúla
to make-	fánia wita	henda wiha	zeuwia —	henda wiha	tenda —	dule; dula mideise; or dula kase
Warm, v. a.	weka or kansa mottóni; andika orteleka mottóni	ika or kansa mohóni	wiúwia	henda móho	audise	audise
Warm, adj.	ina jáṣo; harri	ina mfukúbi	je muaki	hendéka móho	irini motto	aude
Warmth, s.	harri; jáṣo; múako	mfukúhi	yútia	moho	motto	aada
Warn, v. a.	ónia; ambia; eléa	onia; ambíra	ónia	gisa mnêno	onésia	dubbi dagerse wolidibte
Warrior, s.	mtu wa wita; áskari	muntu wa wiha	mundu wa káu	múntu zua wiha	mundu wa ngondo	nama dulâti
Wash, v. a.	fúa; óga	fula; ogésa	dambia	fuiya; jossa	sáhula ungúo	bortje; hake
oneself	oga; náwa	oga	dámba	oga	óga	dike; dikâte
Washerman, s.	mfúsi wa ungúo; dóbi	mfúla ungúo	mudambia ungúa	mufuiya unguo	msáhula unguo	nama bortjo
Wash linen, s.	jóṣo; mafúo	maogéso		mafuiya		bortja
Waste, v. a	káriba; fánia túpu	banánga; henda vuru	anánga	nánga; yáza	onánga	derbe gate; yake gate
Watch, v. n.	kéṣa; linda	jesa; rinda	ina	kaku yáa	jésia	ége; henraffe; tikse
Waste, adj. (deserted)	máhali palipo átoa barra	loánda	kidéka; weúni; wandu wekuéhoa	kafána ríngoa ni muntu	pandu pángali wandu	dúte; údumse; bákate
Watchman, s.	mgója; muigui sámu; muigni kilindo	ariadáye sámu or kirlado	muedéleli	mulnsi wa usíku	mrindira	égdu; tíksitu
Water, s.	maji	máxi	mánsi	mazi	messi	bisáni
Water, v. a.	noéga	noésa	gundájia mansi	noesa	noésa	obási; bisani dúgaise
Water-closet	jóo; lindi la kuniéa máfi	jólo; pinjére; rindi ra mafi	yéma ya mái	joó ja máfi	jolóni	bolla udâniti

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Water, v. n.	fasaika; dangána yuna róço kipápaa — mióyo miwili — mawáso; dápa	móyo una-m-babarika; yuna mióyo miiri	ku kéa	tarra motjóni		jérjire; sodáte mírra lamma kaba; mama kaba
Way, s.	ndia	njira	nsía	njía	lítala	dirbu
open a way	fania ndia	henda —	zeuwia —	henda —	tenda —	— toltje
Waylay, v. a.	utéa ndiáni	fúngira njiráni	íkalila usiáni	inda njía	rindírira	dirbu égo
Wax, s.	nta ya ásali ya nioki	muanámo wa niúji	muvúa wa nsuki	nta ya nióki		hambeiu kenisáti
We, pron.	suisui	id	idie	ásui	úhue	nu
Weak, adj.	dáifu; mniónge	mnionge; kána ngúfu	ónja	táfu ngúfu	ángali májiri	láfa; irro wánkabu
to be-	daifika; kúta maṣáka	kala mnionjo	niamá	kunta maṣaka		lafe; kúkămo
Weaken, v. a.	daifiṣa; pungúsa ngúfu; taabiṣa	henda mniónge	nójia; niamájia	kúntisa —	pungúsia májiri	láfise; múdamse
Weakness, s.	táabu; maṣaka	uniónge	úja	maṣáka		múdáma
Weave, v. a.	fúma ungúa	id	dájia ungúa??	fuma ungúo		woiya déo
Weaver, s.	mfúmi	id	mutúmi wa ungua?	mufúma ungúo		namne détja woiyáti
Weaver's loom, s.	mti or msúhabu wa ku fumiá ungúo	muhi wa ku fumira ungúo		múhi wa ku fumía ungúo		derso woiyáti
Wedge, s.	kipándo ja júma ja ku passulla kuni	kissiku — ja ku ahurira kuni	kamóndo ka ja; ja ku atula	kidínku ja; ku báya yukúni		gúfu mukka bersoáti
Weed, s.	kitáwi	pękúo	ía	kidéréa		kidérea
Weed, v. a.	gnóa kitáwi	gnóla pękue	kúa or imiá ia	kúya kidérea	túpúla	búkise —
Week, s.	jumma moja; majira ya siku saba	majira ya siku fungáhe	muóngo wa máduku mónza	siku fungáhe		lákausa guiya torbáti
Weep, v. n.	lia	ríra	ía	ía	rira	boie
Weigh, v. a.	pima	pima	dima	géa	pima	lakai
Weight, s.	minsáni ya ku pimia msigo; usito	kipímo	kidimi ja ku dimia	mtánge ya ku pimía	kipímo	madálo lakausáti
Welfare, s.	mambo méma	bąçti mbizo	maundu mazéo	mambo ya nágéa or feia	mámbo makóto	dansóma feia; nagéuma
Well, adv.	wéma	wizo	nęza	wéma	ukóto	midága
Well, s. (fountain)	kisima ja maji	kisima ja mázi	kidima ja mánsi	kisima ja mazi	kisima ja messi	éla; bolla bisanito
West, s.	mágribi; matuéo ya júa	mazueréro ga zúa	mawalúkilo ma jua	uzuéo wa zúa	liúya lihúire	gólgela; litta aduáti

English.	Kisuáheli.	Kiniká.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Wet, adj.	ina majimaji; imepata maji; tóta majini	ina mazimázi; hóha	mansi mansi; kuya mansi	ina tjida ya mazi	mesimési	tjída; bisani kaba
make wet	tossa majini	hossa mazini	lijia mansini	gisa mazini		tjíse; bisa késa gise
What?	nini? je? ni?	nini? ze? ni?	jáu? ta? náta?	nini?	jiji?	mal? mali?
Wheat, s.	ngáno	id	id	id	id	mida dongáti
When?	lini?	rini?	ndi?	ri?	rini?	iómi
Whence? adv.	mboa wapi? wápi?	luáfi?	nawá? wá?	kú?	kuápi?	ésa?
Where? adv.	wápi?	luáfi	wá?	ku?	kuapi?	esáti? méh; ésa
Whereby, adv.	kuáni; kua nini?	kuáni; kuáxe	kua jáu?	kuáni?	kua jiji	málifi; maliti?
Wherefore, adv.	kuáni; sébabu; gáni	utu wáni?	kindu ja jáu? náta?	kuáni; ni kintu gá?		wa suni mali málifi?
Where to, whither	fikilia wápi?	fika luafi		fika va		ésa ge
Whether, conj.	kuámba-au-au; amba-amba	kuámba hebbu-hebbu	kána-kana	ambu-ambu		iokán-iokán
Whet, v. a.	nóa	nóla				
Whetstone, s.	kinóo; jérebe; jiwe la ku sukulia or noléa	kinólo; ziwe ra ku noréra	ndúgu	kinóo	kinólo	sewo; kersa
While; whilst	aki-	aki-	aki-	aki-	kóna	io
Whip, v. a.	piga kua ukánda	piga mkóa; piga mikoa	kúna kua múkoa	biga na tiéwa	ménia kua makónami	tiéwa dáne
Whip, s.	ukánda	mkóa	múkoa; ikánda	tiéwa		tiéwa
Whirlwind, s.	kisungu ya pępo; kisúsui ja pępo	jikukúsi ja pęho	ukúngi wa mbéwo	kikúku ja pępo	jimbúngo ja mbéwo	marka harfa
Whisper, v. a.	gnognóna	gnognonika				
„ v. a.	nognognésa	gnognonikíra	táwia kua mbóla	ambia fizo	songóna	dóksa or lokónno hime
Whistle, v.	piga ubinja	piga milósi	inga mbinja	biga yúsi	tenda lulúsi	háfurse
White, adj.	meauppe	mucrúre	muéu	niauppe		adi
Whither, vid. where to?						
Who? which?	nnáni?	niáni?	nú?	ni gá?	njéni	óno? máli?
Which in number?	wangápi?	niangáfi?	wanáda?	ni wénga?	wandu walinga?	hágámi?
Whole, adj.	pía; óthe	ossi	onde; wió	ónse	pía; osse	dúmisa látju
Whore, s.	káhába; jánja mkú	jánja	kilalei	muránga		sórto
Why? adv.	kuani? sebabu or kissa gani?	kuáni?	jáu?	kuáni?	kua jiji?	málini; málifi
Wicked, adj. vid. bad, adj.						
Wide, adj.	ina pana; wátani	nialámu	kiámu	fámfu	ina lipána	bélla; béllitu
Widen, s.	fánia mapána	henda nialámu	zeúwia kiámu	fafámfusa	tenda —	béllise

English.	Kisuáheli.	Kimíka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Wife, s.	mtúmke	mutu múje	mundu muka	muntu muke	mundu yuamákongue	niti, pl. narde
Wilderness, s.	barra; mitu; unika; wánda	zakka; nika; luanda	kidéba; wéu	mihu; yuwánda	niassini?	dida; badda; údema didáti
Will, v. a.	dóka; pénda; tatjia; usia	lónda; hensa; ujiríra	manda	zakka	sáta	berbade
Will, s.	mapensi; madálioa	malóndo	mamándo	mazaliko	masáko	tjalala
Willingly, adv.	kua rádi or teári	id	kua ngooyáke; kua muéne	kua mótjo	kua ku sáta	tjelálasa
Wind, s.	pepo; upépo	upeho, pl. peho	mbéwo	rufúto	mbébo	harfa
Wind, v. a.	pindúa	viandúla	alúlia	fihúya		máre
„ v. n.	tatilia	songa songa	owélela	lingila		márate
Window, s.	subáka, pl. ma-	kiriángo	kitónio	mjángo kadúdu	kiángo kinandibi	belbela or kadáda mimáti
Wing, s.	ubáwa, (pl. mbáwa)	lonióga, pl. nióga	uzéa, pl. nzéa; uwéa, pl. ma-	uniója	makóno ya niúni	kóla
Wink, v. n.	koniésa na máto; fumbia mato	fumbira matto	ita na móko	funsia yukófe	iránga na makóno	koniéfate
Winter, s.	majira ya masika	majira ga mfúmba	máduku ma ízika	siku ya sika		guiya gannáti
Wipe, v. a.	pangúsa; fúta	vangúsa; fúba	fiaiya; wiwa	fanguia nóngo	fiagira	hake
— one's nose	fúta kamassi	vangusa mamira	mia kimia	ménka makóngo	péngа mámira	funna fitte
Wisdom, s.	ujúfi; ákili	ulája; uerefu	meléfu	mánio; ákili		bíekúma; karro
Wise, adj.	muigni ákili or busara	id mulája	mueléfu	ana akili		karro kaba; morú; tumtu
Witchcraft, s.	utáwi	uzáwi; uzái	uwói	uzáwi	usáwi	direa; dirétu
With, prep.	pamója; na	vaménga; na	wámue; na	vamóza; na	pampepe	wolbira
Wither, v. n.	kaúka; pukutika	umalála; fukusika	úma	yóma; fokuhika	úma; pogutika	góge; hartjái
Within, adv.	ndáni ya —	id	ndíoi ya —	kusímu	nkáti	tjala késa
Without, adv	nde ya	nse ya —	nsa ya —	nse ya —	kua pása	ífa; oddo
„ wages	pásipo úgira	vasifo mafungu	wadie mawungu	vasifo —	péngali kipánji	oddo tjemfu benkabne
Witness, s.	ushúhuda; sáhidi	kauli	ngóze	sáhidi		kábsisa
„ v. n.	letta —; ushuhudía	láfia kauli	nenga ngóze	sahidia		kabsisa kanne
Woe, interj.	wóle!	ore!	kua!??	ole!		nágaia wánkabu
Woman, s.	mtúmke	mutu múje	mundu muka	muke	mundu yuamkongue	niti, pl. nardeni
Womb, s.	mfúko or mji wa mána	múzi wa mána	di (wa? muka)	uwiási		subba gerrati — ka otjolloti
Wonder, s.	ájabu; muújisa	jonni, pl. vionni		ájabu		makka guddio
„ v. n.	taájabu	makka		taájabu		máke; mámake

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Wood, s.	uhúni, pl. kúni	id	ukú, pl. ngú	ukuni	úngúi; ngúni	korre; korrani
Wool, s.	laika (exg. la kondó) fúsi (exg. la mbúsi) unióya, pl. manióya	lufúsi, pl. mifúsi	uwéa (wa ilondu)	fúsi ya mbúsi	litónje	dábasa holáti
„ cotton	pamba	id	id	id		mukka lilanáti
Word, s.	néno, pl. manéno	id; mulómo	ndeto	mneno	lilúlo	dubbi
Work, s.	kási; ṣóguli; kitendo	kási; kihéndo	wéa, pl. mawéa	kási	séngo, pl. ma-	kútji
Work, v. a.	fánia kási	henda kasi	dédia or zeuwia wea	henda kási	tenda masengo	kútjite; kútji toltje
Worker, s.	mténda kási	muhenda kasi	mudédia wea	mubenda kasi	mtenda —	nama kutjiáti; toltja kutjiáti
World, s.	uliméngu; dúnia	uruméngu	idu; maidu	ulimengo	jirámbo	úmáta waláti
Worm, s. of a white colour	mdúdu, pl. wa — mtoa, pl. mitoa	dúdu; kúzoa, pl. niúzoa	ndúdi	mdóndo		bókke laffáti
Worship, v. a.	ábudu or tumikía, or omba mungu	humikíra mulungu	woya mulúngu	yúmba mungu	júga mulúngu	wámade
Worth, s.	ukú; déraja; kima	ubómu; róra	dóa	ukúba; udurésa		gúrgúra; gudenna tjabenna
Wound, s.	kiónda; gerába	kirónda	kitáu	kirángo	jirónda	madda
Wound, v. a.	úmisa; tia kiónda	lúmisa; jénia	tonokájia kitáu	juása	ngáwa?	máddeise
Wrap up or in — v. a.	péta; kúnda	kunsa; funga fúnga	kúndika	gisa unguóni	lihúnika	subba késa kái
Wrath, s.	hasíra; rghátábu	kóro	midáto	ngóro; rétja	matúmbalo	déllansu
Wretched, adj.	meskíni; mkáta; muófu	mujía; mnionge; kana kitu; mui	ónja; nde kindu muái	diéga; ka kintu	ángeli jindu	diéga; kiháilla woiu henkábu
Wrench, v. a.	sónga; kokóta; songonióa	suka; kururia; vongolóla	túka; túlika	kánta	popótóla	mitjire; hókole
Wrinkle, s.	kúnda (osso)	kúnsa	móza	kúza	sísira (kumésso)	fúlisa gúgúfe
Write, v. a.	andíka	andíka	óla	andíka		kitábe; berréso
Writer, s.	muandiṣi	muandíki	muóli	muandiṣi		nama kitábati — berresáti
Writing, writ, s.	mandiṣi; júo; hatti	masandíko; hatti	maólo	mandiṣi		kitába
Wrong, s.	udáhimu; uófu	úi; uvóko	uwái; úd'úku	wiwi	masúmbúlo	kaména
Wroth, adj.	yuna hasíra	yuoa koro	dáta			

Y.

English.	Kisuáheli.	Kiníka.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihláu.	Kigálla.
Yam, s.	wiási wia ukú	wirási				
Yard, s.	kiwánda; úa; gési or jéso; dra	jánsa				
Yarn, s.	úsi	lúsi	uli	úsi	lupóta	lilána
Yawn, v. n.	piga muáyo	piga miáyo	ia ngindu	enda miátju	ásáma	hamómate; hamóma
Year, s.	muáka	id	id	id	id	bára
last year	muaka wa jána	muaka wa zána	— wa ió	muaka zána	— wa lisso	bardingáti
before last —	muaka wa júsi	— wa zúsi	— wa izó	— zúsi	— wa riussi	barkáni; bardingata dubbati
Yearly, adv.	kulla muaka; muaka kua muaka	miaka ióssi	miáka iónde	miaka ionse	miaka iosse	bara bara; bara dumisáti
Yea, adv.	kua kuelli; hífio; eiwa; sedeki	ni háji; jéri; ndifio hálisi	ni úo			dugáti
Yellow, adj.	kimandáno	kilongakúku	kilonga ngógu	mandáno	mansáno	kutuku luéla
Yes, adv.	(vid. yea) ndifio	ni jéri	úo (wiú)	ndifio; háji	ndio; ni mambone	ió, úu; dugáti sú-núma
Yesterday, adv.	jána	zána	ió	zána	lisso	kallésa
ths day before —	júsi	zúsi	izó	zána	riussi	guiya dingetáti
Yet, conj.	laken; láheni hatta sása; téna hatassa; haja	élá; hatta réro; kahíri; kazámboe; kaza	ndí	laken	námbo	ammo; amalle wan-
Yoke, s.	mti ku wa limia gnombe	muhi wa ku rimira gnombe	muddi wa ku imía gnombe	muhi wa ku imia gnombe		mukka hídána lóni ka aurátu
You, pron.	nuinui	muimui; moino	ígnui	nuinui	úmúe	ísáni
Young, adj.	mdógo; kijána; kiume or kike	kahóho kalúme or háje	mnini	kadúdu	manáje manándibe	dikkío
Young son,	mfulána (mboa) miaka mijóje	mana yuna miáka mitembe	mudána	mána kadúdu; múráni	mfulána	(galba) gurba; (kéro)
Young daughter,	kitóto manámke	kizána kije	múedn	msijána		
Your, pron.	yénu	yenu	yéniu	yénu	yénu	késani
Youth, young age	utóto; ujána; ufulána	uhóho	udána	máisa madódo		kéroma

Digitized by Google

Z.

English.	Kisuáheli.	Kinika.	Kikámba.	Kipokómo.	Kihiáu.	Kigalla.
Zeal, s.	bídii; ngufu; úifu	mbiríri; ngúfu	iwínia; úio; makanánio	uífu; ngufu	májiri; uífu	hannáfa
Zealous, adj.	yuna júhúdi or bídii; yuna úifu	yuna mbiríri	ue makanánio	henda uífu	akuete majiri	hennáfe; hannáfa kába
Zebra, s.	punda milía	dámáu, pl. madamáu				

HAG 203919

Digitized by Google

Digitized by Google